TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

Yıl 2 - Sayı 6 - Temmuz 2022

bilişim®

BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ - ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANIR

SİYASİ PARTİLERİN BİLİŞİM POLİTİKALARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Dr. Ömer İleri
AK Parti Başkan Yardımcısı,
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Başkanı

"Platform ekonomilerinin ön plana çıktığı Web 2.0 dönemini takip edecek olan ve merkeziyetsiz sistemlerin ön plana çıkacağı Web 3.0 sürecinin önemli bir dönüşüm getireceğini düşünüyoruz"

Onursal Adıgüzel
Cumhuriyet Halk Partisi Başkan Yardımcısı,
İstanbul Milletvekili

"Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve etkin kullanımı açısından yetişmiş işgücü büyük önem taşımaktadır. Yüksek yetenek inşası için başta milli eğitim müfredatının dönüştürülmesi ve yeni nesillerin çağın gerekleri ile donatılması gerekir"

Ümit Özlale
İYİ Parti,
Kalkınma Politikaları Başkanı

"Blokzincir teknolojileri ile küresel pazarda bir dönüm noktası yaşanıyor. Blokzincirinin tüm sektörlerde büyük bir dönüşümü tetikleyeceğini ve yüzlerce milyar dolarlık yeni bir pazar oluşacağını öngörüyoruz"

Bilişim alanındaki gelişmeler hukuki düzenleme gereksinimlerini artırıyor

www.bilisimdergisi.org.tr

TBD YÖNETİM KURULU
- Rahmi Aktepe, Genel Başkan
- Mehmet Ali Yazıcı, 2. Başkan
- Lütfi Özbilen, Genel Sekreter
- Nuray Başar, Sayman
- Prof. Dr. M. Bilge Demirköz, Üye
- Dr. Atilla Aydın, Üye
- Dr. Şeyda Ertekin, Üye
- Prof. Dr. Meltem Eryılmaz, Üye
- Ceyda Süer, Üye
- Prof. Dr. Adem Şahin, Üye
- Ahmet Tosunoğlu, Üye
- Prof. Dr. Fatoş Vural Yarman, Üye
- Anıl Yılmaz, Üye

YAYININ ADI: Bilişim Dergisi
YAYININ TÜRÜ: Yaygın Süreli Yayın
YAYIN ŞEKLİ: 3 Aylık-Türkçe
YAYIN SAHİBİ: Türkiye Bilişim Derneği adına Rahmi Aktepe
SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ: Ahmet Pekel

BİLİŞİM DERGİSİ YAZI KURULU
- Ahmet Pekel, Başkan
- Koray Özer, Başkan Yardımcısı
- Emeritüs Prof. Dr. Tuncer Ören, Üye
- Mehmet Ali Yazıcı, Üye
- Lütfü Özbilen, Üye
- Sedef Özkan, Üye
- Murat Pehlivan, Üye
- İ. İlker Tabak, Üye
- Ersin Taşçı, Üye
- Arzu Kılıç, Üye
- Utkucan Yazıcı, Üye

METİN DÜZENLEME
- Nur Çelebi

GÖRSEL TASARIM
- Mehmet Pektaş

BASIM YERİ
Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No.58/1 Yenimahalle / Ankara
Telefon : 0(312) 395 8571

Sertifika No: 47479
ISBN/ ISSN: 1303-6300

BİLİŞİM DERGİSİ'NDE YAYINLANAN YAZILARDAN YAZARLARI SORUMLUDUR.
YAYINLANAN YAZILAR KAYNAK GÖSTERİLMEKSİZİN BAŞKA BİR YERDE YAYINLANAMAZ.
Geleneksel Sayı: 190, Deneyim Yılı: 50

YAYININ İDARE ADRESİ: Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak 4/17 Balgat/ Ankara

Telefon: +90 (312) 473 8215 (pbx)

Faks: +90 (312) 473 8216

E-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr

Dergi İletişim: bilisim.dergisi@tbd.org.tr

Bilgiağı Sayfası: https://www.tbd.org.tr/

İÇİNDEKİLER

Sunuş: Ahmet Pekel, TBD Yayın Kurulu Başkanı 6
Başyazı: Rahmi Aktepe, TBD Genel Başkanı 8
TBD Görüşü: Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Hakkında 10

Görüş ve Değerlendirmeler
Dr. Ömer İleri, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Başkanı 14
Onursal Adıgüzel, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı, İstanbul Milletvekili 22
Ümit Özlale, İYİ Parti Kalkınma Politikaları Başkanı 30

“Türkçem için ne yaptım?” diye düşünmek ya da Türkçemize gereken özeni göster(ebil)me bilinci,
Emeritüs Prof. Dr. Tuncer Ören 36

Bilişim Haberleri Sedef Özkan, TBD Yayın Kurulu Üyesi
Piyasanın talep ettiği yazılım sektörü gençlere tanıtılacak 44
Avrupa Birliği Yeşil Anlaşmasına hazırlık için önemli adımlar 46
Ankara’da halk ve çevre sağlığı Coğrafi Otomasyon Sistemi ile takip ediliyor 47
Gençlere esin kaynağı olacak çalışmalar ‘Gençlik ve Bilişim Festivali’nde paylaşıldı 48
Bu yıl e-Belediye sistemi tamamen bitirilecek 52
Ülkemizde oyun yazılımlarından elde edilen gelir 1,2 milyar $’a yükseldi 54
E-Turquality ile yazılım ihracatının 10 milyar dolara çıkarılmasının önü açılıyor 57
NFT ve dijital (sayısal) sanata dair tüm soruların cevapları dART’ta 60
Sağlık ve mobilitede (taşınırlıkta) teknolojiyi odağına alan bir yaklaşım hayata geçiyor 62
Teknoloji ve İnsan Zirvesi Van’da Gerçekleştirildi 64
Prof. Dr. Karaosmanoğlu EMAC’a başkan seçilen ilk Türk akademisyen 65
Kaotik rüzgârlar insanlığı nereye sürükleyecek?, Tanol Türkoğlu 66
‘Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali’ ilklerle geliyor! 67
TBD, geleceğin ufkuna bakan öyküleri bekliyor! 68

Uzay Hukuku, Ali Yazıcı, TBD 2. Başkanı 70
Türkiye’de Otonom (Özerk) Araçların Yasal Durumu
Av. Murat Osman Kandır, Bilgisayar Yüksek Mühendisi 76
Güvenlik Kameralarının Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Değerlendirilmesi
Ali Haydar Doğu, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Öğretim Görevlisi 80
Simge: Tercih Zamanı, İ.İlker Tabak, TBD Yayın Kurulu Üyesi 90
Büyük Birader’in (Big Brother) Gizli Güncesi ve Gözetim Toplumu
Koray Özer, TBD Yayın Kurulu Başkan Yardımcısı 94

TBD’den Haberler
Türkiye Yazılım Envanteri Çalıştayının İkincisi Ankara’da Gerçekleştirildi 100
Teknoloji ve İnsan Zirvesi Van’da Gerçekleştirildi 102
2. Kişisel Verileri Koruma Zirvesi Gerçekleştirildi 103
Eskişehir Şubesi Yönetim Kurulu Toplantısı Yapıldı 103
TBD Ankara Şubesinin Koordinasyonu ve Ankara Üniversitesi’nin Ev Sahipliği ile
“Genç Beyinler Yeni Fikirler – Ankara” Etkinliği Gerçekleştirildi 104
TBD Genel Başkanı Sayın Rahmi Aktepe ve TBD Heyeti
Eskişehir Ticaret Odası Başkanı Metin Güler’i Makamında Ziyaret Etti 106
TBD Genel Başkanı Sayın Rahmi Aktepe ve TBD Heyeti Özel Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ni Ziyaret Etti 107
Eskişehir 3. Sağlık ve Bilişim Sempozyumu Gerçekleştirildi 108
Sayısal Türkiye Dizini – Yöntembilim Belgesi 1.0 Sürümü Yayımlandı 108
TBD, ISDFS 2022 Etkinliğinin Konsorsiyum Üyesi 109
Tarihin Sıfır Noktasından Geleceğe: Şanlıurfa Zirvesi 110
TBD 2. Başkanı M. Ali Yazıcı, Antalya OSB’de Gerçekleştirilen
Akdeniz Kişisel Verileri Koruma Zirvesi’ne Katılarak Açılış Konuşmalarını Yaptı 111
Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı (BTIE’22) Ankara’da gerçekleştirildi 112

Bilimkurgu Öyküsü: Yapay Monark, Muhammet Yasin Başkan 116
Yayınlar ve Yorumlar: Bellek Yanılgısı (The Memory Illusion) / Dr. Julia Shaw
Mehmet Ali İnceefe, TBD İcra Kurulu Başkan Yardımcısı 122
Yayın Kurulundan 124
TBD 2022 Yılı Etkinlik Takvimi 125

Sunuş

Ahmet Pekel
Türkiye Bilişim Derneği
Yayın Kurulu Başkanı

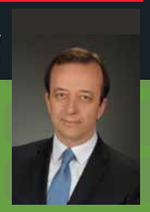

Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler diğer uğraş alanlarına göre çok daha hızlı bir şekilde gerçekleşmekte. Üstelik, sağlıktan eğitime, ekonomiden iletişime, ticaretten bankacılığa, enerjiden savunmaya bilişimin içinde olmadığı alan neredeyse kalmadı. Her birimiz bu gelişmelerin yaşamımızı doğrudan etkilediğinin tanığız. Sözkonusu gelişme ve değişmelere koşut olarak bu teknolojilerden yararlananların karşılaşabileceği hukuki sorunlara karşı hazır edilmesi gereken yasal düzenlemelerin sayısı da günden güne artıyor. Dahası yürürlükte olan düzenlemelerde dahi değişen koşullar doğrultusunda güncellemelerin yapılması gerekebiliyor.

Anımsayacaksınız, üzerinde bugüne dek çalışılmış böyle pek çok konu var: yetkisiz veri erişimleri, güvenlik kameraların kullanımı, yüz tanıma ya da parmak izi ile kimlik doğrulama uygulamaları vb.

Üzerinde çalışılmakta olan ya da çalışılması gereken konulara da şu örnekleri verebiliriz: yapay zekâ, sayısal ikizler, sanal evren, uzay teknolojileri, özerk sistemler, bulut bilişim, sosyal paylaşım ortamları, sanal paralar vb.

Bu kapsamda, bilişim alanında yakından gözlemlediğimiz önemli bir konu var; genellikle yeni bir teknolojinin ilk döneminde, sözkonusu teknolojinin kullanımı sırasında, hukuki bir sorun yaşandığında nasıl davranılacağını belirleyen düzenlemeler ne yazık ki o an için hazır olamıyor. Alanla ilgili bir düzenleme yoksa ve karşılaşılan soruna ilişkin hukuki açıdan bir çözüm oluşturulması amaçlanıyorsa yürürlükteki yasalardan yararlanılarak uygun karşılıklar bulunmaya çalışılıyor. Karşılık bulunamadığı durumda ise süreç, çoğunlukla etik değerler üzerinden yürüyor; bu arada teknolojinin kullanımı konusunda belli bir deneyim de oluşuyor, sonrasında ise teknolojiye ilişkin standartların oluşturulma süreci başlıyor. Bu süreci genellikle ilgili teknolojileri geliştiren ülkeler sürüklemekle birlikte ortak kullanım ve ülkelerarası veri geçişi gibi konular uluslararası işbirliğini zorunlu duruma getiriyor, bu süreçleri yasal düzenlemeler izliyor. Tüm bunlar, kabul edilir ki belli süreler alıyor. Bugün yapay zekâ konusunda sürmekte olan süreç de yukarıda sözü edilen akışı doğrular yönde.

Her ne kadar bilişim ortamından ve bu ortamdaki işlemlerden söz ediyorsak da sonuçta odak noktasında insan olması nedeniyle diğer konularda olduğu gibi bilişime ilişkin tüm düzenlemelerde kişi hak ve hürriyetlerinin korunması hiç kuşkusuz birinci öncelikli konu olarak karşımıza çıkmakta.

Gelişmelere bakıldığında bilişim uzmanlarının ve hukukçuların, uzunca bir süre daha bilişimi ilgilendiren konularda çözüm geliştirmeye yönelik olarak birlikte çalışmalarının gerektiği bugünden görülebiliyor. Ayrıca anılan süreçlerde tüm paydaşların görüşlerinin alınması, doğru çözümlere ulaşılması açısından çok değerli. Uzunca bir süredir TBD'nin öncülüğünde her yıl düzenlenmekte olan uluslararası bilişim hukuku kurultayları tam da bu amaçlara katkı sağlamayı amaçlıyor.

Yukarıda sözü edilen, bilişim alanına ilişkin kimi düzenlemelerin ele alındığı değerlendirmeleri bu sayımızda bulabilirsiniz. Ayrıca, konuyla ilgili gelişmeleri yeri geldikçe buradan paylaşmayı da sürdüreceğiz.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle, esen kalın.

Başyazı

Rahmi Aktepe
Türkiye Bilişim Derneği
Genel Başkanı

2022 yılının yarısından çoğunu geride bıraktık. Bu süre içinde yine birçok etkinlik, rapor, bilişim ve teknoloji temalı toplantılar ile vaktin nasıl geçtiğini fark etmedik diyebilirim.

Bu yoğun takvim içerisinde yer alan, yaz başında gerçekleştirdiğimiz Bilgisayar Teknolojileri Işığında Eğitim (BTIE) yıllar sonra da olsa tekrarını yapmayı çok önemsediğimiz bir etkinliğimizdi.

25 yıl sonra tekrar gerçekleştirmekten gurur duyduğumuz bu etkinliğin hedefi, eğitimde bilişim teknolojilerinin kullanımının değerini pekiştirip geleceğini güçlendirecek çözüm önerileri oluşturmak.

25 yıl önce BTIE, TBD için büyük bir özlem ve yoğun çabalar anlamına geliyordu.

Bizler için eğitimi bilişim teknolojileri ile zenginleştirmek, çağdaşlaştırmak ve gençlerin bilişim okuryazarlığını sağlamak gibi iki önemli amaç sözkonusuydu.

Geçen zaman içerisinde elbette birçok teknolojik olanak dünyamıza girdi, internet ve mobil cihaz kullanımı önemli ölçüde sayısal olarak yükseldi. Ancak bu teknolojilere üretici olarak sahiplik açısından daha ileride olmalıydık ve paralel olarak eğitim alanında gençlerimize çok daha fazla ve eşit olanaklar sunabilmeliydik.

Bilişim teknolojileri yaşam biçimimizi her alanda büyük ölçüde etkilemektedir.

Eğitimde Bilişim Teknolojilerinin önemini de özellikle uzaktan eğitim zorunluluğu yaşanan Kovid-19 salgını sırasında bire bir yaşayarak gördük.

Hızla gelişen dönüştürücü teknolojiler, her alanda insan yaşamını kolaylaştırdığı gibi sağladığı sınırsız olanaklar ile eğitim kalitesini de arttırmaktadır. Eğitim çok yönlü işlevsel bir süreç olarak toplumun beklentilerini de karşılama sorumluluğunu üstlenmiştir.

Hedeflere uygun bireyler yetiştirmek amacımız ise bugünün dünyasının "Türk Gençliği" her türlü teknolojik kabiliyet ile donatılmış olmalıdır.

Yaratıcılık, yenilikçilik eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği; medya, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı; esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz-yönelim, sosyal ve kültürler arası beceriler, üretkenlik, sorumluluk alma ve liderlik yetkinlikleri yetişen genç kuşaklar için mutlaka gereklidir.

Eğitimden beklenen fayda, ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınmasını sağlayan insan gücünü yetiştirmesi bakımından önem taşımaktadır. Eğitimin herhangi bir basamağında yaşanan sorunlar hem önceki basamaklarda hem de sonraki basamaklarda istenilen çıktıların oluşmasını engellemektedir.

Son yıllarda eğitim çıktılarının istenilen düzeyde olmaması eğitim sisteminde yaşanan sorunların belirlenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Sayısal dönüşüm ile birlikte, çok kısa bir süre içinde bugün önemli olarak değerlendirilen becerilerin üçte birinin değişeceği malumdur.

İş süreçlerinin ve iş yapış biçimlerinin değişime uğradığını, bazı mesleklerin tamamen yok olduğunu, buna karşın bugün hiç bilinmeyen yeni meslek dallarının ortaya çıkmaya başladığını görüyoruz.

Diğer taraftan, çok yüksek sayılarda teknolojik gereklere adapte olabilen nitelikli insan kaynağına ihtiyaç bulunmaktadır.

Öğrencileri ezberden uzak, araştırmaya ve yenilikçi düşünmeye yönlendirecek, sık sık değişmeyen bütünleşik bir nitelikli insan kaynağı yetiştirme programının oluşturulması gerekmektedir. Sayısal dönüşüm kapsamında yarının Türkiye'si, bugünkü yeteneklerimiz ölçütünde ve gerçekleştireceğimiz çabalar ile şekillenecektir.

TBD son günlerde çok ağırlık verdiği "Genç Beyinler, Yeni Fikirler" yarışmasını da bu bakış açısıyla çok önemsemekte, yaygınlaştırmaya çalışmaktadır.

Ülkemizin en önemli gündem konularından birinin mutlaka eğitim olması gerektiği düşüncesindeyiz.

Bütün bunların yanı sıra, yetiştirdiğimiz gençlerimize sahip çıkmak da çok önemli bir husus olarak gündeme eklenmelidir düşüncesindeyiz. Gençlerimizin eğitim ve daha fazla tecrübe için belirli sürelerle yurt dışında yaşamalarına hiçbir itirazımız olamaz ancak son yıllarda nedenini anlayamadığımız bir şekilde bunun bir göçe dönüştüğünü izlemek bizlere çok üzüntü vermektedir. Bu konunun mutlaka hem üst düzey olarak kamuda hem de özel sektörde ağırlıklı olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Diğer yandan, olumlu bir seyir içinde olan sektörümüzün gelişme ve büyüme çabalarının hızla büyüdüğünü izlemekteyiz. Tüm zorluklara karşın bilişim pazarımız 2020 yılında, TL bazında bir önceki yıla kıyasla yüzde 22 oranında büyüyerek, 189 milyar TL'lik hacme ulaştı. **2021 sonu itibariyle** de yüzde 36 büyüme ile **266 Milyar TL'ye yükseldi**. Yurt çapında 92 Teknoloji Geliştirme merkezimiz mevcut. Bu bölgelerde ileri teknoloji çalışmaları %70 gibi yüksek bir oranda yer almakta.

Bütün dileğimiz özellikle yazılım alanında daha büyük gelişmeler oluşması ve özgün üretimimizin artarak marka değerinin yüksek olacağı dış pazarlarda hak ettiği rağbeti görebilmesidir.

Son günlerin bir diğer gündem konusu da Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi…

Bu konuda TBD görüşlerini yaptığımız kamuoyu duyurusunda belirttik, burada da kısaca değinmek isterim;

Görüşümüzce teklif, belirsiz ve ağır yaptırımlara tabi olan çok sayıda külfetli yükümlülük getirmesine karşın, bu yükümlülüklerin uygulanmasına ilişkin herhangi bir geçiş süreci tanımamaktadır.

Türkiye Bilişim Derneği olarak sözkonusu Sosyal Medya Yasa Taslağı'nın ilgili maddelerine tek tek görüş belirtmek yerine prensip olarak taslağın gerekçede belirtilen hedefe ulaşılmasında yeterli katkıyı sağlamayacağı düşüncesindeyiz.

Sonuç olarak, yasanın Meclisten acilen geri çekilmesinin uygun olacağı ve sözkonusu yasa tasarısının; toplumun haber alma hakkını ve ifade özgürlüğünü kısıtlamayan, anayasadan ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan hakların kullanılmasına engel olmayan, teknolojiye dair bütüncüllüğe sahip, tüm paydaşları gözeten ancak sosyal medya kullanımına düzen getiren, teknoloji şirketlerini şeffaf, denetlenebilir kılan ve dezenformasyonu da engelleyecek şekilde, ***ilgili STK'lerin de görüşü alınarak*** ortak akılla hazırlanmasının önemli olduğu tarafımızca değerlendirilmektedir.

Özlemimiz ülkemizin bilişimle kalkınmada layık olduğu mertebeye bir an önce ulaşmasıdır.

Gelecek etkinliklerde ve yeni sayılarımızda görüşmek üzere…

Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda
Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Hakkında

Bir kısım milletvekili tarafından meclise sunulan “**Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**” internet yayıncılığı üzerinde bir taraftan internet yayıncısına Başkanlık aracılığıyla Basın Kartı; Basın İlan Kurumu aracılığıyla da ilan ve reklam geliri avantajları sağlamaktadır (olumlu). Diğer taraftan bu idari kurumlarca uygun görülmeyen internet yayıncılarını, sözkonusu haktan mahrum bırakılacağı bir sistem ve tehlike suçu dahil, soyut bazı fiillerden yaptırımlar getirilmeye çalışıldığı görülmektedir (olumsuz).

Teklif ile getirilmek istenilen soyut tehlike suçu son derece sakıncalıdır. Düşünce ve ifade özgürlüğünü aşırı şekilde kısıtlama potansiyeline sahiptir ve gerekçesinde ifade edildiği gibi “**halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak**” gibi bir güvence somut değildir. Diğer taraftan gerçekler de halk arasında endişe, korku veya panik yaratabilir. Bu onların gerçek olduğu sonucunu değiştirmez.

Teklif ile “**Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma**” suçu TCK’ye ve 5651 Sayılı Yasa’nın kapsamına sokulduğu için “**bu kanun kapsamındaki suçlara ilişkin içerikler ve başlık etiketlerinin yayınlanmamasına ilişkin Kurumla iş birliği**” nasıl yapılacaktır? Örneğin, seçimler öncesinde neyin yayınlanıp neyin TCK 217/A kapsamına gireceğine Kurum karar verebilecek ve sosyal medya platformları aracılığıyla da bu içeriklerin yayınlanması engellenebilecektir. Dolayısıyla bu düzenlemenin demokratik bir seçim ortamına etkilerinin son derece sakıncalı olacağı tartışmasızdır.

Teklifin kamuoyunda en çok tartışılan düzenlemesi TCK’ye eklenmek istenen “**halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma**” suçu olsa da en az bunun kadar dikkat edilmesi gereken diğer bir düzenleme de şebekeler üstü hizmet sağlayıcıları (“OTT”) için getirilen yeni düzenlemelerdir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna geniş bir düzenleme yetkisi vermekte olup yeni düzenlemelerin uygulamada nasıl işleyeceği konusunda bir netlik getirmemektedir. Ayrıca sözkonusu düzenleme ile getirilen yetkilendirme gereksinimleri maliyetleri artırmakta ve rekabeti olumsuz etkilemektedir.

AB’nin yayınladığı “**Dezenformasyon Üzerine AB Uygulama Kuralları**” başlıklı belgede öncelikle “dezenformasyon”un neleri kapsamadığı net olarak açıklanmaktadır. “Dezenformasyon” kavramının, **yanıltıcı reklam, raporlama hataları, hiciv ve parodi veya açıkça tanımlanmış siyasi (partizan) haberleri ve yorumları içermediği ve bağlayıcı yasal yükümlülüklere, öz düzenleyici reklam kurallarına ve yanıltıcı reklamla ilgili standartlara halel getirmediği** açıkça ifade edilmektedir.

Herkes tarafından bilindiği üzere; internet ve bilişim teknolojileri oldukça dinamiktir. Bu da yeni birçok OTT uygulamasının Türkiye’de artık hizmet sunamaması sonucunu doğuracaktır. Özellikle seçimlerden önce yapılacak bir düzenleme ile açıkçası **WhatsApp, Signal, Telegram, BİP** gibi yaygın olarak bilinen ve kullanılanlar dahil -bunlarla sınırlı olmaksızın- her türlü kişisel haberleşme uygulamasının BTK tarafından engellenmesinin önü açılmaktadır.

Ayrıca teklif, belirsiz ve ağır yaptırımlara tabi olan çok sayıda külfetli yükümlülük getirmesine karşın, bu yükümlülüklerin uygulanmasına ilişkin herhangi bir geçiş süreci tanımamaktadır.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) olarak sözkonusu Sosyal Medya Yasa Taslağı’nın ilgili maddelerine tek tek görüş belirtmek yerine, prensip olarak taslağın gerekçede belirtilen hedefe ulaşılmasında yeterli katkıyı sağlamayacağı değerlendirilmektedir. Sonuç olarak bu yasa tasarısının Meclisten acilen geri çekilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Sözkonusu yasa tasarısı; toplumun haber alma hakkını, ifade özgürlüğünü kısıtlamayan, anayasadan ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan hakların kullanılmasına engel olmayan, teknolojik bütüncüllüğe sahip tüm paydaşları gözeten aynı zamanda sosyal medya kullanımına da düzen getiren bir biçimde dikkate alınması gerekmektedir. Ancak teknoloji şirketlerini şeffaf, denetlenebilir kılan ve dezenformasyonu da engelleyecek şekilde ilgili STK’lerin görüşü alınarak ortak akılla hazırlanmasının önemli olduğu da tarafımızca değerlendirilmektedir.

Saygılarımızla,

Rahmi AKTEPE
TBD Genel Başkanı

2022-2028 Bilişim Sektörüne Yönelik Siyasi Partilerden Beklentiler Raporu Yayımlandı

TBD'nin partilerden beklentilerini içeren raporuna aşağıdaki adresten ulaşılabilmektedir:

https://www.tbd.org.tr/pdf/TBDBilisimSektoruneYonelikSiyasiPartilerdenBeklentiler-2022_2028.pdf

Diğer yandan, Siyasi Partilerin bilişim politikaları ile ilgili görüşlerini buradan yayımlamaya başlıyoruz. Bu sayımızda üç partinin konuya ilişkin görüşlerini okuyacaksınız. Derneğimizce diğer partilere de ziyaret talebinde bulunulmuştur; yapılacak görüşmelerin ayrıntıları Dergimizde paylaşılacaktır.

Dr. Ömer İleri

Adalet ve Kalkınma Partisi
Genel Başkan Yardımcısı,
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Başkanı

Türkiye'de bilişim ekosisteminin gelişimini nasıl görüyorsunuz? Gelecek öngörüleriniz nelerdir?

Türkiye'nin bilişim ekosisteminin toplam hacim ve ihracat noktalarında özellikle son yıllarda önemli bir gelişme içerisinde olduğunu görüyoruz. Sözgelimi 2021 yılında bir önceki yıla göre ihracatımız dolar bazında %30'dan fazla artmış durumda ki bu artışın önemli bir kısmı teknoparklarımızın artan ihracatından kaynaklanıyor. Son 5 yılda ise – yine dolar bazında- yıllık ortalama %14 büyümüş bir ihracat kaleminden bahsediyoruz…

Bu güzel tablonun sayısal detaylarına girmekten ziyade, bu soruyu genel anlamıyla teknoloji geliştirme ve tüketen değil üreten bir bilgi ekonomisi geliştirilmesi perspektiflerinden – başka bir deyişle katma değeri yüksek teknolojik ürünleri geliştiren bir ülke olmak yolunda nasıl ilerlediğimiz boyutuyla cevaplamak isterim.

Bu alanın özellikle son 20 yıldır sağlayan siyasi istikrar doğrultusunda önemli bir gelişim içerisinde olduğunu söyleyebiliriz. Bu gelişmenin ve ilerlemenin tezahürlerini özel sektörün ortaya koyduğu ürün ve hizmet çeşitliliğinden ilintili bir sektör olan savunma sanayinin artan öz yeterlilik oranına ve ihracatına birçok farklı alanda görebilmekteyiz.

Tabi her ülkenin bilişim ekosistemini ve dijital sektörlerini geliştirmek noktasında farklı yaklaşımları olabiliyor. Ancak sonucu belirleyici olan ve burada vurgulamak istediğimiz nokta, bir ekosistemin topyekûn geliştirilmesinin birbirini tamamlayıcı şekilde kurgulanan yapıtaşlarına ve bu yapıtaşlarının uyumlu çalışmaları noktasında ortaya konan siyasi iradeye veya "orkestrasyona" bağlı olması.

AK Parti hükümetlerinin dijital dönüşüm ve yenilikçi üretim noktalarında beyannameleri, strateji dokümanları ve birçok yol haritaları yayınlandı ve bu dokümanlar istikrarlı bir şekilde takip edildi. Ancak tüm bu yol haritalarının temelinde süreci koordine edecek yürütme organlarının hayata geçirilmesi ve koordineli çalışması, spesifik strateji belgelerinin çalışılması, gerekli altyapının oluşturulması/ geliştirilmesi, yetkin işgücünün oluşturulması, devletin uygun teşvik mekanizmalarını hayata geçirmesi – ticarileşmeye destek vermesi ve belki de en önemlisi genç nüfusta inovasyon ve ar-ge kültürünü yaygınlaştırıcı kültürel iklim faaliyetlerinin hayata geçirilmesi gibi yapı taşları var.

Geldiğimiz nokta itibariyle sevinerek söyleyebiliriz ki AK Parti hükümetleri döneminde tüm bu yapıtaşlarını ayrıntılı olarak çalışan ve hayata geçiren bir devlet aklı görev başında oldu. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, DDO, BTK, TUA ve benzeri yapılar bu süreci büyük bir uyum ve dayanışma içerisinde yürüttüler, yürütüyorlar. Ulusal Yapay Zekâ Strateji belgesinden Milli Uzay Programına formüle edilmesinde geniş katılım sağlanan yol haritaları ile zenginleştirilen Milli Teknoloji Hamlesi kapsamında önemli altyapı geliştirmeleri yapıldı. Örnek olarak Teknopark sayımız 2002'den itibaren 5'ten 92'ye çıkarıldı. Benzer şekilde OSB sayısı önemli ölçüde artırıldı. 2008 yılında yürürlüğe giren teşvik kanunu kapsamında ise özel sektör 52 şehrimizde 1200'den fazla Ar-Ge merkezini hayata geçirdi. Bunun yanında Türkiye'mizin fiber altyapısı ve geniş bant internet iletişimi noktasında önemli mesafe alındı, alınıyor.

Nitelikli iş gücü noktasında TÜBİTAK'ın hayata geçirildiği lider araştırmacı programından, yine devlet öncülüğünde hayata geçirilen "Bir milyon istihdam" projesine kadar geniş bir yelpazede önemli çalışmalar hayata geçti. Geldiğimiz noktada Ar-Ge istihdamı 2002 yılına göre altı kat artmış durumda. İnovasyon ve Ar-Ge kültürünü gençler arasında yaygınlaştırmak noktasında da tüm devlet kurumları adeta seferber oldu, BİLSEMlerin (Bilim ve Sanat Merkezleri) yaygınlaştırılmasından Bilim Merkezlerinin kurulmasına, bölgesel bilim festivallerinin organize edilmesinden Teknofest gibi artık dünyada marka olmuş büyük ve kompleks etkinliklere destek vermeye kadar devletimiz gençlerimizin bu alanda motive edilmeleri yolunda önemli çalışmalara imza attı. Sadece Teknofest 2022 yılı için 500 binden fazla başvuru almış durumda.

Tüm bu çalışmalar sonucu gerek savunma sanayinde gerekse de sivil sektörlerimizde önemli gelişmeler görüyoruz. Biliyorsunuz savunma sanayindeki yerlilik oranımız %80'lere dayandı. Bu alanda artık sadece teknoloji geliştiren bir ülke değil, bir anlamda kavram geliştiren bir konuma geldik. Savunma sanayimizin hayata geçirildiği bazı ürünler dünya çapında yeni açılımlar getiren

çalışmalar. İHA/SİHA'lardan sonra şimdi de Milli Muharip Uçak, üzerine SİHA taşıması planlanan Anadolu Amfibi Hücum Gemisi, insansız deniz araçları gibi ürünlerle dünya çapında yeni tanımlı ürünler artık Türkiye üzerinden hayata geçiyor.

Savunma sanayindeki bu başarıları sivil alanlara taşıma noktasında da önemli çalışmalar yapılıyor. Bu amaçla Muallimköy'de hayata geçirilen Bilişim Vadisi'nden sonra İzmir'de bir bilişim vadisi hayata geçirildi. Geldiğimiz noktada sivil alanda da uydu teknolojilerinden, TOGG'a, değerlemesi 1 milyar doları geçmiş 6 girişimimizden E-devlet uygulamalarına ciddi bir atılım içerisindeyiz.

Geleceğe yönelik olarak, biz Türkiye'nin dijital dönüşüm sürecinde ve geleceğin dijital dünyasında önemli avantajlara sahip olduğunu düşünüyoruz. Genç ve teknoloji kullanımına yatkın nüfusumuz, sonuç odaklı ve "işi oldurmak" odaklı iş kültürümüz, coğrafi konumumuz sektör dinamiklerinin çok hızlı değiştiği dönemde gelişmemiz devam edecek, ancak daha da önemlisi gündemimize yeni girmekte olan Web3.0 teknolojileri ile yaşanacak teknoloji kırılmasında da ülke olarak önemli bir rol alacağımıza inanıyoruz.

Partiniz olarak bilişim ekosisteminin gelişimine yönelik olarak yürütmekte olduğunuz ve/veya planladığınız faaliyetler hakkında bilgi verebilir misiniz?

İktidar partisi olarak tabi ki yürütme ile yakın çalışmakta, özellikle Türkiye'nin dijital dönüşümü noktasında fikri katkılar sunmaktayız. Bu doğrultuda 7. Olağan kongremizde, 2021 yılının mart ayında Genel Başkanımız ve Cumhurbaşkanımızın teveccühü ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri başkanlığı kuruldu. Geçtiğimiz bir yılı aşkın sürede hızla teşkilatlanan başkanlığımız faaliyet alanlarını ve projelerini tanımlayarak çalışmalarına başladı.

Başkanlığımızın asli görevlerinden biri kurulduğu günden günümüze teknolojiyi etkin olarak kullanan AK Parti'nin bilişim sistemlerini tek elden yönetmek, bu sistemleri partinin dijital dönüşümünün itici gücü haline getirmek ve veri bazlı karar destek mekanizmalarını hayata geçirmek. Ak Parti'yi süreçlerini uçtan uca dijital yöneten bir yapı haline getirmek.

Diğer taraftan AK Parti iktidarlarının hayata geçirdiği dijital içerikli projeler hakkında kamuyu bilgilendirme noktasında çalışıyoruz. Şehir ziyaretlerimizde vatandaşlarımızla bir araya gelerek onlara, AK Parti hükümetlerinin ve bakanlıklarımızın hayata geçirdikleri projeleri, dijital faaliyetleri aktarıyoruz. Gittiğimiz şehirlerin yapısına ve katılımcı kitleye göre belirlediğimiz teknoloji alanlarında uzman akademisyenlerimizin katılımıyla gençlerimizle birlikte "Net Konuşalım" etkinlikleri düzenliyoruz. Gençlerimize güncel teknolojik gelişmeler üzerine ve Türkiye'nin dijital vizyonu içerikli sunumlar gerçekleştiriyor, sonrasında sorularını cevaplıyoruz. Bu programlara çok önem veriyoruz, zira gençlerimize geleceğin dijital Türkiye'si hakkında fikir vermek, dijital dönüşümü ve katma değer odaklı bilgi ekonomisine geçişi yöneten devlet aklını anlatmak gençlerimizi motive ediyor ve heyecanlandırıyor. Onlarda bu heyecanı oluşturmak ülkemizin geleceği açısından kritik önem taşıyor.

Bir diğer faaliyet alanımız ise bizim "Dijitalin Siyaseti" şeklinde isimlendirdiğimiz, Türk siyaseti açısından bir AK Parti yeniliği olarak görebileceğimiz çalışmalar kümesi. "Dijitalin Siyaseti" siyasi söylemleri dijital mecralar üzerinden paylaşmaktan ibaret değil (o yaklaşıma "Dijital Siyaset" demek daha uygun olur). Geldiğimiz noktada teknolojilerin toplumları şekillendirmesinin ötesinde artık toplumların teknolojileri yönlendirdiği bir döneme girdiğimizi düşünüyoruz. Bu karşılıklı etkileşim doğal olarak çok boyutlu olarak hayata geçiyor: teknolojik boyutu olduğu gibi toplumsal, sosyolojik, hukuki, ekonomik boyutları da var. İşte bu nedenle siyaset – parti teşkilatları- mutlaka gelişmekte olan dijital teknolojiler ve platformlar noktasında etkin olmalı, toplumun ve sektörlerin nabzını tutarak bu dönüşümü yönlendirmeli, pozisyon belirlemeli diye düşünüyoruz ve AK Parti olarak bu istikamette yoğun bir şekilde çalışıyoruz.

Bu doğrultuda sektör buluşmaları adını verdiğimiz, Türkiye'de faaliyet gösteren bilişim firmaları, telekomünikasyon firmaları vb. ile bir araya geliyor, önerilerini dinleyip, ülkemizdeki sektörün mevcut durumunu konuşuyoruz. Yine Ekosistem buluşmaları adı altında gittiğimiz illerde geniş katılımlı, teknokent yönetimleri, ticaret ve sanayi odaları vb. katılımlarıyla şehirlerimizi konuşuyoruz. Ekosistem paydaşlarının sorunlarını ve taleplerini dinliyoruz. Sıklıkla ele aldığımız konular arasında yazılım sektörünün iş gücü yapısı, veri kullanım kültürü, dijital oyunlar, akademi-sanayi etkileşimi gibi spesifik konular da var. Bunlarında ötesinde özellikle *Metaverse* ve Blokzincir gibi yeni gelişmekte olan alanlarda paneller, arama toplantıları düzenliyoruz.

Ülkemizde bilişim sektörünün büyüklüğünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Bilişim sektörünün sürdürülebilir büyümesinin sağlanması için gerekli strateji ve politikalar Parti programınıza göre nasıl olmalıdır? Sözkonusu strateji ve politikalarda kamu, özel sektör, üniversite ve STK işbirlikleri nasıl olmalıdır?

Sektörü bir bütün olarak ele alırsak, yani tüm yazılım, donanım ve hizmet üretimini inceleyecek olursak sektör büyüklüğünün **2021** yılında bir önceki yıla kıyasla yaklaşık yüzde 36 artışla 266 milyar TL›ye ulaştığını görüyoruz. TL bazında son 5 yıldaki ortalama yıllık büyüme oranı ise %20'den yüksek. **İlintili bir sektör olarak** savunma sanayinde ise 2021 yılında 3,3 milyar dolarlık ihracat yapılmış durumda, 2022 beklentisi ise 4 milyar dolar…

Tabi bütün bu gelişmeler, az önce dile getirdiğimiz gibi Türkiye'nin bu alandaki avantajlarını somutlaştıran, sonuca götüren yol haritaları ve bu yol haritalarını kararlılıkla hayata geçiren, yapıtaşlarını uyumlu şekilde çalıştıran siyasi irade ile mümkün oluyor…

Büyümenin sürdürülebilirliği de bu mekanizma ile hayata geçiyor olacak. Az önce aktardığım gibi bu dönüşümü sağlayan yapı taşlarının arasında iş gücü yetiştirmeden, gençlerimiz arasında Ar-Ge ve inovasyon kültürünün yaygınlaştırılmasına kadar sürdürülebilirliğe odaklanan alanlar mevcut. Bu yapıtaşlarının yürütme tarafından geniş katılımlı bir süreç sonucu tasarlanmış yol haritaları doğrultusunda koordine edilmesi bugün olduğu gibi gelecekte de Türkiye'mizin dijital dönüşümünün önünü açacak. Tabi tüm bunlar hayata geçerken sektörü yakinen ilgilendiren özellikle veri merkezleri, platform ekonomileri ve blokzincir gibi geleceğe yönelik düzenlemelerin ve yasama faaliyetlerinin kamu yararını ön planda tutarak sektör ve STK geri bildirimleri göz önünde bulundurularak şekillendirilmesi önem arz ediyor. Bu doğrultuda, içinde bulunduğumuz dönemde yasama faaliyetleri noktasında sektör temsilcileri ve STK'lar ile yoğun bir iletişim içerisindeyiz. Bu yaklaşım da sürdürülebilirlik noktasında önemli.

Partinize göre ülkemizde bilişim sektörünün girişimcilik, yenilikçilik ve rekabet endekslerinin arttırılmasına ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik yapılması gereken çalışmalar nelerdir? Hangi tür destek ve teşvik programlarını hayata geçirmeyi planlıyorsunuz?

AK Parti hükümetlerinin girişimciliğe ve özellikle tekno-girişimciliğe verdiği destek çok boyutlu. Girişimcilik ekosisteminin geliştirilmesi girişimcilerimizin doğrudan desteklenecekleri kuluçka veya hızlandırıcıların kurulumundan bu girişimlere yapılacak yatırımları teşvik etmek noktasına kadar uzanan geniş bir çalışma alanı.

Bu kapsamda KOSGEB ve TÜBİTAK'ın teşvik programları önemli. Biliyorsunuz TÜBİTAK 1512 girişimci destek programından KOSGEB programına geniş bir yelpazede destek programları mevcut. Benzer şekilde kuluçka merkezlerinin ülke çapında yaygınlaştırılması noktasında özellikle Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kanununda yapılan değişiklik ile teşvik kapsamı genişletildi. Yatırım noktasında ise Bireysel Katılım Yatırımcısı sayısının artması hedeflenerek gerekli teşvik mekanizması hayata geçirildi. Yine Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kanununda yapılan güncelleme ile Ar-Ge teşviklerinden yararlanan kurumların kazandıkları indirimlerin belli bir oranını girişim fonlarına aktarmaları sağlandı. SPK'nın Kitle Fonlaması Tebliği ile kitle fonlamasının önü açıldı. Tüm bu çalışmalar da meyvelerini vermeye başladı. Biliyorsunuz geldiğimiz noktada Türkiye 6 adet *unicorn*, yani değerlemesi bir milyar doları aşan firma oluşturmuş durumda. Türkiye girişimcilik ekosistemi 2022 birinci çeyrekte 1,3 milyar dolarlık yatırım hacmiyle gelmiş geçmiş en başarılı çeyreğini

geçirdi. Hatırlarsanız bu meblağ 2020 yılında 148 milyon dolar, 2021 yılında ise 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşmişti.

Girişimcilik ekosistemini geliştirmek noktasındaki çalışmalar artarak devam edecek. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız Ulusal Teknoloji Girişimcilik Stratejisi dokümanı çalışmalarını tamamlamış durumda. 2030 yılına kadar 100 bin teknoloji girişimi kurulması ve Türkiye teknoloji girişimciliği ekosisteminin dünyanın en gelişmiş ilk 10 ekosistemi arasına girmesini amaçlayan ve kısa süre sonra açıklanacak bu strateji kapsamında tüm altyapı uçtan uca planlanıyor. Girişim sermayesi fonları, markalaşma, kitle fonlaması, derin teknolojiler, geleceğe yön veren teknolojiler ve beşerî sermaye konularını detaylı bir şekilde ele alınıyor.

Kovid-19 dönemi ve sonrasında hayatımıza giren uzaktan çalışma ile özellikle bilişim teknolojileri alanında yetişmiş insan kaynağımız yurtdışına gitmekte ve/veya uzaktan yurtdışı firmalara çalışmaktadır. Bilişim teknolojileri alanında nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine ve sözkonusu beyin göçünün engellenmesine yönelik olarak yapmayı planladığınız Parti çalışmalarınız ve öngörüleriniz nelerdir?

Dijital dönüşüm sürecinde dünyada iş hayatında iki önemli değişiklik oldu; bir anlamda, bir yetenek savaşı başladı, özellikle teknik alanlarda yetenek bulmak ve çalıştırmak önem kazandı. Diğer taraftan ise uzaktan çalışma modeli yayılmaya başladı. Küresel operasyonları olan büyük firmalar aynı anda farklı coğrafi lokasyonlardaki çalışanların yürüttükleri ortak proje ve akışları hayata geçirmeye başladılar. Pandemi süreci bu iki dinamiği de güçlendirdi ve hızlandırdı. Bunlara ek olarak iş yeri aidiyetinin de dünya genelinde düşüş eğilimden olduğunu göz ardı etmemek gerekiyor. 20-24 yaş grubundaki çalışanlar incelendiğinde ortalama çalışma süresi 2020 yılı için OECD ülkelerinde ortalama 1,6 yıldır.

Dijital dönüşümden bahsettiğimiz noktada, bu yeni dönemi avantaja dönüştürmek iddiasında olan bir ülke olarak bu yeni dinamikler ve çalışma modellerden çekinmememiz, aksine onları içselleştirmemiz lazım diye düşünüyoruz. Tabi bunu yaparken mutlaka ülkemizin sektör dinamiklerini yakinen izlemeli ve bu süreci avantaja çevirecek tedbirleri almalıyız.

Sektör toplantılarımızda özellikle teknik işgücünün belli oranlarda doğrudan yurtdışına gitmek yoluyla veya uzaktan çalışmak yoluyla yurtdışı firmalara hizmet vermek amacı ile işlerinden ayrıldıklarına dair duyumlar alıyoruz. Yürütme organları, özellikle de Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi bu durumun takipçisi. Yapılan çalışmalar Giden personelin yaşlarının genç ve tecrübelerinin görece düşük olduğunu gösteriyor. Yurtdışına giden 45 yaş altı yazılımcılar arasındaki en büyük grubu 26-35 yaş arasındakiler oluşturmaktadır. Onları 18-25 yaş grubu izlemektedir.

Yazılımcıların yurtdışı firmalarında çalışmak üzere mevcut işyerlerinden ayrılmaları elbette üzerinde durmamız gereken bir konu. Ancak, uzun yıllar yurtdışında çalışmış ve sonra yurda dönmüş bir teknik insan olarak söylüyorum, bu cins iş değiştirmelere kategorik olarak karşı çıkmak da anlamlı değil. Bu süreci ülkemizin faydasına olacak şekilde yönetmek önemli. Bu kapsamda devletimizin yurtiçi ve yurtdışındaki insan kaynağımızın milli menfaatlerimiz doğrultusunda yönlendirilmesi ve uygun işgücünün uygun işverenlerle buluşturulması noktasında ciddi altyapı çalışmaları sözkonusu.

Bu süreçte şu gözlemi de yapmak lazım: yurtiçinde kalarak uzaktan çalışan personelin bir anlamda bilgi ihraç etmekteler. Bu, insan kaynağımızın doğru biçimde yetiştiğinin ve dünya standartlarında olduğumuzun bir göstergesidir. Devletimizin atacağı doğru adımlarla şimdi kaybettiğimizi düşündüğümüz bu değerler yazılım sektörümüze dinamizm katarak yurtiçindeki ekosistemi dünyayla entegre hale getirecekler. Türk yazılım sektörü hem farklı pazarlara girebilecek hem de inovatif girişimcilik endeksimiz yükselecektir.

Türkiye'nin şu anda yazılımcı sorunu olmamakla birlikte giden personelin belirli bir tecrübeyi de beraberinde götürdüğünü göz ardı etmememiz gerekiyor. İK ekosistemindeki tüm aktörleri koordine edecek stratejik bir İK planıyla bu sorunu aşabilecek potansiyelimiz vardır.

Ancak dikkat etmemiz gereken bir konu da özellikle gençlerimizin gerçekçi olmayan söylemlerle morallerinin bozulması ve dışarı yönlendirilmeleri konusudur. Çeşitli odaklar tarafından asimetrik psikolojik taktiklerle gençlerimizin moralleri bozulmaktadır. Bu durum şirketlerin finansal olarak sağladığı iyi imkânlara ve katma değeri yüksek önemli projelerde çalışmanın getirdiği iş tatminine rağmen yetenekleri elde tutmayı zorlaştıran başlıca faktörler arasındadır. Unutmamak gerekir ki bu ülke şu an kendi uydularını, savaş uçaklarını geliştiren, bünyesinden 6 tane *unicorn* çıkarmış bir ülke. Bu heyecan verici projelerin parçası olmak pek tabi teknik kariyer gelişimi açısından yurtdışında sıradan projelerde çalışmaktan çok daha faydalı ve heyecan vericidir.

Kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı gruplar ve engelli vatandaşlarımızın ekonomiye katkılarının artırılması için bilişim teknolojilerinin etkin ve yaygın kullanımına yönelik çözümler üretilmesi çok önemlidir. Sözkonusu alanda Partiniz olarak hangi çözümleri hayata geçirmeyi planlıyorsunuz?

Teknolojinin doğru ve etkin şekilde, faydalı amaçlarla kullanılması doğal olarak ekonomiye katılımcılığı da beraberinde getiriyor, bariyerleri azaltıyor, rekabeti artırıyor. Özellikle internet ve iletişim teknolojilerinin yaygın kullanımı sonucu üretimden ticaret girişimcilerin ve KOBİ'lerin önünün ne kadar açıldığına hepimiz beraberce şahit oluyoruz. Dezavantajlı gruplarımız da benzer şekilde bu süreçten olumlu yönde etkileniyor.

AK Parti hükümetleri dijital dönüşümün dezavantajlı gruplarımız açısından ifade ettiği önemin gayet farkında. Bu nedenle de bu gruplara yönelik geliştirdiği stratejilerde mutlaka dijital teknoloji yapıtaşlarını sürece dâhil ediyor. Bunun güzel bir örneği geçen yılın aralık ayında T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan "2030 Engelsiz Vizyon" belgesidir. Bu vizyon kapsamında "Bilgi ve iletişim teknolojileri ile elektronik hizmet sistemlerinin erişilebilirliğinin artırılması", "Engelliler açısından açık, bütünleştirici ve erişilebilir istihdam imkânlarının geliştirilmesi", "Engellilerin bağımsız yaşamını güçlendirmek için destek teknolojilerine ve araç-gereçlere erişimlerinin sağlanması" gibi amaçlar saptanmıştır. Bu amaçlara ulaşmak noktasında ise Kamu kurumlarının web sayfaları erişilebilir hale getirmekten, e-Devlet hizmetlerinin erişilebilirliğini güçlendirmeye, basılı ve dijital yayınların erişilebilir versiyonlarının sunumunu yaygınlaştırmaktan bankacılık hizmetlerinin erişilebilirliği yaygınlaştırmaya, işyerlerinde engelli bireylerin ihtiyaç duyduğu makul uyumlaştırmaların yapılması ve engellilerin destek teknolojilerinden yararlanmasının sağlanmasına kadar önemli hedefler ortaya konulmuştur.

Vizyon belgelerine ek olarak e-Devlet'in mevcut uygulamaları arasında engellilere yönelik çok sayıda hizmet verilmekte. Engelli Kimlik Kartı başvuru hizmeti, Alo 183 Sosyal Destek Başvurusu ve Takibi Hizmeti de e-Devlet Kapısı üzerinden sunuluyor. Bunlara ek olarak e-Devlet Kapısı çağrı merkezinde işaret dili bilen uzmanlar e-Devlet Kapısı ile ilgili tüm sorularınızı sorarak destek veriyor.

Tabi dijital dönüşüm sürecinde dezavantajlı grupların önünü açmak noktasındaki hassasiyet ve vurgu devam edecek. Her zaman söylediğimiz gibi burada önemli olan teknolojiyi faydalı amaçlar doğrultusunda kullanmak ve ülkede bunun iklimini oluşturmak. AK Parti hükümetleri bu anlamda önemli bir irade koyuyorlar ortaya.

Sosyal ağların yoğun kullanımı çeşitli avantaj, dezavantaj ve riskleri beraberinde getirmektedir. Sosyal ağlar üzerinden nefret söylemi, hakaret, tehdit, suça özendirme, şantaj, cinsel taciz, sahtecilik, dolandırıcılık, tefecilik, casusluk, bölücülük, terör suçları, özel hayatın ihlali gibi birçok suç işlenebilmektedir. Diğer taraftan ise sayısal becerilerin gelişimi,

kişisel özgürlük ve haber alma hakkı açısından sayısal fırsatlar yaratmaktadır. Partiniz olarak Metaverse (Sanal Evren), Web 3.0 gibi yeni kavramları da göz önünde bulundurarak TBMM gündeminde yer alan Sosyal Medya Yasasında ne tür düzenlemeler yapılmasının uygun olacağını değerlendiriyorsunuz?

Sizin de belirttiğiniz gibi Sosyal Medya mecralarının ilk ortaya çıkma sürecinde bireylerin kendi oluşturdukları içerikleri, kendi düşüncelerini doğrudan paylaşabilecekleri ortamların oluştuğu dillendirilmiş, hatta devletin bu mecralarda doğrudan denetim uygulayamaması bazı çevreler tarafından adeta bir kazanım olarak ortaya konmuştu.

Ancak geçen süreçte hep beraber gördük ki bu mecralar özgürlük, eşitlik ortamı sağlamak yerine adeta kendileri güç odakları haline geldiler, dominant platform ekonomileri oluşturdular. Kendi kurallarını belirlediler ancak bunları bu ortamlarda yayılmakta olan manipülasyon ve dezenformasyon süreçlerini engellemek noktasında kullanamadılar. Bir bireyin gerçek anlamda özgür düşünebilmesi için manipülasyondan da kendini koruyabilmesi lazım, maalesef ortaya çıkan durum buna mâni olur durumda.

Tabi bu mecraların kendi topluluk kuralları içerisinde "koordineli zararlı etkinlikleri engellemeye yönelik söylemler var. Başka bir deyişle bu mecraların kullanıcıları koordineli bir şekilde (botlar veya gerçek kişi işbirlikleri) yanlış bilgiye boğan faaliyetleri kabul etmeyeceklerini söyleyen politika belgeleri var. Ancak bu belgelerin pratikteki yansımasını maalesef göremiyoruz. Vatandaşların hak ve hukukunu korumak noktasında yetersiz kalan mecralar maalesef devletlerin haklı talepleri karşılama noktasında da sıklıkla yetersiz kalıyorlar ve çoğunlukla yetkili kurumlarla yeterli bir muhattabiyet ilişkisini dahi kurmuyorlar.

Bir ülkenin vatandaşlarına doğrudan dokunan, onlardan veri alan, onların doğru bilgilendirilme hakkının ihlal edilmesine zemin sunan yapılar, düşünün ki o ülkenin yargısının kararlarını yerine getirmek noktasında zayıf kalıyorlar. Bu hiçbir devlet veya toplum açısından kabul edilebilir bir durum olamaz. Nitekim bu konuda küresel ölçekte bir rahatsızlık sözkonusu. Sözgelimi geçtiğimiz süreçte DSÖ "*İnfodemi*" kavramını ortaya atarak pandemi sürecinde sadece salgınla değil dezenformasyonla da savaşmak zorunda kaldıklarını dile getirdi. Amerikalıların ise yaklaşık yarısının sosyal medya ortamlarındaki sıkıntıları önemli bir problem olarak gördüğü belirtiliyor.

Türkiye özelinde ise durum biraz daha endişe verici. *Reuters Institute* 'un Oxford Üniversitesi ile 2018 yılında yaptığı bir çalışmaya göre dezenformasyona maruz kalan ülkeler sıralamasında Türkiye %49 oranıyla birinci sırada. 2021 yılında sosyal medya kullanıcılarına yönelik bir ankette ise; katılımcıların yüzde 44,2'si sosyal ağların denetlenmesi gerektiğini düşünürken yüzde 30,1'i kararsız, yüzde 25,7'si ise denetlenmesi gerektiğini düşündüğünü belirtti. Benzer bir şekilde Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), 2022 yılı mayıs ayında Türkiye'deki 12 milyon 479 bin hesap üzerinden 145 milyon tweet atıldığını, bu hesapların yüzde 23'ünün bilgisayarlar tarafından yönetilen bot hesaplar olduğunun tespit edildiğini bildirdi. Bizler de kişisel gözlemlerimizle fark ediyoruz ki sosyal medya platformlarında insanlar sosyalleşmiyor aksine yalnızlaşıyorlar.

Tüm bu gelişmeler sonucunda doğal olarak devletler gerekli tedbirlerini alıyorlar. Avrupa'da bunun en son tezahürü DSA (*Digital Services Act*)'in parlamentoda kabul edilmesi oldu. Ülkemizde de bu mecraların yetkili kurumlar ve vatandaşlar ile muhattabiyetlerini yeterli düzeye çekecek, dezenformasyon noktasında gerekli tedbirleri ortaya koyacak bir düzenleme çalışması mevcut. Bu çalışma esnasında pek tabi vatandaşların ve basın mensuplarının temel hak ve hürriyetleri hassasiyetle ele alınmakta ve süreçle ilgili aktörlerinin tümünün geri bildirimleri dikkatle değerlendirilmekte. Ancak son durum kısaca şöyle özetlenebilir: temel olarak bu mecraların kendilerinin verdiği güvenceleri yerine getirmelerini sağlayacak ve Avrupa'daki muadillerinden içerik anlamında benzer bir metin ortaya çıkıyor. Tabi şunu da eklemek lazım, bu alanda sadece devletin ve yasamanın tedbir alması yetmeyecek, bu noktada tüm paydaşları ile toplumsal bilimcimizi ortaya koymak ve bir millet olarak bu alana sahip çıkmak durumundayız.

Metaverse ve *Web* 3.0 alanlarındaki gelişmeleri parti olarak bizler de yakinen takip ediyoruz. Geçtiğimiz mart ayında Cumhurbaşkanımızın teşrifleri ile düzenlediğimiz "Forum *Metaverse*" etkinliğimizde konuyu kamunun dikkatine de getirdik ve bu kapsamda etraflı fikir alışverişleri ve görüşmelere başladık. Benzer şekilde "Kripto Varlıklar" kavramı ile de ilgili olarak uzmanlar ve sektör temsilcileri ile yoğun bir istişare içerisindeyiz. Bu teknolojiler genel itibariyle platform ekonomilerinde toplanan gücü "merkeziyetsiz" hale getirmeyi vadeden teknolojiler. Biz de bu dönüşümün önemli bir kırılma noktası olduğunu görüyoruz ve Türkiye'mizin bu yeni gelişen alanda dünya ile entegre olan ancak kendi ürünlerini ortaya koyabilen bir ekosistem geliştirmesi için çalışıyoruz. Bu hedefe ulaşmak noktasında ise inovasyonun önünü açan, ancak toplumu zararlı etkilerden koruyacak akıllı ve iyi çalışılmış düzenlemelerin gerektiğine inanıyor, bu istikamette çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Parti olarak bilişim teknolojileri kullanımınız hakkında bilgi verebilir misiniz? Hangi faaliyetlerinizde kullanıyorsunuz? Partinizin sayısal/dijital dönüşüm seviyesi nedir?

AK Parti Türkiye'de her alanda ilklerin partisi olmuştur. Kurulduğumuzdan bugüne kadar gerek seçim çalışmalarından, saha çalışmalarına, parti içi iletişimden, üyelik ve talep yönetimine kadar AK Parti teknoloji ile iç içe olmuştur. Başkanlığımızın kurulması Cumhurbaşkanımız ve Genel Başkanımız Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın Bilişim Teknolojilerine olan ilgisini göstermektedir.

AK Parti hali hazırda talep takip sistemleri ve teşkilat platformlarından seçim günü yazılımlarına birçok alanda etkin yazılımlar ile görevlerini sürdürmekte. Az önce kısaca gündeme getirdiğimiz üzere başkanlığımızın görev alanları kapsamında bu yazılımları eş güdüm içerisinde ve entegre olarak yönetiyor olacağız. Kısa süre içinde şu sıralar üzerinde çalıştığımız yenilikçi ve inovatif sistemler ile ilgili paylaşımlarımızı yapıyor olacağız.

Bilişim sektörüne, sayısal/dijital dönüşüme ve/veya sayısal ekonomiye yönelik belirtmek istediğiniz diğer hususlar var mıdır?

Çok kısaca şöyle toparlamak isterim. İçinden geçmekte olan süreç hakkında kısa ama sistematik bir tespit yapalım. Her şeyden önce biliyoruz ki gerek nüfus yapımız gerek iş kültürümüz gerekse de coğrafi ve kültürel konumumuz açısından dijital dönüşüm sürecinde ülke olarak çok büyük avantajlara sahibiz. Geçtiğimiz 20 yılda bu alanda ve özellikle savunma sanayinde hayata geçirdiğimiz atılım bu söylediğimizi doğrular nitelikte. Öte yandan, teknoloji dünyasındaki gelişmelere baktığımızda, önemli kırılma noktalarına yaklaştığımızı görüyoruz. Söz gelimi https://www.isbank.com.tr/Bu fırsatlar sürecini çok iyi değerlendirmek durumundayız. Bu doğrultuda bugüne kadar gösterdiğimiz ilerleme tabi hızlanarak devam edecek. Türkiye önümüzdeki dönemde veri merkezlerinde mikroişlemci sanayine, merkeziyetiz teknolojileri şüphesiz birçok alanda önemli atılımlara imza atacak. Bu atılımları gerçekleştirirken de sadece teknoloji geliştirme ile yetinmeyecek. Bunun ötesinde ülke olarak "kavram geliştirme", "deneyim tasarlama" noktasında önemli açılımlar yapmak potansiyeline sahibiz. Savunma sanayinde bu başarıyı gösterdik, dünyada savaş doktrinlerini etkileyecek ürünler ortaya koyduk. Benzer başarıyı sivil alanlarda da göstereceğimiz bir dönemdeyiz. Bu süreçte kendimize özgü ürün ve iş modelleri ile önemli bir atılım yapabiliriz. Hatırlarsanız Forum *Metaverse* etkinliğimizde "Gelecek onu tasarlayana aittir" demiştik. Bu söylem etkinliğe teşrif eden Cumhurbaşkanımızın dijital seferberlik ilanı ile farklı bir anlam kazandı.

Onursal Adıgüzel

Cumhuriyet Halk Partisi
Genel Başkan Yardımcısı,
İstanbul Milletvekili

Türkiye'de bilişim ekosisteminin gelişimini nasıl görüyorsunuz? Gelecek öngörüleriniz nelerdir?

Dünya hızlı bir dijital dönüşüm sürecini yaşıyor. Kuşkusuz yaşadığımız pandemi dönemi de bu süreci ivmelendirdi. Bir taraftan dijital üretim biçimleri ve dijitalleşen çalışma hayatı diğer yandan devletin ve sosyal yaşamın dijitalleşmesi insanlığın odağına yerleşmiş vaziyette. Hal böyle olunca ülkemizin dönüşüm sürecinde geri kalmaması ve hatta öncü bir konuma yerleşmesi için dış dünyada yaşanan gelişmelere ayak uydurması zorunluluktur. Fakat Türkiye birçok alanda olduğu gibi bilişim alanında da potansiyelini gerçekleştirememiş bir konumda.

Kuşkusuz, bu durumun önemli bir ayağını altyapı düzeyi oluşturuyor. Gerek fiziki altyapı gerekse dijital hizmet sunumu alanlarının geliştirilmesi, gelişmiş bir bilişim ekosistem için olmazsa olmaz. Fakat Türkiye'de internete -özellikle sabit genişbanta erişimde halen ciddi sıkıntılar var. Sabit genişbant kullanımı ve kalitesi bakımından Türkiye OECD ülkelerinin hayli gerisinde. Türkiye'de nüfusa göre sabit genişbant yaygınlık oranı %21,4 iken OECD ortalaması %33,2'dir. Halen evine ne mobil ne sabit, hiç internet girmemiş 2 milyona yakın hane bir tarafa, 2021 yılında sabit internete erişimi olmayan hane sayısı 10 milyona yakındı. Örneğin; biz bilişim alanında istenilen seviyeye gelinebilmesi için fiber optik altyapı yatırımlarının arttırılmasını çok önemsiyoruz. 2021 yılı dördüncü çeyreği itibariyle fiber optik uzunluğu yalnızca 471 bin kilometre. Bu da bize güvenli, hızlı ve ucuz internete erişimin sağlanması hususunda mevcut iktidarın üzerine düşen görevi yerine getirmediğini göstermektedir. Altyapı alanında, sektör bileşenleri ve vatandaşlarımızın ihtiyacına cevap verebilecek bir yatırım düzeyine halen ulaşılamamıştır.

Öte yandan, bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve etkin kullanımı açısından yetişmiş işgücü büyük önem taşımaktadır. Yüksek yetenek inşası için başta milli eğitim müfredatının dönüştürülmesi ve yeni nesillerin çağın gerekleri ile donatılması gerekir. Tabi eğitim sistemimizin dindar - kindar nesil polemiğine hapsedildiği, eğitim sisteminin kendine tabi olacak nesiller yetiştirmeyi önceliği, siyasi müdahalelerle üniversitelerin iktidarın arka bahçesine dönüştürülmeye çalışıldığı bir durumda bilişim ekosisteminin en önemli katılımcısı olan insanların niteliğine yönelik olarak hükümetin, zamanın akışının tersine kürek çektiğini söyleyebiliriz.

Mevcut durumda hükümet dijital dönüşüme yönelik potansiyelimizi gerçekleştirecek adımları atmaktan oldukça uzaktadır. Gerek iş dünyası gerekse toplumsal dönüşüm açısından devletin köstek değil, destek olması gerekmektedir. Geleceğe dair umutlu bir tablo ancak ve ancak hukuk devletinin güvenceye alınmasıyla, dijital dönüşüme yönelik yasal çerçevenin kimseyi geride bırakmayacak şekilde çizilmesiyle ve iş dünyasına dönüşüm sürecinde yeterli destek ve teşvikin sağlanmasıyla mümkün olacaktır.

Partiniz olarak bilişim ekosisteminin gelişimine yönelik olarak yürütmekte olduğunuz ve/veya planladığınız faaliyetler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Türkiye'nin mevcut siyasi, hukuki ortamı ne yazık ki bilişim ekosisteminin gelişmesinin önündeki en büyük engel. Çünkü siyasi öngörülebilirliğin, hukukun üstünlüğünün olmadığı bir ülkeye yatırımcı doğal olarak yatırım yapmak istemiyor.

İktidarın PR ajansı çalışıyor. Büyük büyük laflar ediliyor. Ama biraz detaya indiğimizde şunu görüyoruz ki iktidar kendi belgelerinde ortaya

koyduğu hedefleri bile karşılamaktan uzak bir noktada. Örneğin; Ekim ayında Ulaştırma Bakanlığı tarafından 12. Ulaştırma ve Haberleşme Şûrası düzenlendi. Bir önceki şura 2013 yılında düzenlenmişti. 11. Şurada konulan 2023 hedeflerinden neredeyse birkaçı hariç hiçbirinde hedef tutturulmamış. Boşa geçen bir 8 yıl. Yine örneğin; bilişim sektörünün lokomotifi konumundaki yazılım ekosistemine yönelik hedefe bakıyoruz. 2023 hedefi toplam ihracatta yazılım sektörü payının %2'ye çıkarılması. Ancak bakıyoruz 2021 itibariyle, Türkiye'de ihracatımızın sadece %0,5'i bilişim sektörünün alt kümesi olarak raporlanan yazılım sektöründen gelmiş.

Şimdi eğer en başa dönersek, tıpkı diğer sektörlerde olduğu bilişim alanında bizim en büyük ve öncelikli hedefimiz hukukun üstünlüğü, demokrasi ve insan hakları temelinde Türkiye'ye yatırımcıyı çekecek güven ve istikrar ortamını inşa etmek.

Ek olarak biz şu anda Cumhuriyet Halk Partisi olarak ekonomi, çevre, dijital dönüşüm de dahil olmak üzere Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına "İkinci Yüzyıl hedefi" ile farklı programlarla hazırlanıyor, kendi yol haritamız üzerinde çalışıyoruz. Dijital dönüşümün ayağında da en önemli önceliğimiz kamu, özel sektör, üniversite ve STK'lar da dahil olmak üzere tüm paydaşları içeren katılımcı bir süreç yönetmek. Çünkü tıpkı bilişim alanında olduğu gibi Türkiye'de dijital dönüşümün önündeki en büyük engellerden biri koordinasyon ve işbirliği eksikliği.

Yine tabi "*Ar-Ge harcamalarının GSYH'ye oranının hızla arttırarak AB ortalamasının yakalanması, yüksek teknoloji* ürünlerin ihracattaki payının artırılması, *sektördeki nitelikli insan açığını kapatmak için* üniversiteler, özel sektör, devlet işbirliğinin güçlendirilmesi, d*iğer sektörlere sağlanan vergi desteklerinin bilişim sektörüne sağlanması, bilişim sektörü çalışanlarının çalışma ve ücret koşullarının iyileştirilmesi, bilişim sektöründe yetişmiş nitelikli beyinlerin yurtdışına göç etme nedenlerinin tespit edilmesi, sektörde tersine beyin göçünü tesis edecek uygulamaların hayata geçirilmesi*" benim ilk etapta sayabileceğim CHP'nin dijital dönüşüm programının önemli başlıkları arasında yer almaktadır.

Ülkemizde bilişim sektörünün büyüklüğünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Bilişim sektörünün sürdürülebilir büyümesinin sağlanması için gerekli strateji ve politikalar Parti programınıza göre nasıl olmalıdır? Sözkonusu strateji ve politikalarda kamu, özel sektör, üniversite ve STK işbirlikleri nasıl olmalıdır?

Küresel bilgi ve iletişim pazarı yıldan yıla büyüyor. Fakat Türkiye bilişim teknolojileri sektöründe istenilen büyüklüğe ulaşabilmiş değil. 2021 yılında yayınlanan TÜBİSAT Bilgi ve İletişim Sektörü Pazar Verileri Raporuna göre, 2020 yılında Türkiye Bilişim Sektörü dolar bazında %1 küçülerek 26,5 milyar dolara gerilemiştir. Dünya bilgi ve iletişim sektörü pazar büyüklüğünün 4,1 trilyon dolar olduğunu düşünürsek, Türkiye'nin sektördeki ağırlığının oldukça düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Yine *Deloitte*'un Türkiye'de Yazılım Ekosisteminin Geleceği (2021) raporuna göre ihracatımızın yalnızca %0,5'i yazılım sektöründen gelmektedir. Bu oran gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde %2-3 bandındadır. Aradaki bu fark Türkiye'nin potansiyelinin çok gerisinde olduğunu göstermektedir. 800 milyon dolar olduğu belirtilen yazılım ihracatı, 565 milyar dolarlık küresel yazılım sektörü içerisinde devede kulak kalmaktadır. Bu tablo kuşkusuz AR-GE yatırımlarındaki düşüklük ve yeterli teşviklerin sağlanamamasının bir sonucudur. Yazılım sektörü insani sermayeye dayalı bir sektördür. Hal böyle olunca yazılım sektörünün istihdama katkısı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde %2 civarında iken ülkemizde bu oran %0,5 civarındadır. Salt yazılım sektörü için yapılan bu değerlendirmeler genel olarak bilişim sektöründe de paralel bir seyir izlemekte.

Sektörün gelişmesi için en önemli girdi kuşkusuz nitelikli işgücüdür.

Türkiye'de bilişim sektöründe istihdam edilen kişi sayısının 140 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Belirtilen bu sayıya banka ve finans kuruluşlarında istihdam edilen bilişim teknolojileri departmanları da dahildir. Hollanda'da nüfusun %2'sinin bilişim teknolojileri alanında istihdam edildiğini göz önünde bulundurursak, Türkiye'nin bilişim sektöründe istihdam edilen kişi sayısı açısından oldukça geride olduğunu görüyoruz. Türkiye'de bilişim sektöründe istihdam edilenlerin nüfusa oranı binde iki bile etmemektedir.

Bu sebeple Türkiye'de kamu, iş dünyası, üniversiteler ve sivil toplumun dahil olduğu bir süreci eşgüdüm içerisinde inşa etmek zorundayız. Parti olarak bilişim sektörünün gelişmesini Hak Temelli Kalkınma Hamlemizin bir saç ayağı olarak görüyoruz. Bu sebeple altyapıdan hukuka, insan odaklı yetenek dönüşümünden ekonomik dönüşüme bir süreç inşa ediyoruz. Kuşkusuz dijital dönüşüm programımızın etkili bir şekilde yürütülmesi için kamu, iş dünyası, sivil toplum ve vatandaşlar olarak herkesi kapsayan kimseyi arkada bırakmayan bir sürecin tesisini zorunlu görüyoruz.

Partinize göre ülkemizde bilişim sektörünün girişimcilik, yenilikçilik ve rekabet endekslerinin arttırılmasına ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik yapılması gereken çalışmalar nelerdir? Hangi tür destek ve teşvik programlarını hayata geçirmeyi planlıyorsunuz?

Türkiye'de son 10 yılda girişimcilik ekosistemi önemli bir gelişme göstermiş ve *start-up* girişimleri ivme kazanmıştır. Bakıldığında Türkiye girişimcilikte potansiyel vadeden ülkeler arasında yer almaktadır. Ancak girişimcilik ile ilgili verilerde, ülkemiz dünya genelinde hali hazırda üst sıralarda kendine yer bulamamaktadır. Oysa genç işsizliği, kadın istihdamı başta olmak üzere, birçok sorunumuzun çözümünde girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi etkili rol oynayacaktır. Bunun için de yatırımcılara güven veren bir ekonomik iklimin hâkim kılınması şarttır.

Yine girişimciler, ancak hukuk ve özgürlüğün esas olduğu bir ülkede dünya ile rekabet gücüne sahip olabilirler. İş ve yatırım ortamının öngörülebilirliği, ancak denge ve denetime dayalı bir sistemde mümkündür.

Öte yandan, teknoloji ile uyum, özellikle yüksek teknolojiye dayalı yeni nesil girişimler olarak değerlendirilen *start-up*ların doğuşunu da doğrudan etkiliyor. Türkiye'de Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı yalnızca %1 dolaylarındadır. Bu oran Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri için %2,5; İsrail, Güney Kore gibi teknoloji yoğun üretim yapan ülkelerde ise %4'lerin üzerindedir. Ülkemizde yüksek teknoloji ürünlerinin toplam ihracat içerisindeki payı ise %3 dolaylarında olup bu oran OECD ülkeleri ortalaması için %18'dir. Ayrıca Türkiye henüz daha orta düzeyde gelişmiş bilgi teknoloji pazarına sahip ülkelerden sayılıyor.
Türkiye'de girişimcilerin desteklenmesi için yatırım teşviklerinin artırılmasına, vergi avantajlarına ihtiyaç vardır. Girişimcilerin iş yapabilmelerinin önündeki bürokratik engellerin kaldırılması gerekmektedir. Yine özellikle pandemi dönemi ile birlikte ayyuka çıkan girişimcilik alanındaki yasal ve hukuki boşlukların da giderilmesi gerekmektedir. Bizim de parti programımızda önceliğimiz girişimcilerin bu sorularına çözüm üretecek, girişimcilerin teşvik ve desteklere erişimini kolaylaştıracak düzenlemeleri hayata geçirmek olacak.

Kovid-19 dönemi ve sonrasında hayatımıza giren uzaktan çalışma ile özellikle bilişim teknolojileri alanında yetişmiş insan kaynağımız yurtdışına gitmekte ve/veya uzaktan yurtdışı firmalara çalışmaktadır. Bilişim teknolojileri alanında nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine ve sözkonusu beyin göçünün engellenmesine yönelik olarak yapmayı planladığınız Parti çalışmalarınız ve öngörüleriniz nelerdir?

Yaşanan beyin göçü mevcut iktidarın ülkeye verdiği en büyük zararların başında geliyor. Yurtdışına giden yetişmiş insanlarımızın sayısı, ülkenin içinde bulunduğu koşullar sebebiyle katlanarak artıyor. Türkiye'de adalet, yaşam koşulları ve yatırım ortamı olması gereken düzeye getirilirse bu tatsız iklimi değiştirebileceğimizi düşünüyorum. Ben inanıyorum ki gerekli ortam sağlanırsa yurtdışına göç eden yurttaşlarımız, ülkemize geri dönecekler ve Türkiye'nin dijitalleşme yolculuğuna katkı sunacaklar.

Öte yandan, bilişim sektöründe yurtdışı firmalarının tercih edilmesinin bir sebebi de yaşanan kur ataklarıdır. Türk Lirası'nın Euro ve Dolara karşı hızla değer kaybetmesi emek ücretlerinde Türkiye aleyhine bir durum ortaya çıkarmıştır. Bilişim teknolojileri alanında çalışan nitelikli işgücü, uzaktan yurtdışı firmalara da çalışabilmektedir. Öte yandan, bilişim teknolojileri alanında iyi yetişmiş, nitelikli iş gücüne ihtiyaç olmasına rağmen üniversitelerin ilgili mühendislik bölümlerinden her yıl mezun olan yaklaşık 10 bin gencin büyük çoğunluğu deneyimsizlik ve beklentileri karşılayamama gerekçesiyle iş bulamamaktadır. Hal böyle olunca bilişim teknolojileri alanında yetişmiş yurttaşların yurtdışına göçü ya da uzaktan yurtdışı firmalarına çalışması sonuçları itibariyle durumu daha da vahim hale getirmektedir.

Bu hususta, öncelikle bilişim teknolojileri alanında yetişmiş insan sayımızı arttırmalıyız. Hem işgücü açığı hem de işsizliği eşanlı yaşıyoruz. Üniversiteler başta olmak üzere bilişim ekosisteminin diğer bileşenlerini de sürece dahil ederek üniversitelerin yazılım ile ilgili programlarının yeniden planlanmasını gerekli görüyoruz. Yine dijital dönüşüm sürecinde ortaya çıkabilecek hukuki boşlukların çalışanların aleyhine kullanımının da önüne geçmek zorundayız. İşçilerin kazanılmış temel hak ve güvencelerini engelleyici düzenlemeler göçün dolaylı nedenlerinden biridir.
Yurttaşlarımızın ortaya koyduğumuz dönüşüm sürecinde, dijital yeteneklerini geliştirmelerine imkân sağlayacak kurum ve yapıları inşa etmeye önem veriyoruz. Milli Eğitim, üniversiteler, yerel yönetim ve sivil toplumun da dahil olduğu bir yüksek yetenek inşa sürecine Türkiye'nin ihtiyacı var. Öte yandan, ülkemizde siyasi olarak hukukun, özgürlüğün, sosyal devletin ve anayasal hakların güvence altına alındığı, ekonomik olarak da hem sektör hem de çalışanlar açısından belirsizlik yaratan kur ataklarının önüne geçildiği takdirde Türkiye genç ve dinamik nüfusuyla dijital dönüşümün oyun kurucu ülkelerinden biri olmaya adaydır.

Kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı gruplar ve engelli vatandaşlarımızın ekonomiye katkılarının artırılması için bilişim teknolojilerinin etkin ve yaygın kullanımına yönelik çözümler üretilmesi çok önemlidir. Sözkonusu alanda Partiniz olarak hangi çözümleri hayata geçirmeyi planlıyorsunuz?

Özellikle son yıllarda teknoloji baş döndüren bir hızla ilerliyor. Bundan 30-40 sene önce filmlerde, kitaplarda ancak kurgusal şekilde hayal edebildiğimiz birçok özelliği teknoloji sayesinde gündelik hayatımızda görebiliyoruz. Ancak önemli olan teknolojiyi, dijital gelişimleri vatandaşlarımızın refahı ve ülke kalkınması için olumlu bir ivme olarak kullanabilmektir. Bu açıdan kadınların, dezavantajlı grupların istihdam süreçlerine katılımlarında, ekonomiye sundukları katkıları artırmada teknolojinin etkin ve verimli kullanımını sağlayacak adımlar atmalıyız. Bunu yaparken de okul öncesinden başlamak üzere, eğitim her kademesinde yeni teknolojilerin kullanıma olanak tanımalıyız. Günümüz çocukları için "dijital nesil" kavramının kullanıldığını da düşünürsek, pek de yanlış bir tanımlama olmadığını söyleyebiliriz. Ancak bu noktada önemli olan eğitimde, gündelik yaşamda çocukların, gençlerin, kadınların, dezavantajlı grupların yaşadığı dijital eşitsizliği en aza indirebilecek adımları hayata geçirebilmektedir. Mevcut dijital eşitsizlikler ortadan kaldırıldığında bahse konu tüm bu gruplar bireysel anlamda olumlu birer ivme kazanacakları gibi toplum refahında, ekonomisinde ve dolayısıyla kalkınmasında da gözle görülür bir ilerleme kendiliğinden yaşanacaktır. Ben bu noktada, pandemi sürecinde, partimizin, belediyelerimizin yaptığı tablet dağıtımını örnek olarak vermek istiyorum. Pandemi ile birlikte bir anda hayatımıza giren uzaktan eğitim sürecinde, interneti olmayan, tableti, telefonu olmayan hanelerde yaşayan öğrencilerimize çok hızlı bir şekilde organize olarak tablet dağıtımında bulunduk ve o öğrencilerin yaşadığı dijital eşitsizliğin hayatlarının geri kalanına zincirleme bir şekilde olumlu etkide bulunmasına engel olmaya çalıştık. Yine belediyelerimizce yaşam boyu öğrenme bakış açısı ile düzenlenen hem okul çağındaki çocuklarımızı hem de gençlerimizi, 18 yaş üzeri vatandaşlarımızı hedef alan çeşitli eğitim kurslarımız oluyor bilgisayar ve teknoloji öğrenimine ilişkin. Bu ve benzeri hizmetlerin yaygınlaştırılmasını ve toplumdaki dijital eşitsizliğin ortadan kaldırılması ana hedefimiz.

Bununla birlikte biz CHP olarak internete erişimi temel bir insan hakkı olarak değerlendiriyoruz ve dezavantajlı gruplar da dahil yurttaşlarımızın sansürsüz, güvenli, hızlı ve ucuz internete erişimini sağlamak en önemli hedefimiz. Bunun için de bugüne kadar ihmal edilmiş altyapı yatırımlarına ağırlık verecek ve kaynakların da amacına uygun olarak kullanımını sağlayacağız. Yine örneğin; vergiler de düzenlemeye gideceğiz. Bilgisayar, tablet, internet vs. tedarikinde vergi indirimine, teşvikine gideceğiz. Başta öğrenciler olmak üzere gençlerin, öğrencilerin internete ve cihaza erişimi önündeki engelleri, yüksek vergileri kaldıracağız. Aile Destekleri Sigortası kapsamında olan ailelerin çocuklarına ücretsiz internet ve bilgisayar gibi eğitim araçları desteği sağlayacağız. Çünkü bugün gençler, öğrenciler en basit teknolojik ürünleri bile satın alamaz hale geldi. CHP iktidarında hiçbir çocuğu, öğrenciyi ve genci internetsiz, donanımsız bırakmayacağız.

Sosyal ağların yoğun kullanımı çeşitli avantaj, dezavantaj ve riskleri beraberinde getirmektedir. Sosyal ağlar üzerinden nefret söylemi, hakaret, tehdit, suça özendirme, şantaj, cinsel taciz, sahtecilik, dolandırıcılık, tefecilik, casusluk, bölücülük, terör suçları, özel hayatın ihlali gibi birçok suç işlenebilmektedir. Diğer taraftan ise dijital becerilerin gelişimi, kişisel özgürlük ve haber alma hakkı açısından sayısal fırsatlar yaratmaktadır. Partiniz olarak Metaverse (Sanal Evren), Web 3.0 gibi yeni kavramları da göz önünde bulundurarak TBMM gündeminde yer alan Sosyal Medya Yasasında ne tür düzenlemeler yapılmasının uygun olacağını değerlendiriyorsunuz?

Şimdi şu ayrımı yapmakta yarar var. Öncelikle Türkiye'de 2007 yılında yürürlüğe giren 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve sonrasında ortaya çıkan bazı düzenlemelerle ilgili ciddi sorunlar mevcuttur. 2007 yılında katalog suçlarla mücadele için getirilen 5651 sayılı Kanun birçok kez yasa yapımına ve ruhuna aykırı bir şekilde torba yasa çerçevesinde değiştirilerek 'sansür' yasası haline getirilmiştir. Vatandaşın üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallanan 5651 sayılı Kanun Anayasa'ya aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi

başvurusuna konu olmuş, Yüksek Mahkeme de değişik zamanlarda iptal kararları vermiştir. Yasa bu haliyle şu an yapboz tahtasına dönüşmüş ve internet ortamını düzenlemekten uzak, ifade özgürlüğüne çok büyük zararlar veren bir sansür yasasına dönüşmüştür. O yüzden ivedilikle 5651'e yönelik kapsamlı bir çalışma yürütülmesi gerekmektedir.
Yine sizin de bahsettiğiniz gibi gündemde olan bir "dezenformasyon" düzenlemesi var. Hatta bugünlerde Meclis'in gündeminde. Sunulan yasa teklifini geçtiğimiz hafta benim de üyesi olduğum TBMM Dijital Mecralar Komisyonu'nda görüştük. 14 saati aşkın süren görüşmelerde, bu teklife karşı endişelerimizi, önerilerimizi, çekincelerimizi dile getirdik.

Teklife ilişkin şunu net bir şekilde söylemek lazım. Teklif, mevcut haliyle sansür ve oto sansüre yol açacak, ifade ve basın özgürlüğünü daha da daraltacak düzenlemeler barındırmaktadır. Dezenformasyonla mücadele ettiği iddia edilen teklifte doğrudan ve dolaylı olarak bir dezenformasyon tanımı yapılmamaktadır. Teklifte fazlasıyla geniş tanımlanmış bir suç tiplemesi mevcuttur. Hangi bilginin ne düzeyde halkı yanıltıcı bilgi olarak değerlendirileceği büyük bir belirsizlik taşımaktadır. AKP iktidarının gerek kendi gücünü korumak gerekse rakiplerini baskı altına almak için yargıyı siyasi bir baskı aparatına dönüştürdüğü bir ortamda; iktidarın mevcut pratikleri de göz önüne alındığında bu teklifi "toplumsal muhalefeti bastırma yasası" ya da "sansür yasası" olarak adlandırmak daha tutarlı olacaktır. Elbette ki, sosyal medyadaki dezenformasyonun bir gerçeklik olduğu, bununla mücadele edilmesi gerektiği aşikardır. Ancak bunun da yolu iktidar partisinin 2020 yılında yaptığı gibi kapalı kapılar ardında hazırlanan bir teklifin, apar topar bir gecede Meclis'ten geçirilmesinden değil, toplumun tüm kesimlerini, hukukçuları, akademisyenleri, STK'ları ve diğer paydaşları dahil edecek katılımcı, şeffaf bir süreç yönetmekten geçiyor. Öte yandan, bu konunun düzenlenmesinde, ifade ve haber alma özgürlüklerinin zedelenmemesi öncelikli hedeflerden biri olmalıdır. Yapılacak olan, düzenlemenin çağdaş demokrasi ilkeleri çerçevesinde, tüm paydaşların sürece dahil olduğu, konunun tüm boyutları ile uzun uzadıya tartışılıp olgunlaştırılabildiği, çoğulcu bir bakış açısı ışığında, vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini, basın özgürlüğünü güvence altına alacak bir şekilde yapılmasıdır.

Bilişim teknolojilerinin toplumun geneline yaymak ve vatandaşların sayısal/dijital becerilerinin geliştirilmesine, sayısal okuryazarlığın arttırılmasına ve siber güvenilir vatandaşlar yetiştirilmesine yönelik olarak Parti programınızda yer alan hususlar nelerdir?

Öncelikle güvenlik tartışmaları ekseninde Türkiye'de dijital dünyada kişisel verilerin korunması noktasında ciddi sıkıntılar mevcut. Bunun da en büyük sebeplerinden biri mevcut 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun mevcut haliyle dijital çağın ihtiyaçlarına cevap verememesinden kaynaklı. Bizim parti olarak en hassas yaklaştığımız noktalardan biri Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun acilen Avrupa Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) düzeyine getirilmesidir.

Yine siber şiddetle etkin mücadele ve kapsamlı bir siber güvenlik mevzuatına da ihtiyaç olduğu ortada. Ancak tabi sizin sorunuza dönecek olursak, bu çağda her yaştan vatandaşın siber güvenilir vatandaşlar olarak yetiştirilmesi devletin en asli görevlerinden biri ve ne yazık ki Türkiye'de sayısal okuryazarlık, dijital okuryazarlık seviyesi istenilen seviyeye ulaşabilmiş değil.

Buradan hareketle, CHP'nin öncelikli hedefleri arasında Milli Eğitim müfredatının dijital dönüşüme uygun hale getirilmesi; 21. yüzyılın dijital becerileri çerçevesinde güncellenmesi, eğitim sisteminde, kısmen okul öncesi ve tamamen ilkokul döneminden başlayarak tüm dönemler ve tüm öğrenciler için eşit ve en etkin şekilde online eğitimin uygulanabilirliğinin sağlanması yer almaktadır. Müfredatın yalnızca teknoloji bilgisi ve onu kullanma yeterlikleri ile sınırlı kalmaması, daha geniş bir anlayışla eleştirel düşünme, problem çözme, veri okuryazarlığı, güvenlik sorunları, esneklik, iletişim ve öğrenme çıktılarının iyileştirilmesinde dijital teknoloji kullanımını da içermesi gerekmektedir. Yine ayrıca eğitim müfredatında dijital teknolojilerin bağımlılık da dâhil uzun süreli/aşırı kullanımıyla bağlantılı risklerin önlenmesine ilişkin politikaların da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Yine tabi dijital okuryazarlığın yaygınlaştırılmasını yalnızca müfredatla sınırlamayacak toplumun tüm kesimlerini kapsayacak eylem planlarını üzerinde de çalışıyoruz. Biz CHP'nin dijital dönüşüm programını da bu çerçevede hazırlıyoruz.

Parti programınızda yer alan bilişim teknolojileri ile ilgili konuları kısaca özetleyebilir misiniz?

Yukarıda da belirtiğim üzere, biz şu anda partimizin dijital dönüşüm programı üzerinde kapsamlı bir çalışma yürütüyor, birkaç başlık üzerinde çalışıyoruz. Bu başlıkları "İnsan Kaynağımızın Durumu ve Dönüşümü", "Altyapının Dönüşümü", "Bilişimde Dijital Dönüşüm", "Ekonomide Dijital Dönüşüm", "Kamu Hizmetlerinde Erişimde ve Kamu Yönetiminde Teknoloji Temelli Dönüşüm", "Hukuk", "Tarımda Dönüşüm", "Arge-İnovasyon-*Startup*", "Siber Güvenlik" olarak özetleyebiliriz. Yine e-spor, e-ticaret, oyun sektörü gibi konularda yapacaklarımız üzerinde detaylı bir şekilde çalışıyoruz.

Parti olarak bilişim teknolojileri kullanımınız hakkında bilgi verebilir misiniz? Hangi faaliyetlerinizde kullanıyorsunuz? Partinizin sayısal/dijital dönüşüm seviyesi nedir?

Biz teknolojiye entegre bir siyasi partiyiz. Özellikle Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaroğlu'nun göreve gelmesinden bu yana partimiz dijitalleşme adına önemli adımlar attı. Dünyadaki her türlü teknolojik yeniliği doğrudan takip ediyor ve kendi sistemlerimizi de bu yeni gelişmelere göre güncel tutmaya çalışıyoruz. Türkiye'nin 81 ilinde 973 ilçesiyle doğrudan iletişim kuran bir parti içi sistemimiz var. Mahalle mahalle Türkiye'nin tüm verilerini takip ediyoruz. Saha çalışmalarımızı da bu verilere göre yönlendiriyoruz. Yine geçtiğimiz aylarda partimizin, tüm il ve ilçe başkanlıklarımızın web sitelerini hem görünüm hem de altyapı anlamında yenileyip daha modern hale getirdik. Örgütümüzün dijital okuryazarlığını artırmak konusunda da önemli çalışmalarımız var. Bu konuda da sürekli eğitimler yapıyoruz.

Bilişim sektörüne, sayısal/dijital dönüşüme ve/veya sayısal ekonomiye yönelik belirtmek istediğiniz diğer hususlar var mıdır?

Türkiye'nin dijital dönüşüm için kaybedecek vakti kalmadığını düşünüyoruz. Dünya önümüzdeki süreçte gıda, iklim gibi yeni krizlere gebe. Ve bizim bu yeni krizleri atlatabilmemiz adına dünyadaki dijital dönüşüme ayak uyduracak adımları ivedilikle atmamız, altyapı yatırımlarını hızlandırmamız lazım. Bunun için de günü kurtaracak, seçim yatırımı olarak değerlendirebilecek popülist hedeflere değil, daha planlı, gerçekçi, stratejik hedeflere ihtiyacımız var. Bunun da yolu Genel Başkanımızın da sıklıkla vurguladığı gibi planlamadan geçmektedir. Ekosistemin bütün paydaşlarını kapsayacak, yurttaşlarımızın refahını arttırmayı önceleyen plan, politika ve stratejilerin geliştirilmesi partimizin önceliklerindendir.

Ümit Özlale

İYİ Parti
Kalkınma Politikaları Başkanı

Türkiye'de bilişim ekosisteminin gelişimini nasıl görüyorsunuz? Gelecek öngörüleriniz nelerdir?

Türkiye tüm olumsuzluklara rağmen bilişim sektörü çok iyi bir sınav verdi. Dijital bankacılıkta Avrupa'nın hep ilerisinde yer aldık. E-ticarette dünyaya açılan girişimler kurduk. Oyun ve e-ticaret sektöründe *unicorn*'lar ve hatta *decacorn* dahi çıkardık. E-devlet altyapımız pek çok ülkeden daha kapsamlı. Üniversitelerimiz çok üst seviyede yazılımcı yetiştirebiliyor. Bizim sorunumuz bu örneklerin çok az sayıda olması. Fırsatları tüm topluma yayamıyoruz ve bireysel başarıları toplumsal başarıya dönüştüremiyoruz. Onlarca üniversite kurulsa da uluslararası arenada itibarı olan üniversite sayımız bir elin parmağı kadar. Girişimlerin finansa erişimi sınırlı. Sermayesi olmayan girişimlere büyüme şansı tanımıyoruz. Kuluçka merkezlerimiz de henüz çok az sayıdaki yatırımcının etrafında dönüyor. Son yıllarda bu sorunlara demokrasiden uzaklaşmamız ve Türk lirasının hızlı değer kaybı gibi sorunlar da eklendi. Bu sorunlar özellikle bilişim sektöründe çok hızlı bir sermaye ve beyin göçüne sebep oldu. Ancak her türlü olumsuzluğa karşın, Türkiye Avrupa'nın bilişim üssü olabilecek bir ülke. Bilişim sektörü genç insan kaynağına ihtiyaç duyuyor ki nüfusun yaş ortalaması 32 olan Türkiye'nin bu konuda çok fazla avantajı var. Demokratik hukuk devletini inşa etmek için atılacak adımlar, ekonomide istikrarın sağlanması, bilişim sektöründe çok büyük bir atılımın fitilini ateşleyecektir.

Blok zinciri teknolojileri ile küresel pazarda bir dönüm noktası yaşanıyor. Blok zincirinin tüm sektörlerde büyük bir dönüşümü tetikleyeceğini ve yüzlerce milyar dolarlık yeni bir pazar oluşacağını öngörüyoruz. Bilişimde yeni meslekler türeyecek. Bu dönüşüme çok hızlı bir şekilde hazırlanmamız gerekiyor. Sanayi devrimini geriden takip ettik. Internet devrimini geriden takip ettik. Nano teknoloji, mikroçip ve led ekran üretiminde oyuncu olamadık. Ancak hızlı hareket edersek blok zincirinde öncü ülkelerden biri olabiliriz. Bunun için gereken her şeye sahibiz.

Partiniz olarak bilişim ekosisteminin gelişimine yönelik olarak yürütmekte olduğunuz ve/veya planladığınız faaliyetler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Sorunuzun içinde ekosistem terimi var ki bu aslında cevaba ilişkin de bir ipucu veriyor. Ekosistem oluşturmak, bir sektörün gelişimi için gerekli şartları sağlamaktır. Bilişim sektörünün gelişimi için hızlı Internet altyapısı, yüksek kalitede eğitim, küresel dünya ile entegrasyon, fırsat eşitliği sağlayan bir hukuk devleti, ekonomik istikrar gibi pek çok şartı yerine getirmeliyiz. Bu parametrelerin her biri zincirdeki bir halka gibidir. Biri bile kopsa zincir işlevsiz kalır. Dolayısıyla bilişim sektörüne de bu geniş perspektiften bakmalıyız.

Üç yıldır üzerinde çalıştığımız ve Türkiye'nin ana gündemi haline getirdiğimiz Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem bu çözümlerin en başında geliyor. Türkiye'yi ekonomik istikrara kavuşturacak, adalet ve fırsat eşitliği sağlayacak şeffaf ve denetlenebilir bir devlet vizyonumuz var. Beyin göçünün de sermaye göçünün de ana sebebi Türkiye'de hukuk ve adaletten uzaklaşmasıdır. Türkiye'yi yatırımların kaçtığı değil yatırımların aktığı bir ülke konumuna taşımalıyız ki hukukun üstünlüğü olmadan bunu başaramayız.

Bilişim sektörünün gelişimi ile internet altyapısı arasında çok güçlü bir korelasyon var. Yazılım sektörü, oyun sektörü ve bunun yanında *metaverse* gibi geleceğin teknolojileri çok hızlı Internet altyapılarına ihtiyaç duyuyor. Dolayısıyla ilk önceliğimiz Türkiye'yi gelişmiş ülkeler seviyesinde bir Internet altyapısına kavuşturmak olacak. Cumhuriyetin, yurdu demir ağlarla örmek gibi bir vizyonu vardı, bizim de Türkiye'yi fiber ağlarla örmek gibi bir vizyonumuz var. Fiber altyapının güçlenmesi ile birlikte 5G'ye geçişi de tamamlayacağız.

Üçüncü olarak da geçtiğimiz yıl Artagan projemizi açıkladık. Artagan mali sistemin blok zincirine taşındığı dijital paraya dayalı bir ekosistem. Aynı zamanda tüm ticaret ve sertifikasyonun akıllı kontratlar ile yapıldığı, bürokrasinin azaldığı, bugüne kıyasla çok daha verimli bir ekosistem. Artagan, Türkiye'yi dünyanın en ileri blok zinciri ekosistemine kavuşturacak çok büyük bir dönüşüm.

Bu hedeflerimizin gerçekleşmesi durumunda bilişim sektörünün, Türkiye'nin en agresif büyüyen sektörü olacağını öngörüyoruz.

Ülkemizde bilişim sektörünün büyüklüğünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Bilişim sektörünün sürdürülebilir büyümesinin sağlanması için gerekli strateji ve politikalar Parti programınıza göre nasıl olmalıdır? Sözkonusu strateji ve politikalarda kamu, özel sektör, üniversite ve STK işbirlikleri nasıl olmalıdır?

Türkiye'nin gerçek potansiyelini denkleme kattığımızda her sektörü *under developed* olarak görüyoruz. Bilişim sektörü geçmiş yıllarda hızlı bir büyüme yaşamış olsa da henüz gerçek potansiyelimizin çok azını yansıtmış durumda.

Kamunun görevi özel sektör için gerekli yatırım ve serbest rekabet şartlarını oluşturmaktır. Oysa son yıllarda kamunun bunun tam tersi yönünde çalıştığına şahit oluyoruz. Bozulan makroekonomik koşullar ve Türkiye'nin gri listeye alınması gibi gelişmeler yatırımları durdurduğu gibi büyük bir sermaye kaçışına sebep oldu. Telekom altyapısında 20 yıldır serbest rekabet koşulları sağlanamadı. Bilişim sektörü kaliteli istihdam yaratan katma değeri yüksek bir sektör olmasına karşın kamu kaynaklarından yeterli desteği alamadı. Öncelikle devlet yapısındaki bu sistemsel sorunları ortadan kaldırmalıyız. Ekonomik istikrarı sağlamalı ve Türkiye'yi demokratik bir hukuk devletine dönüştürmeliyiz. Binanın temelini oluşturmadan üzerine kat çıkmak boşa kürek çekmek olur.

Kamu ve özel sektör işbirliğinde enstitüler, kuluçka merkezleri ve teknoparklar pek çok ülkede gelişimin öncüsü olmuşlardır. Hollanda tarımının gelişmesindeki itici güç Wageningen gibi üniversite ve araştırma merkezleri olmuştur. ABD'de kurulan Silikon Vadisi ise şirketler arasındaki sinerjinin ne büyük bir inovasyon gücüne dönüşebildiğinin kanıtıdır. Almanya'da Fraunhofer Enstitüsü gibi bilim merkezleri kamu kaynakları ile ayağa kaldırılmış daha sonra inovasyon gücüyle kendi kendilerine yeten bilim merkezlerine dönüşmüşlerdir. Çin'in 1988'de yürürlüğe giren Torch programı ve akabinde kurduğu sektörel gelişim merkezleri de kamu-özel sektör işbirliği açısından örnek alınması gereken programlardır.

Dünyanın rekabet alanı bu enstitü ve bilim merkezleridir. Dünya ile rekabet edebilmek için öncelikle dünya ile rekabet edecek enstitüleri hayata geçirmeliyiz. Her alanda eğitim veren üniversiteler yerine Wageningen örneğinde olduğu gibi bir alanda en iyisi olacak üniversiteler kurmalıyız. Binalar yerine alanında öncü bilim insanlarına yatırım yapmalıyız. İşsizliği öteleyen vasat bir üniversite eğitimi vermek yerine özgün teknoloji üretecek, inovasyon yapacak, katma değer yaratacak bir insan kaynağı yetiştirmeliyiz. Kamu-özel sektör ve üniversite işbirliğini ancak bu şekilde verimli kılabiliriz.

Partinize göre ülkemizde bilişim sektörünün girişimcilik, yenilikçilik ve rekabet endekslerinin arttırılmasına ve ihracat kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik yapılması gereken çalışmalar nelerdir? Hangi tür destek ve teşvik programlarını hayata geçirmeyi planlıyorsunuz?

Aslında serbest piyasa ekonomilerinde kamunun ideal makro koşulları sağlaması yeterlidir. Geri kalan gelişimi sektörün iç dinamikleri sağlar. Ancak Türkiye rekabette geriden gelen bir ülke. Bilişim şirketlerimiz ar-ge'ye milyarlarca dolar kaynak ayıran dünya devleri ile rekabet etmek zorunda. Ölçek ekonomisi Türk şirketlerin aleyhine işliyor. Dolayısıyla Türkiye gibi ülkelerde kamunun, bu rekabet şartlarını iyileştirmek gibi bir misyonu da olmak zorunda. Ülkemizin de kısıtlı kaynağı olduğunu hesaba katarsak kamu teşviklerinin doğru değerlendirilmesi çok fazla önem arz ediyor. Biz kamu kaynaklarını doğru kullanılması için büyük veriye dayalı etki analizlerinin yapılmasını öngörüyoruz. Duygusal kararlardan kendimizi arındırmalı ve somut verilere dayalı karar alma kültürünü devletin tüm kademelerinde etkin kılmalıyız.

Araştırmalar gösteriyor ki bilişim sektöründeki girişimler diğer şirketlere oranla çok daha hızlı büyüme potansiyeline sahip ve daha fazla istihdam sağlıyor. Teknoparklar ise bu girişimlerin inovasyon kapasitelerini de rekabet gücünü de artırıyor. Ancak ülkemizdeki teknoparkların sınırlı olmasından dolayı pek çok girişim bu imkanlardan mahrum durumda. Arzın az talebin çok olması sebebiyle teknopark kiraları girişimlerin sağladığı mali avantajların bir kısmını götürüyor. Biz teknoparklarda sağlanan imkanları lokasyondan bağımsız tüm girişimlere sağlayacak bir teşvik sistemi geliştirdik. Gerekli şartları yerine getiren tüm yeni girişimler teknoparkların sağladığı avantajlara sahip olacaklar.

İkinci önemli teşviğimiz gelişim merkezleri belirleyerek büyüme potansiyeli olan şirketlere arsa ve bina yardımı yapmak olacak. Şirketler sermayelerinin büyük çoğunluğunu arsa ve inşaata ayırmak zorunda kalıyor. Biz bu yükü şirketler üzerinden alarak sermayelerin arsa ve inşaat maliyeti yerine ar-ge'ye ayrılmasını sağlayacağız.

En önemli teşviğimiz ise enstitü ve üniversiteler üzerinden olacak. Şirketler kendilerine küresel rekabet avantajı sağlayacak insan kaynağına ulaşamıyor. Ne yazık ki en yetenekli insan kaynağımızı yurt dışına kaptırıyoruz. Küçük ve orta ölçekli girişimler bu seviyedeki insan kaynağını çalıştırabilecek olanağa sahip değiller. Kamu desteğiyle bu insan kaynağını getirebileceğimiz bilim enstitüleri kuracağız. Şirketlere de ihtiyaç duydukları ar-ge'yi bu enstitüler üzerinden sağlayacağız. Böylece büyüme potansiyeli olan şirketlerimiz ile dünyanın en donanımlı insan kaynağı arasında bir köprü vazifesi göreceğiz. Enstitülerin üniversiteler ile işbirliğini de sağlayarak çok daha donanımlı ve sektör tecrübesi olan mezunlar yetişmesini sağlayacağız.

Kovid-19 dönemi ve sonrasında hayatımıza giren uzaktan çalışma ile özellikle bilişim teknolojileri alanında yetişmiş insan kaynağımız yurtdışına gitmekte ve/veya uzaktan yurtdışı firmalara çalışmaktadır. Bilişim teknolojileri alanında nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine ve sözkonusu beyin göçünün engellenmesine yönelik olarak yapmayı planladığınız Parti çalışmalarınız ve öngörüleriniz nelerdir?

Beyin göçüne karşı en etkili önlemimiz özgürlüklerin doyasıya yaşandığı bir Türkiye hayalidir. Hukukun işlediği, adaletin tesis edildiği, devlete olan güvenin yeniden inşa edildiği bir Türkiye istiyoruz. Türk lirasının değerini koruduğu, satın alma gücünün yükseldiği bir ekonomi hedefliyoruz. Kısaca gitmelerine sebep olan neyse, tüm o şartları ortadan kaldıracağız.

Pandemi sonrası hayatımıza giren uzaktan çalışma kültürünü ise Türkiye adına bir şans olarak görüyoruz. Uzaktan çalışma imkanları yurt dışına direkt olarak hizmet verebileceğimiz bir kanal açtı. Pek çok yazılımcı, *UI-UX* tasarımcısı uzaktan çalışarak döviz geliri elde ediyor. *Freelance* olarak verilen hizmetlerin kurumsallaşması için teşvikler vermeyi, bu hizmetlerin devlet garantili verilmesi için lisanslama yapmayı, şirketlere eğitim vererek hizmet kalitesini artırmayı ve satış/pazarlama desteği vererek pazar payımızı artırmayı hedefliyoruz.

Çevrimiçi destek konusunda da ülkemizde özellikle kadın istihdamı açısından çok büyük bir potansiyel var. Yaptığımız saha araştırmalarında görüyoruz ki bugün istihdama katılmayan kadınların %28'i evden çalışma imkânı olsa çalışmayı düşünüyor. Bu rakamı nüfusa oranladığımızda 7 milyon gibi bir rakama ulaşıyoruz. Kadınlara hızlandırılmış dil kursuyla İngilizce eğitimi vererek tüm dünyaya destek hizmeti verebilecekleri bir istihdam alanı açacağız. Filipinler'de 1,3 milyon Hindistan'da 1,2 milyon insan bu sektörde çalışıyor. Bu dev pazarda 150.000 kişiye döviz getirili istihdam yaratmayı ve 1,5 milyar doların üzerinde yıllık döviz getirisi sağlamayı hedefliyoruz.

Kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı gruplar ve engelli vatandaşlarımızın ekonomiye katkılarının artırılması için bilişim teknolojilerinin etkin ve yaygın kullanımına yönelik çözümler üretilmesi çok önemlidir. Sözkonusu alanda Partiniz olarak hangi çözümleri hayata geçirmeyi planlıyorsunuz?

Bu alanda pek çok projemiz var.

Web sitesi, mobil uygulama, kiosk gibi cihazlarda bulunan dijital arayüzlerin görme engellilere kullanım kolaylığı sağlaması için gerekli standartları içeren dokümanımızı özel sektör ve STK'lar işbirliği ile hazırladık. Bu standartlar dünyada ilk kez Türkiye'de geçerli olacak.
Turizm tesislerimizin engelli dostu olması için de gereken geliştirmeleri sıraladık. Bu standartları sağlayan turizm tesislerimize engelli dostu sertifikası vereceğiz.

Engelli vatandaşlarımızın istihdama katılması için de sektör bazında çalışmalarımızı yapıyoruz. Engelli istihdamı açısından özellikle bilişim sektörü pek çok yeni olanaklar sunuyor. Uzaktan çalışma imkanları fiziksel engelli vatandaşlarımıza evden çalışabilme imkânı tanıyor.

İşitme engelli vatandaşlarımızın kamu hizmetlerinden yararlanması için kamu kurumlarında ve hastanelerde işaret dili bilen personel zorunluluğu getireceğiz. Özel kurumlarda da işaret dili bilen personel başına vergi indirimi sağlayacağız.

Yerel yönetimlerimizle birlikte engelli dostu akıllı şehirler vizyonu için çalışıyoruz. Engellilerin hayatını kolaylaştıracak ve bazı durumlarda engelleri ortadan kaldıracak yeni teknolojiler üretilmesi için de üniversite işbirliği ile küresel ölçekte Engelli Teknolojileri Enstitüsü kurmayı hedefliyoruz. Bu enstitüde fiziksel engelleri tedavi etmek, görme engellilere görüş kabiliyeti kazandırmak, akıllı şehir teknolojileri üretmek gibi insanlık adına çok önemli teknolojiler geliştirmeyi hedefliyoruz.

Sosyal ağların yoğun kullanımı çeşitli avantaj, dezavantaj ve riskleri beraberinde getirmektedir. Sosyal ağlar üzerinden nefret söylemi, hakaret, tehdit, suça özendirme, şantaj, cinsel taciz, sahtecilik, dolandırıcılık, tefecilik, casusluk, bölücülük, terör suçları, özel

hayatın ihlali gibi birçok suç işlenebilmektedir. Diğer taraftan ise dijital becerilerin gelişimi, kişisel özgürlük ve haber alma hakkı açısından sayısal fırsatlar yaratmaktadır. Partiniz olarak Metaverse (Sanal Evren), Web 3.0 gibi yeni kavramları da göz önünde bulundurarak TBMM gündeminde yer alan Sosyal Medya Yasasında ne tür düzenlemeler yapılmasının uygun olacağını değerlendiriyorsunuz?

Tarih boyunca her yeni teknoloji avantajları ile birlikte dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Hatta bazı durumlarda avantaj zannedilen faktörler zaman içinde dezavantaja dönüşmüş, dezavantaj kabul edilen faktörler de avantaja dönüşebilmiştir. Dolayısıyla bu sorunlara geleceği de içine katarak çözümler geliştirmek zorundayız.

Sosyal ağlar "*alter ego*" dediğimiz bilinçaltı benliklerin ortaya saçılmasına sebep oldu. Sahte profiller üzerinden ortaya çıkan ve fiziki dünyadakinden farklı davranış gösteren bu kişilikleri insanların bilinçaltı ile yüzleşmemiz olarak tanımlamalıyız. Aşırı kontrolcü bakış açısı, bu *alter ego*'ları yeniden insanların içine hapsetmeyi uygun görüyor. Daha liberal bakış açıları ise *alter ego*'ların şiddet ve nefret dolu söylemlerinin insan ruhunun tedavisinde bir aşama olduğunu belirtirken, bunu engellemenin insanlarda daha büyük psikolojik sorunları tetikleyeceğini düşünüyor. Bu siyasetin tek başına karar vermemesi gereken önemli bir karardır. Ve demokrasi olmayan bir ülkede tartışılamayacak bir konudur.

Bizim görüşümüz demokrasi tarafındadır. Neyin hakaret, neyin nefret söylemi olduğuna veya neyin özel yaşamı ihlal olduğuna tek bir kişi veya kurum karar vermemeli. Böyle bir yetkinin siyasi gücü elinde bulunduran tek bir kişiye verilmesi demokrasi adına sakıncalı bir suistimal alanı oluşturur. Dolayısıyla bu tip nefret söylemlerini, sahte haberleri veya hakaretleri engelleme yönünde bir karar alınsa dahi, neyin yasaklanması gerektiğine toplumun tüm kesimlerini temsil eden bağımsız bir yapı karar vermeli.

Casusluk ve kimlik hırsızlığı gibi konularda ise suiistimaller ve çözümler birbiriyle yarışıyor. *Cambridge Analytica* örneği, sosyal medyadaki verilerimizin psikolojik operasyonlarla seçimleri etkilemek üzere kullanılabileceğini ortaya çıkardı. Bu gibi gelişmeler korkutucu olsa da verilerimizin güvenliği için daha yüksek standartlar oluşmasını sağlıyor. Platformlar daha güvenli bir ortam oluşturmak için çaba sarfederken blok zinciri teknolojileri de verilerimizin merkezi bir kurum tarafından kullanılamayacağı merkeziyetsiz sosyal ağlar geliştiriyor. Bu ağlarda hangi verinin kullanılıp kullanılmayacağına biz karar vereceğiz ve reklam için kullandırdığımız veri üzerinden para kazanıyor olacağız.

Metaverse teknolojileri ise *alter ego*'lar için yepyeni alanlar açıyor olacak. Şimdiden *meteverse*'te taciz olayları yaşandı. Tüm bu soruların temelinde çok daha büyük bir soru beliriyor. Dijital dünyadaki kimliklerimiz gerçek kimliklerimiz ile bağlantılı mı olmalı? Yoksa dijital evrende bizimle ilişkilendirilmeyecek suretlerle dolaşmamıza izin verilmeli mi? Bu sorunun cevabı ne yazık ki ülkeden ülkeye değişiyor. Türkiye açısından değerlendirirsek, hukukun ayaklar altına alındığı, yargının ve medyanın siyasallaştığı, tvit atanın hapis yattığı bir ülkede insanların sahte profillerle iletişim kurması tercih değil otokrasiye karşı bir savunma mekanizmasıdır. Ve demokrasi sağlanmadan bu savunma mekanizmasına zarar verecek her yasa teklifi demokrasiyi değil otokrasiyi güçlendirir.

Sosyal medyadaki sahteciliğe karşı önlem alınması ancak kuvvetler ayrılığının sağlandığı, yargının bağımsız olduğu bir demokraside değerlendirilebilir. Bir diğer deyişle, sosyal medyadaki sahteciliği artıran ana unsur özgürlük alanlarının daraltılmasıdır. Önce özgürlük alanları güvence altına alınmalı, ondan sonra sosyal medyadaki sorunlara çözüm aranmalıdır. Çünkü sosyal medyadaki hiçbir sorun ülkemizin yaşadığı demokrasi kaybından daha öncelikli değildir.

Bilişim teknolojilerinin toplumun geneline yaymak ve vatandaşların sayısal/dijital becerilerinin geliştirilmesine, sayısal okuryazarlığın arttırılmasına ve siber güvenilir vatandaşlar yetiştirilmesine yönelik olarak Parti programınızda yer alan hususlar nelerdir?

Artagan projemizde iki yıllık bir hazırlık döneminden sonra dijital paraya geçişi öngörüyoruz. Bu geçiş tüm vatandaşların Internet'e erişiminin sağlanması, finansal ağa kaydı ve dijital para ile günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek asgari bir okuryazarlığa kavuşturulması gibi hazırlıkları barındırıyor.

Blok zinciri tabanlı dijital ekosisteme geçiş sonrasında vatandaşların kimliklerini ve varlıklarını koruyacak devlet garantisi vermeyi hedefliyoruz. Böylece yeterli dijital okuryazarlığa sahip olmayan bireylerin uğrayabilecekleri zararları koruma altına alacağız.

Dijital okuryazarlığı artırmanın itici gücü bireylerin dijital dünyadan menfaat elde edecekleri bir sistem kurabilmektir. Biz birey ile devlet arasında böyle bir kazan-kazan sistem kurabilmek için mücadele ediyoruz.

Parti programınızda yer alan bilişim teknolojileri ile ilgili konuları kısaca özetleyebilir misiniz?

Sorularınızda detaylıca anlattığımız için tekrar etmek istemedik.

Parti olarak bilişim teknolojileri kullanımınız hakkında bilgi verebilir misiniz? Hangi faaliyetlerinizde kullanıyorsunuz? Partinizin sayısal/dijital dönüşüm seviyesi nedir?

Parti olarak bilişim teknolojilerini en yoğun kullandığımız alan üye kayıtları. Web sitemiz üzerinden üye kaydı yapabiliyoruz. İl ve ilçe teşkilatlarımıza seçmen sayısı ve partimizin aldığı oy oranları üzerinden bir üye hedefi belirledik. Üyelik işlemlerini merkezi sistemimiz üzerinden anlık olarak takip edebiliyor, gerekli tüm süreçleri bu sistem üzerinden yönetiyoruz.

Üye ve gönüllü kayıtlarımız aynı zamanda seçim güvenliğinden sorumlu arkadaşlarımız tarafından kullanılıyor. Sandık görevlilerini belirlemede, sandık eğitim verilmesinde yine aynı platformu kullanıyoruz. Seçim günü sandık güvenliğinin sağlanması ve imzalı sandık tutanaklarının yüklenmesi için de aynı altyapıyı kullanıyor olacağız.

Mali altyapı olarak da tüm il ve ilçe teşkilatlarımız aynı muhasebe programı üzerinde çalışıyor ve böylece tüm muhasebe kayıtları merkezi sistem üzerinden yönetilebiliyor.

Bilişim sektörüne, sayısal/dijital dönüşüme ve/veya sayısal ekonomiye yönelik belirtmek istediğiniz diğer hususlar var mıdır?

Kalkınma Politikaları Başkanlığı olarak günümüzün büyük bölümü Türkiye'ye ilişkin verileri incelemekle geçiyor. Ne kadar çok veri incelersek Türkiye'nin o muazzam potansiyeline daha çok inanıyoruz. Bulunduğumuz konum bu potansiyeli hiç ama hiç yansıtmıyor. Genel Başkanımızın söylediği gibi "Biz yoksul bir ülke değiliz, biz yoksul olduğuna inandırılan bir ülkeyiz". Türkiye'yi gerçek potansiyeline ulaştırmak belki de en kolayı. Asıl zorlayıcı olan, bağımsızlığını yitirmiş bir medya tarafından sarılmış toplumu, bu değişimin mümkün olduğuna inandırabilmek. ■

Tuncer Ören
Emeritüs Prof. Dr. Tuncer Ören
TBD Yayın Kurulu Üyesi

“Türkçem için ne yaptım?”
diye düşünmek ya da Türkçemize gereken özeni göster(ebil)me bilinci

Türkçemizi özenle kullanan kişi ve kurumlara ve aydın Türk bilişimci meslektaşlara sevgi ve saygıyla
Tuncer Ören

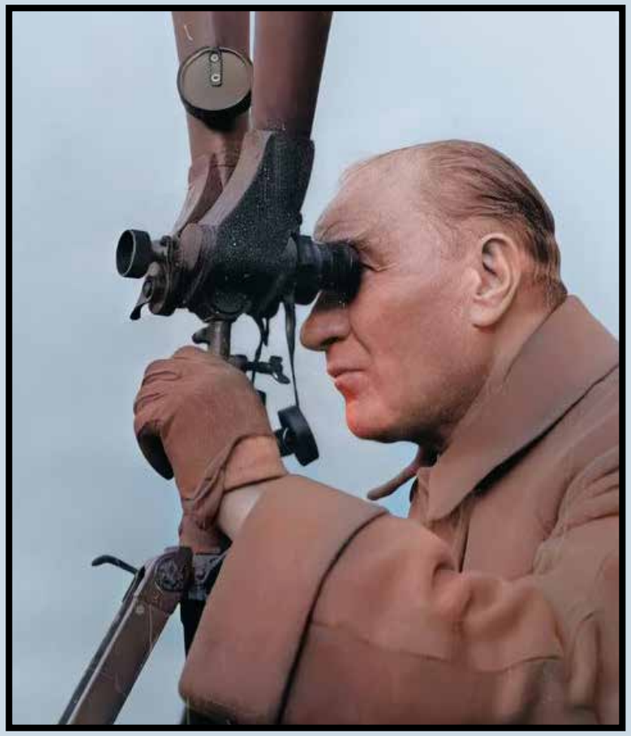

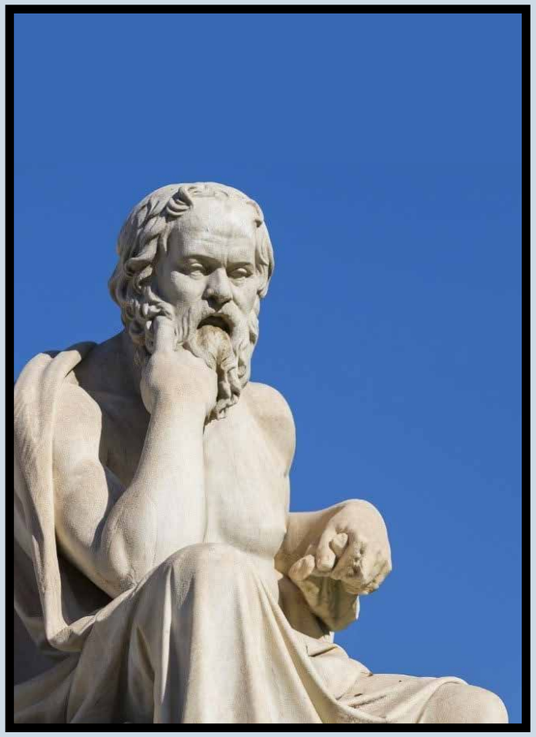

Atatürk’ümüzün, “*Yolunda yürüyen bir yolcunun, yalnız ufku görmesi kâfi değildir. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi ve bilmesi lazımdır.”* özlü sözü konumuza ışık tutmakta. Yıllar sonra “Türkçem için ne yaptım?” diye düşündüğümüzde ya da “Türkçemiz için ne yaptın?” diye sorulduğunda vermeyi yeğleyeceğimiz yanıt, geçmişteki ve bugünkü eylemlerimize de bağlı.

Yol gösterici başka bir özlü söz de Sokrates’in, “*Sorgulanmayan hayat yaşanmaya değmez*.” sözü. Bu yol gösterici iki söz kuşkusuz bazı kişileri ilgilendirmeyebilir ama aydınlarımızı ilgilendirebileceğinden kuşkum yok.

Prof. Dr. Ahmet Özer’in Cumhuriyet gazetesinde çıkmış olan “Aydın ve Sorumluluğu Üzerine Düşünceler” yazısından [1] bir alıntıyı paylaşmak istedim:
“*Aydın olmanın ilk adımı onun akıl sahibi bir varlık olmasıdır. Akıl bilgi üretmeye yarar. İkinci adım, akıl sahibi kişinin bilgi üretmesidir. Bilgi, realiteyi anlamak ve açıklamak için gerekli olan bir araçtır. Realiteyi bilince çıkaran varlık ona karşı sorumludur aynı zamanda. Bilmek sorumlu olmayı gerektirir, sorumluluk da yanlış giden bir şeyle karşısında müdahale etmeyi.*
Diyelim “kişi biliyor” ama müdahale etmiyor, o taktirde bu durumu nasıl değerlendireceğiz? Burada “aydın olmanın namusu” devreye girer. Aydın olmanın namusu bilmeyi yeterli görmez, müdahale etmeyi de görev sayar. Müdahale aydın için bir etik sorunudur.
Bu yanıyla aydın, entelektüelden, uzmandan, bürokrattan ve akademisyenden ayrılır.”

Konumuzla ilgili olarak izninizle bazı görüşlerimi de paylaşmak isterim:

“*İlerlemenin ön koşulu kendini aşabilmeyi gerektirir. Kişi, kurum ve ülke olarak kendini aşamayanlar ilerleyemezler.*” Dolayısıyla ilerlemek isteyenlerin kendilerini aşma yeteneği ve isteği ve bunları eyleme dönüştürebilmeleri gerekir.

Her değişiklik ilerleme olamaz. Örneğin makine öğrenmesinde, bilgisayarın öğrendiği yeni bilginin eski bilgisine göre daha tutarlı ve yararlı olduğu denetilmeden kullanılması, bilgi tabanının bozulmasına neden olabilir.

“*Dilimize özen, benliğimize duyduğumuz saygının bir göstergesidir. Kendi kültürlerine saygı duymayanlar, başkalarından saygı beklemek haklarını yitirmiş olurlar…Bilişimci olabilecek kadar yetenekli olan kişilerin bu özeni gösterebileceklerine inanıyorum.”* [2]

Son olarak bir atasözümüzü anımsamak yararlı olabilir, “*Ne ekersen onu biçersin*.”

Bu yazının amacı, kişi ya da kurumları eleştirmek değildir. Bu nedenle verilen örneklerin kişi ve kurumları tanıtıcı olmamalarına dikkat edilmiştir. Türkçemizde yapılan yanlışlar örneklerle verilmekte, bu örneklerin iletişim için gerekli olmadıkları hatta anlamayı zorlaştırdıkları vurgulanmakta ve aydınlarımızın Türkçemizin özenle kullanılması konusunda yapıcı örnek olmalarının ümit edildiği belirtilmektedir.

Örnek sayısı özellikle küçük tutulmuştur. Resimleriyle desteklenen derlemiş olduğum daha pek çok örnek var dosyamda.

Attila Aşut’un BirGün gazetesindeki “Dergilerin Türkçesi” adlı yazısında kullanmış olduğu “Türkçe kıyımı” terimi, [3] Türkçemiz ve yabancı dillerin bile yanlış, özensiz, özentili ve hatta yozlaştırılarak kullanılmasının sonuçlarının tehlike ve korkunçluğunu özetlemekte. Türkçe bilincinin yaygınlaştırılması ve aydınlarımızın örnek etkinlikleri ile Türkçemizdeki sorun aşılabilir, diye umuyorum.

TÜRKÇEMİZDEKİ SORUNUN BOYUTLARI

Dilimizin özensiz kullanılmasını aşağıda belirtilen üç ana öbekte toplanan 27 öbekte irdeleyebiliriz.

Türkçe sözcükler – Yazım yanlışları

A1. Harflerin yanlış kullanılmaları
A2. Türkçe yazılımların değiştirilmeleri
A3. Sözcüklerin yanlış yazılmaları
A4. Yanlış sözcüklerin kullanılması
A5. “de”, “mi” ve “ki”nin yanlış kullanımı
A6. Noktalama imlerinin yanlış kullanılması
A7. Noktalama imlerinin bile bile yanlış kullanılması
A8. Türkçe yazarken yapılan cümle bozuklukları
A9. İletişimde gereği yokken “İnternet Türkçesi” denen kullanım
A10. Yurt dışındaki Türklerle Türk derneklerinin ve devlet kuruluşlarının Türkçeden başka dilde yazışmaları

Türkçe sözcükler – Seslendirme yanlışları

B1. Türkçe harflerin yanlış seslendirilmeleri
B2. Türkçe seslerin başka dillerde gösterilmeleri
B3. Düzeltme imi “^”nin kullanılmaması
B4. Sözcüklerin bazılarının yanlış seslendirilmesi
B5. Türkçesi olan sözcüklerin başka dillerdeki seslendirilişini kullanma
B6. Cümlede yanlış vurgulama yapılması

Yabancı sözcükler

C1. Türkçe karşılıkları olan İngilizce sözcüklerin aynen kullanılmaları

C2. Türkçe karşılıkları olan yabancı sözcüklerin Türkçe okunuşları ile kullanılmaları

C3. Türkçe karşılıkları olan yabancı sözcük veya terimlerin Türkçeye çevrilerek kullanılmaları

C4. Yabancı sözcüklerin gereksiz tekrarları

C5. Türkçe ile başka bir dili karıştırma

C6. Türkçe sözcükleri Latinceleştirme

C7. Dilleri gereksiz yere karıştırarak kullanma

C8. Kullanılması gerekmeyen yabancı sözcükleri kullanma

C9. Yabancı dilleri yanlış kullanma

C10. Yabancı sözcükleri bozarak kullanma

C11. İngilizce sözcükleri Fransızcaymış gibi kullanma

Dolayısıyla bu konulara dikkat ederek ve gerekirse dikkat etmeyenleri uyarabilirsek, dilimizin bozulmasını yavaşlatır ve hatta durdurabiliriz. Umarım siz de bu görüşü paylaşırsınız.

TÜRKÇEMİZİN VE YABANCI DİLLERİN ÖZENSİZ KULLANILMALARINA ÖRNEKLER

İş yerlerinin adlarını seçerken ya da yazılarında özgün olmayı arzulayan kişilerin, büyük bir olasılıkla başkalarından farklı olma arzuları ile dilimizi kullanmaları, dilimizi epey değiştirmekte. Ama her değişiklik de arzu edilir sonuç ver(e)memekte.

Türkçe sözcükler – Yazım yanlışları

A1. Harflerin yanlış kullanılmaları

Türkçede olmayan harflerin gereksiz yere kullanılmaları

Taksi yerine, hiç gereği yokken “taxi”nin kullanılması, faks yerine “fax”ın kullanılması derken “w” ve “q” harfleri de gereksiz yere kullanılmaya başlandı Türkçemizde. Ben, “Türk lokumu”nun “k” yerine “q” ile ”loqum” olmasının katma değerini anla(ya)mayanlardanım.

Türkçe harflerin yanlış kullanılmaları

Bir akım da Türkçe “ç, ş, ğ” harflerinin “c, s ve g” olarak kullanılmaları. Türk olarak biz, örneğin “e” harfinin Fransızcadaki beş türünü de (e, é, è, ê, ë) yazarken, özellikle Türkçe harflerin doğru yazılmamasının nedenleri irdelenmeye değer, yerli ve yabancı kuruluşlardan bu konuda duyarlık beklenir.

Abecelerin karıştırılmaları

Harflerle ilgili başka bir akım, “A” harfinin “Λ” olarak gösterilmesi. “Λ”nın okunuşu “lambda” Yunan alfabesinde “L” harfi olduğunu bilenler için Latin ve Yunan abecelerinin karıştırılma gereksiniminin anlaşılması epey güç.

A2. Türkçe yazılımların değiştirilmeleri

Yeni bir akım, Türkçede kullanılmalarına alışık olunan yazılımları değiştirmek. Örneğin, “meze”nin “mezze”, “cüzdan”ın “jüzdan”, Tarık”ın “Tarıkk”, “moda”nın “modda” diye yazılmaları. Türkçemizde bu tür değişiklik yapanlar, İngilizce yazışmalarında bu tür uygulamaları yapsalar, acaba başka ülkelerde nasıl algılanırlar?

A3. Sözcüklerin yanlış yazılmaları

Sözcüklerdeki yazım yanlışlarına bazı örnekler: “turizm” yerine “trizm”, “inkılap” yerine “inkilap”… Üstelik “devrim” sözcüğü kullanılsa bu ikinci yanlıştan rahatlıkla kaçınılabilir. Bu konuda ne yazık ki pek çok örnek var.

A4. Yanlış sözcüklerin kullanılması

Türkçede “atmak” sözcüğünün 32 farklı anlamı vardır. [4] Ama bunlardan hiçbiri “örneğin” anlamına gelmez. “Örneğin” demek isteyenler “atıyorum” demezlerse dili yanlış kullanma alışkanlığının hiç olmazsa birini azaltabilirler.

A5. “de”, “mi” ve “ki”nin yanlış kullanımı

“Ali’nin kitabı bende.” veya “O kitap bende de var.” gibi kullanımlarda “de”nin veya “da”nın ne zaman beraber ne zaman ayrı yazılması konusunda ve benzer şekilde “mi” ve “ki”nin de doğru yazılışları hakkındaki bilgiye Türk Dil Kurumunun sitesinden erişilebilir.

A6. Noktalama imlerinin yanlış kullanılması

Lise hatta ortaokulda, virgülün bulunduğu yere göre cümlenin anlamının tamamen değişebileceği konusunda örnek görmüşünüzdür. Yazı yazarken bilgi ağındaki parmaklarımızın ucunda olan bilgiyi kullanıp noktalama imlerini (işaretlerini) doğru kullanabiliriz.

A7. Noktalama imlerinin bile bile yanlış kullanılması

Örneğin “badem”i “ba’dem” diye yazmak yaratıcılığımızı gösterebilir ama yaratıcılığımızı Türkçeyi bozmadan kullanmak hepimize yaraşır.

A8. Türkçe yazarken yapılan cümle bozuklukları

Kişi ya da kurumlara ilişkin özgün örnek vermeme kuralına uyarak bu konuda örnek veremiyorum. Ama Türkçe cümleleri yanlışsız kurmak, kuşkusuz hepimize yaraşır ve iyi örneklerin artmasına katkıda bulunur.

A9. İletişimde gereği yokken “İnternet Türkçesi” denen kullanım

Bazı internet kullanıcıları, eposta iletilerinde, İngilizcede olmayan Türkçe harfleri (ç, Ç, ğ, Ğ, ş, Ş, ı, İ, ö, Ö, ü, Ü), kullanmamakta dolayısıyla “İnternet Türkçesi” denen bir uygulama ile Türkçemizin yanlış kullanımına katkıda bulunmaktalar. Oysa bilgisayarlar çok çeşitli abecelerden yüzlerce tür harf ve diğer damgaları gösterebilir, yeter ki iletinin gönderildiği ve alındığı bilgisayarlarda gereken ayarlar doğru yapılmış olsun. Bu ayarların nasıl yapılabileceğini araştırmak, dilimizi bu tür yanlışlıktan koruyabilir.

A10. Yurtdışındaki Türklerle Türk derneklerinin ve devlet kuruluşlarının Türkçeden başka dilde yazışmaları

Devlet kuruluşlarımız ve Türk dernekleri, yurt dışında yerleşik Türklerle yapacakları duyurularını yalnız o ülkenin resmi dili (veya dilleri) ile yapmak yerine Türkçe de yaparlarsa çok yararlı olur.

Türkçe sözcükler – SeslendİrmeyanlışlarI

B1. Türkçe harflerin yanlış seslendirilmeleri

TV’nin Türkçe “TeVe” diye seslendirilmesi

yerine, İngilizceymiş gibi “TiVi” diye seslendirilişi gibi Türkçe konuşurken, “f” lerin “ef,” “s”lerin “es” diye seslendirilişleri de başka bir tür bozulmaya örnektir.

B2. Türkçe seslerin başka dillerde gösterilmeleri

Türkçe sesçil bir dil olduğu için aynı sesin başka dillerdeki gösterilişleri Türkçede rahatlıkla anlaşılabilir. Örneğin “vishne” yazıldığı zaman, bir Türk vişne denmek istediğini rahatlıkla anlayabilir. “İn Dream” yazıldığında da “indirim” denmek istendiği aynı kolaylıkla anlaşılabilir. Ama Türkçede “ç” harfini göstermek için İngilizce ya da İspanyolcadaki “ch” kullanılırken, İtalyanca düşünenlerin başka türlü algılayacakları düşünülmeli. Örneğin, İtalyanca “che” “ke” olarak okunur, “ce” de ”ç” diye seslendirilir. Üstelik Fransızcada “ch” “ş” olarak seslendiririlir. Eğer yabancılar düşünülürse, herkesin ille İngilizce düşüneceğini var saymamakta yarar var. Ayrıca isteyen yabancılar birkaç Türkçe harfin nasıl okunacağını rahatlıkla öğrenebilir. Türkçede bu tür yaratıcılığı (!) yeğleyenlerin, yabancı bir ülkede okunacak yabancı bir dilde yazacakları yazılarında bu tür uygulamalarının oralarda nasıl algılanacağını düşünmeleri ilginç (!) olabilir. Örneğin Fransızlar, dillerinde yapılan bazı tür yanlışları barbarlık olarak niteler.

B3. Düzeltme imi “^”nin kullanılmaması

Yaygın bir yanlış Türk Dil Kurumunun (TDK) düzeltme imini kaldırmış olduğu yönünde. Oysa TDK’nin Türkçe sözlüğünü kullananlar bu savın doğru olmadığını kolaylıkla denetleyebilir. “Hâlâ halanı aramadın mı? Başka türlü nasıl yazılabilir? “Kâr” ve “kar” ve “Kâzım” ve “kazım” çoğu kez yapılan yanlışlıklardan.

B4. Sözcüklerin bazılarının yanlış seslendirilmesi

Bazı Türkçe sözcüklerde yapılan vurgu yanlışları, ayrıca düzeltme imine dikkat edilmemesi sözcüklerin yanlış seslendirilmelerine neden olmakta. Eğer diksiyon dersi alma olanağı yoksa Türk Dil Kurumunun sesletim sözlüğü bu konuda yanlışları önleme yönünde yardımcı olabilir.

B5. Türkçesi olan sözcüklerin başka dillerdeki seslendirilişini kullanma

“Euro”nun Türkçesi “Avro”dur. “Avro”yu Türkçede Türkçe olarak seslendirmek gerekir; “Londra”yı “London” olarak seslendirmediğimiz gibi.

B6. Cümlede yanlış vurgulama yapılması

Bu tür vurgu yanlışları, çok kez, televizyon programlarında Türkçenin gücüne, güzelliğine ve akıcılığına ters örnekler oluşturmakta. Diksiyon dersleri, bu tür yanlışların yapılmasını ve yaygınlaşmasını önlemekte yararlı olabilir.

Yabancı sözcükler

C1. Türkçe karşılıkları olan İngilizce sözcüklerin aynen kullanılmaları

Yabancı bir dil hatta birkaç dil bilmek hem meslek hem de genel kültür bakımından arzu edilir. Oysa bu yetenek, bir dilde yazar veya konuşurken gereksiz yere başka dilden pek çok sözcük kullanmanın bir üstünlük olduğu anlamına gelemez. Örneğin Fransızca konuşurken bizdeki sıklıkta, İngilizce sözcüklerin karıştırılmaları ya da İngilizce konuşurken Fransızca sözcüklerin karıştırılmaları hiç hoş karşılanmaz. Bazı milletlerin bu konuda çok hassas oldukları bir gerçektir. Örneğin Kanada’nın Kebek (Québec) eyaletinde iş yerinin adı yalnız İngilizce yazılamaz. Ayrıca Fransızların dillerinden ödün vermedikleri de iyi bilinir.

Oysa Türkçe yazarken “city” (kent, şehir), “center” (merkez), “concept” (kavram), “home” (ev) gibi İngilizce sözcüklerin kullanılmaları nasıl oluyor da gerekliymiş gibi kullanılıyor sorusu geliyor insanın aklına.

Türkçemizde “hazır yemek” kavramı varken İngilizce “fast food” teriminin, üstelik aynen, kullanılmasının nedenlerini anlamak çok güç.

“Hesap” demek varken “adisyon” demek gerçekten gerek mi?

Konuşurken örneğin, Türkçemizde “vay” sözcüğü varken “wow” demek ya da “hey Allah” yerine “Oh my God” ya da “Oh my Gosh” demek, hangimize neden yaraşsın?

C2. Türkçe karşılıkları olan yabancı sözcüklerin Türkçe okunuşları ile kullanılmaları

Nedense bazıları Fransızca “saison”un Türkçe seslendirilişi olan “sezon”u kullanmayı yeğler “mevsim” sözü varken. “Fransızca “détail”ın okunuşu olan “detay”ın “ayrıntı” yerine kullanılması iletişimi nasıl daha etkinleştirebildiği tartışılabilecek bir konu. Benzer bir şekilde, anlaşılması güç başka bir konu, bir Türk’ün “birikimli” sözcüğü yerine ”kümülatif” sözcüğünü yeğlemesi.

C3. Türkçe karşılıkları olan yabancı sözcük veya terimlerin Türkçeye çevrilerek kullanılmaları

“Sonunda” anlamında kullanırken, İngilizceden çeviri yapıp “günün sonunda” demek anlama bir değer kazandırmadığı için böyle bir kullanım gerekmemekte.

C4. Yabancı sözcüklerin gereksiz tekrarları

“Mersi, teşekkür ederim” yıllardır kullanıldı. “Mersi,” Fransızcası “merci” zaten teşekkür ederim demektir. Benzer şekilde “nazal burun …” kullanışına da gerek yoktur zira “nasal” İngilizcede “burunla ilgili” demektir.

C5. Türkçe ile başka bir dili karıştırma

“Yağsız yoğurt” yerine “light yoğurt” denmesi ne kadar gereksiz! Üstelik “yogurt” sözcüğü İngilizceye daha 1620’lerde Türkçemizden geçmişken… Sizce “büyük dürüm” demek yerine “large dürüm” ve “tavuklu dürüm” yerine “tavuklu wrap” demek anlama bir katkıda bulunabiliyor mu? “Free çay” hangi dilde iletişim için yararlı olabilir? “Real dövme” “gerçek dövme” yerine niçin kullanılsın?

C6. Türkçe sözcükleri Latinceleştirme

Türkçe sözcüklerin sonlarına -ium eki getirerek Latinceymiş gibi kullanılmaları, Latincede bile olmayan ve Türkçe iletişim için gereği olmayan sözcüklerin yaratılmalarına neden olmakta.

C7. Dilleri gereksiz yere karıştırarak kullanma

İngilizce “Ice cream (Türkçesi ‘dondurma’) ve Fransızca “patisserie” (Türkçesi ‘pastane’) sözcüklerini “Ice cream & patisserie” olarak birlikte kullanma hem yabancıların hem de Türkçeyi seven Türklerin hoşuna gitmeyecek bir kullanım türü.

C8. Kullanılması gerekmeyen yabancı sözcükleri kullanma

Bazı işyerlerinin tabelalarında “… den beri” anlamında “SİNCE” yazılmakta. Örneğin “since 1953” yerine sadece “1953” yazılsa, “1953” sayısı iş yerinin kuruluş tarihinden başka neyi gösterebilir?

Bazı tabelalarda “by Ali” gibi ismin önüne İngilizce “by” yazılmakta. Sadece Ali dense, o işi yapanın Ali’den başka biri olduğu anlaşılabilir mi? Bazen de “Ali’s” diye bir kullanım da var. Sadece “Ali” yazılsa, o işin sahibinden başkası anlaşılabilir mi? Türkiye’de iş yerini tanıtan yerde “Ali’s” demek şart mıdır?

C9. Yabancı dilleri yanlış kullanma

Yabancı bir dilde, sözcüklerin özgün yazılımı ya da Türkçe seslendirilmiş şekilleriyle kullanılması, bazen bu sözcükleri kullananları yanlış yapmaya zorlamakta. Üstelik, Türkçe terimlerin kullanılması bu tür yanlışları rahatlıkla önleyebilir ve anlamayı kolaylaştırarak, iletişimi daha da etkinleştirebilir.

Örneğin, Fransızca “compteur” “kontör” olarak seslendirilir ve “sayaç” demektir. Yaygın olarak kullanılan bu sözcük yerine bazen yanlış olarak “kontür” hatta “kontur” da denmekte. Oysaki Fransızcada “kontur” olarak okunan “contour” “çevre” anlamına gelir. Diğer yandan, “sayaç” veya “sayaçlı” terimi rahatça anlaşılabilir ve yanlış yapmayı da önler.

“Bijoux” Fransızcada “takı” anlamına gelir. Takı satılan yere de “bijuteri” diye seslendirilen “bijouterie” denir. Ülkemizde bir yerde, iş yerinin adı “bujiteri” olarak yazılmıştı.

“Patates kızartması” veya “kızarmış patates”in İngilizcesi “French fries” Fransızcası da “pomme frites”dir. Buradaki “pomme” “patates”in Fransızcası olan “pomme de terre”in kısaltılmış şeklidir. (‘Elma’nın Fransızcası olan ‘pomme’ ile karıştırılmamalıdır.) Türkçede “bonfrit” diye kullanılan terime Fransızların da Türklerin de

gereksinimleri yoktur! Üstelik, “patates kızartması” veya “kızarmış patates” terimlerinden biri kullanılsa kavram rahatça anlaşılamaz mı?

Bir yerde Fransızca “lê …” diye bir kullanım vardı. Oysaki doğrusu “le ...” Fransızların bu tür Fransızca yanlışları yapanlar hakkında ne düşündükleri pek hoşa gidecek gibi değildir…

İngilizcede “İ” ve “ı” harfleri yoktur. “SİNCE” veya “sınce” yazmak İngilizcede yanlıştır.

Bir müzemizin kahvesinin adı “Kahvenin müzesi” anlamına gelen “Musée du café” olarak yazılmış. Oysa Türkçe olarak “Müzenin kahvesi” olarak adlandırma, Fransızca bilenleri, doğal olarak da Fransızların başka türlü düşünmelerini de önler; Türkçemizin de doğru kullanılmasına iyi bir örnek olabilir.

İngilizce “Take away” yerine “take a way” diye yazılması anlamı tamamen değiştirmekte ve böyle yazılmış bir iş yerine pek yakışmayacak bir kullanım olmakta.

C10. Yabancı sözcükleri bozarak kullanma

Bir iş yeri için Avrupa’daki bir şehrin adını ikiye bölerek ve yazılışını değiştirerek ama gene de o kentin özgün adını çağrıştıracak bir ad türetilmiş. Özgün adın bozulmaması yeğlense ve ad bulmaktaki yaratıcılık daha iyi kullanılsa ne kadar iyi olur.

C11. İngilizce sözcükleri Fransızcaymış gibi kullanma

İngilizce “information” sözcüğünden türemiş üç terim güncel olarak kullanılmakta. Bunlar: “disinformation”, “misinformation” ve “malinformation”. Türkçeleri, sırayla: “yanıltıcı bilgi”, “yanlış bilgi” ve “zararlı bilgi”dir. “Disinformation” sözcüğünün Fransızcası “désinformation”dur. İngilizce ve Fransızcaların okunuşları farklıdır. Türkçemizde İngilizce terimleri Fransızcaymış gibi seslendirmek yerine Türkçelerini kullanmak üstelik anlaşılmayı da kolaylaştırmaz mı? Türkçedeki Fransızca tutkusu ile Fransızcada olmayan ve Türklerin türettiği terimler için Sermet Sami Uysal’ın sözlüğü çok zengin bir kaynak. [5]

Türkçede karşılığı olmasına karşın yaygın kullanılan bir terim de “dijital.” “Digit” sözcüğü Latince “parmak” anlamına gelen “digit” sözcüğünden gelir ve hem “parmak” hem de sayı anlamına gelir. “Dijital” ve ondan türemiş olan “dijitalleşme” terimlerinin Türkçeleri “sayısal” ve “sayılaştırma”dır. Örneğin “digital watch “sayısal saat” demektir. TBD’nin güncellenmekte olan “Bilişim Sözlüğü”nde [6] “digital” sözcüğünü içeren 1375 terim yer almaktadır. İngilizce “digital” sözcüğünü biz Fransızcaymış gibi “dijital” olarak seslendirmişiz. Oysaki Fransızcada “digital” terimi “parmakla ilgili” anlamına gelir. İngilizce “digital” teriminin Fransızcası “sayısal” anlamına gelen “numérique”dir ve Fransızcada “sayısal” anlamında “digital” teriminin kullanılması güncelliğini yitirmiştir.

SONUÇ

Farkındalık yaratmak isteyenler, Türkçemizi bu yazıda özetlenen 27 tür yanlışa yer vermeden ve Türkçemizi yozlaştırmadan da kullanabilirler. Türkçemizi bozmak ya da bozmamak ellerinde.

KAYNAKÇA

[1] Özer, Ahmet (2019). Aydın ve sorumluluğu üzerine düşünceler. Cumhuriyet, 2019-12-05. https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/olaylar-ve-gorusler/aydin-ve-sorumlulugu-uzerine-dusunceler-1706284

[2] Ören, T.I. (1998). Bilişimde Özenli Türkçe. BT Haber. Sayı 183, 1998-09-07, sf. 32. https://www.site.uottawa.ca/~oren/pubs/pubs-1998/pubs-1998-03-BOT.pdf

[3] Aşut, Attila (2022). Dergilerin Türkçesi. BirGün, 2022-06-20. https://www.birgun.net/haber/dergilerin-turkcesi-392461

[4] http://www.dildernegi.org.tr/TR,274/turkce-sozluk-ara-bul.html

[5] Uysal, Sermet Sami (2013). Türkçede Yaratılan “Fransızca Sözcükler ve Türkçede Anlamları Değiştirilen Fransızca Sözcükler. Yapı Kredi Yayınları 4218, İstanbul.

[6] https://bilisimde.ozenliturkce.org.tr/onerilen-tum-terimler-ingilizce-turkce/

Sedef Özkan
TBD Yayın Kurulu Üyesi

Piyasanın talep ettiği yazılım sektörü gençlere tanıtılacak

‘Algoritm Ankara’ etkinliğinin açılış toplantısı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ev sahipliğinde, 13 Mayıs 2022 tarihinde düzenlendi. Açılış konuşmalarının ardından konuşmacılar tarafından öğrencilerle başarı hikâyeleri paylaşıldı.

Lisede okuyan öğrencilerin yazılım becerilerini ortaya koymak için hayata geçirilen ‘Algoritm Ankara’ projesinin açılış toplantısı yapıldı. Motivasyon konuşmacılarının öğrencilere başarı öykülerini anlattıkları etkinliğe, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Bakan Yardımcısı **Dr. Ömer Fatih Sayan**, Ankara Valisi **Vasip Şahin**, BTK Başkanı Ömer Abdullah Karagözoğlu ve akademi dünyasından isimler katıldı. Bakan Yardımcısı **Sayan** açılışta yaptığı konuşmada gençlere seslenerek “Sizler bizden hızlı koşacaksınız, bizden ileri gideceksiniz, bizden güçlü olacaksınız ki ülkemiz de ilerlesin. Biz sizlere her şeyin en iyisini, en modern ve faydalısını sunmak için çalışıyoruz, siz de önünüzdeki fırsatları, imkânları en iyi şekilde kullanacaksınız” dedi. Ülkemizin lider konuma gelmesi için her anlamda donanımlı insan kaynağına ihtiyaç olduğuna dikkat çeken **Sayan**, bunun için tek bir alanda değil, bu alanların hepsinde gelişmemiz gerektiğinin altını çizdi. **Sayan**, gençlere teknolojik alanda her türlü desteği vereceklerini vurgulayarak yazılım alanında yerli ve milli olmanın öneminin altını çizdi ve “Bugün bizim kendi üretmediğimiz, söz sahibi olmadığımız ufacık bir çivi bile yarın bir gün bizim için bir baskı aracına dönüşebilir. Bu yüzden kendi imkânlarımızla tasarlayabileceğimiz, üretilebileceğimiz ürünlere, yazılımlara ve sistemlere ihtiyacımız var” açıklamasını yaptı.

Yazılım sektörü işlenmeyi bekleyen bir maden

Karagözoğlu konuşmasında, yazılım sektörünü işlenmeyi bekleyen bir maden olarak tanımlayarak ülkelerin kendi yazılımlarını üretmesinin, kendi silahlarını üretmesinden daha önemli olduğunun altını çizdi. “Küresel anlamda rekabet edebilmek, yenilikçi uygulamalar geliştirmek isteyen şirketler, yazılım sektörünün desteği olmadan yerinde saymaya mahkûmdur” ifadesini kullanan **Karagözoğlu**, “Yazılımı diğer sektörlerin lokomotifi olarak nitelendirebiliriz” değerlendirmesini yaptı. **Karagözoğlu**, “BTK olarak; internet ile ilgili gelişmeleri takip etmek, sektörde yol gösterici olmak ve yeni politikalar üretmek için sürdürdüğümüz çalışmaların en değerli yönlerinden biri; çocuklarımızın dijital dünyayla kurdukları ilişkiye dair yaptığımız çalışmalar. Evlatlarımızın internetin avantajlarından etkin ve verimli şekilde faydalanmalarını sağlarken, onları risk ve tehditlerden korumanın çeşitli yollarını bulmak, güvende olmalarını sağlamak için çalışıyoruz” dedi. **Başkan Karagözoğlu**, BTK Akademi ile ilgili bilgilere yer vererek 22 meslek kategorisinde eğitimler hazırlandığını kaydetti. **Karagözoğlu**, “Burada Türkiye’nin en saygın eğitimcilerinin verdiği dersler, ücretsiz devlet desteğiyle sunuluyor. Platformda 194 farklı eğitim başlığı altında 100 bin dakika eğitim mevcut. Bugün yaklaşık 9 yüz bin kullanıcı BTK Akademi’nin verdiği eğitimlerden faydalanıyor. Hedefimiz bu rakamı artırmak. Artıralım ki bu eğitimlerden herkes daha da çok faydalansın” şeklinde konuştu. Açılış konuşmalarının ardından konuşmacılar tarafından öğrencilerle başarı hikayeleri paylaşıldı.

Sürdürülebilir stratejik kariyer planı hazırlamak elde edilecek yetkinliklerden

‘Algoritm Ankara’ ile gençlerin yazılım yeteneğini keşfederek, bu alandaki yeterliliklerini uzmanların rehberliğinde geliştirmek hedefleniyor. Ayrıca gençlerin ilgi duydukları yazılım kategorisinde seviyelerine uygun eğitim modüllerine dahil olmalarını sağlamak, gençlerin sözkonusu eğitim modüllerinde öğrendikleri yazılım kategorilerini iş başında gözlemle pekiştirmelerini teşvik etmek projenin amaçlarından. Gençlere istihdamın artırılması için girişim ekosistemini tanıtmak da projede yer alıyor. Piyasanın talep ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen yazılım sektörünü gençlere tanıtmak bir diğer hedef olarak gösteriliyor. Gençlerin seçtikleri yazılım kategorilerindeki eğitim modülleri, saha çalışmaları ve girişimcilik eğitimleri sonunda sürdürülebilir stratejik bir kariyer planı hazırlamak; proje sonunda elde edilecek yetkinliklerden olacak.

Avrupa Birliği Yeşil Anlaşmasına hazırlık için önemli adımlar

Ankara Sanayi Odası, Ankara sanayisinin 'Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı'na hazırlanması, Oda üyelerinin sürdürülebilir stratejiler oluşturmaları için araçlar geliştirilmesi ve stratejik hedefler doğrultusunda sürdürülen 'AB Yeşil Mutabakatı'nın ASO üyesi işletmeler üzerindeki etkilerinin yönetilmesine yönelik proje kapsamında 11 Mayıs tarihinde, İnternet ortamında 'Avrupa Yeşil Mutabakatı Bilgilendirme Toplantısı' düzenledi.

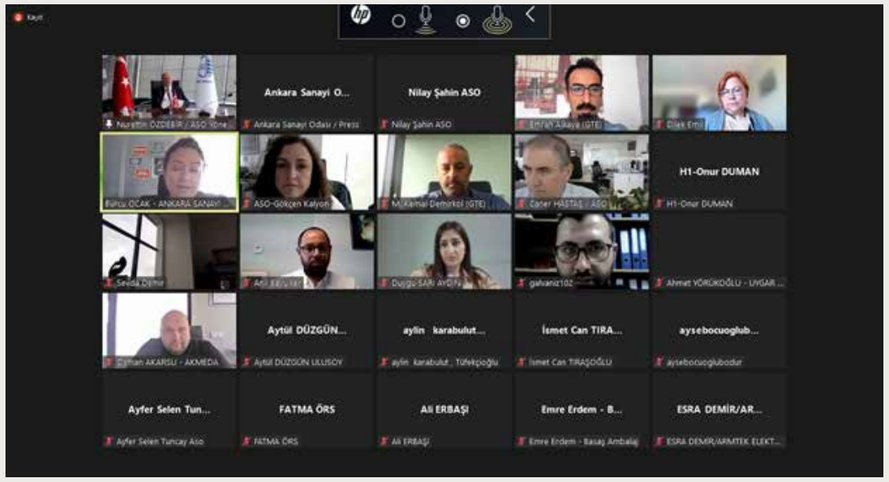

E-Toplantıya; ASO Başkanı **Nurettin Özdebir**, EWA Kurumsal Danışmanlık Kurucu Ortağı **Dilek Emil**, Sürdürülebilirlik ve Kurumsal İlişkiler Danışmanı **Anıl Bayülker**, GTE Karbon Sürdürülebilir Enerji Danışmanlık A.Ş. Yönetici Ortakları **Kemal Demirkol** ile **Emrah Alkaya** ve çok sayıda ASO üyesi firma katıldı. Özdebir yaptığı konuşmasında dünyayı yaşanabilir olarak sonraki nesillere devretmenin insanlığa karşı bir borç olduğuna dikkat çekerek "Dünya bize gelecek nesillerin emaneti, bu emaneti iyi korumamız gerekir" dedi. EWA Kurumsal Danışmanlık şirketi ile bir çalışma yürüttüklerini anlatan **Özdebir**, "Buna bağlı olarak protokol yaptık. Üyelerimizin yeşil mutabakata hazırlanması için yapacakları işlerle ilgili sektörler olarak nelere dikkat edimesi gerektiğine dair yol haritası çizmek üzere çalışmalara başladık" ifadesini kullandı. **Özdebir**, şunları kaydetti: "Bu dünyayı yaşanabilir olarak bize büyüklerimiz devrettiler, bizim de sonraki nesillere yaşanabilir olarak devretmemiz insanlığa karşı borcumuz. Dünya bize gelecek nesillerin emaneti, bu emaneti iyi korumamız gerekir. Bu aslında uzun zamandır konuşulan ama maalesef ciddi aksiyon alınmayan bir konu. İnsan olarak yaşadığımız dünyaya hepimizin borcu var. İlk defa Paris İklim Anlaşması, daha önce Kyoto Protokolü en sonunda Avrupa Birliğinin 'Yeşil Mutabakatı' ile cebe dokunan bir takım yükümlülükleri yüklendi. Bu yükümlülükler çerçevesinde, hepimiz şahsi ve firmalarımızın menfaatini koruyabilmek için bu konuda daha titiz ve tutarlı davranmak mecburiyetinde kaldık." EWA Kurumsal Danışmanlık firmasının kendilerini bilgilendireceğini ve bu konuda yol göstereceğini ifade eden **Özdebir**, "Sektörlerle ilgili durumumuzu tespit edip neler yapmamız gerektiğini söyleyecekler. Önümüzdeki 10 aylık süreçte daha da yoğunlaşarak ve konsantre olarak çalışmalara devam edeceğiz" açıklamasını yaptı. Açılış konuşmasından sonra 'AB Yeşil Mutabakatına nasıl girildi, AB Yeşil Mutabakatı nedir, strateji belgeleri nelerdir ve sürdürülebilir ürün formu nedir? ve ASO üyesi işletmeler üzerindeki etkilerinin yönetilmesinin projesi' hakkında sunum gerçekleştirildi.

Ankara'da halk ve çevre sağlığı Coğrafi Otomasyon Sistemi ile takip ediliyor

Halk ve çevre sağlığı için vektörle mücadele eden Ankara Büyükşehir Belediyesi, havaların ısınmasıyla Başkent'in dört bir yanındaki yeşil alanlarda ilaçlama çalışmalarını hızlandırdı. Sağlık İşleri Daire Başkanlığına bağlı BELPLAS AŞ, Coğrafi Otomasyon Sistemi'ni (COS) kullanarak sayısal harita üzerinde vektörel artışı takip ve kontrol etmeye başladı.

Halk sağlığını tehdit eden sinek ve haşerelere karşı mücadelesini sürdüren Ankara Büyükşehir Belediyesi, Başkent'te bulunan tüm yeşil alan ve rekreasyon alanlarında ilaçlama çalışmalarını hızlandırdı. Coğrafi Otomasyon Sistemi ile 25 ilçede çalışan BELPLAS ekipleri, karasinek ve sivrisinek oluşabilecek potansiyel yerlerin takibini gerçekleştirebiliyor. Sivrisinek ve karasinek üreme alanlarını dijital harita üzerinde gösteren COS, vektör artışının kontrol altında tutulmasını ve anında müdahalesini de kolaylaştırıyor. Sahada vektörle mücadelede yoğun mesai harcayan 230 BELPSLAS çalışanı bu sayede sokak sokak larva ve jit alanı takibi de yapabiliyor. Verimli sonuçların alındığı sistem; ilaçlamanın nasıl yapıldığını, ekiplerin ne kadar sürede uygulamaya geçtiğini de gösteriyor.

Mücadele BELPLAS ile beraber yönetiliyor

Yaz aylarının gelmesiyle haşerelerin yoğun olarak bulunduğu çöp konteynerleri, kanalizasyon, rögar kapakları, dere yatakları ve göletlerde ilaçlama çalışmalarını artıran BELPLAS ekipleri son olarak Mogan Gölü'nde de detaylı ilaçlama gerçekleştirdi. COS Merkezi'nden sonra Mogan Gölü'nde yapılan çalışmaları yerinde inceleyen ABB Sağlık İşleri Daire Başkanı Seyfettin Aslan, şunları aktardı: "Ankara Büyükşehir Belediyesi olarak vektörel mücadeleyi BELPLAS şirketimizle beraber yönetiyoruz. Bugün Ankara'da bulunan 2 bine yakın kalıcı jit alanının 'Coğrafi Otomasyon Sistemi' üzerinden takibini gerçekleştiriyoruz. Bundan sonra yapılacak tüm çalışmalar bu sistem üzerinden devam edecek. Fiziki mücadele, biyolojik mücadele ve kimyasal mücadele şeklinde vektörel mücadeleyi Ankara'da sürdürüyoruz. Rekreasyon alanlarında vatandaşlarımızın gönül rahatlığıyla vakit geçirebilmeleri için kene başta olmak üzere etkin mücadelemiz devam ediyor. Mogan'ın en büyük sorunu kronomid (göl sinekleri) ile mücadele edebilmek için de yoğun çalışma içerisindeyiz."

Gençlere esin kaynağı olacak çalışmalar ‘Gençlik ve Bilişim Festivali’nde paylaşıldı

Gençlik ve Spor Bakanlığı sorumluluğunda, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ve TBD destekleriyle 16-18 Mayıs 2022 tarihinde, ‘Gençlik ve Bilişim Festivali’ düzenlendi. Türkiye’nin dört bir yanından gençlerin katıldığı festivalde; ülkenin önde gelen kamu ve özel sektörden bilişim projelerinin tanıtılması, bilişim yarışmaları ve etkinlikleri ile gençlere geleceğe yönelik bilişim vizyonunun kazandırılması hedeflendi.

Gençlik ve Spor Bakanlığı’nca ‘Gençlik Haftası’ etkinlikleri kapsamında düzenlenen ‘Gençlik ve Bilişim Festivali’nin 16 Mayıs 2022 tarihinde, Gençlik ve Spor Bakanlığı Konferans Salonu’nda gerçekleştirilen açılışına; Gençlik ve Spor Bakanı **Mehmet Muharrem Kasapoğlu**, Sanayi ve Teknoloji Bakanı **Mustafa Varank**, Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayi Başkanı **Prof. Dr. İsmail Demir**, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı **Dr. Ali Taha Koç** ve Türkiye Bilişim Derneği Başkanı **Rahmi Aktepe** katıldı. **Bakan Kasapoğlu**, ”Festivalimiz 3 gün boyunca gençlerin bakanlığında Örnek Stadı’nda ve Altındağ Spor Salonu’nda da halkımızın katılımıyla gerçekleşecek. İnovasyon, girişimcilik ve bilişim alanında pek çok etkinlik, yarışma ve projeyi gençlerimizle buluşturacağız. Devletimizin imza attığı iyi uygulama örneklerini, bilişime ilgi duyan katılımcılarla buluşturacağız. Her yönüyle gençlerimizin ilham alacağı, kendini geliştireceği, ağ (network) oluşturacağı bir festivale imza atmayı amaçlıyoruz” açıklamasını yaptı. Veri odaklı olmanın önemine dikkat çeken **Kasapoğlu**, “Gençlere sunacağımız hizmetlerimizi elimizdeki veriler ışığında tayin ediyoruz” ifadesini kullandı.

Girişimcilik; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın en önemli politika alanlarından biri

Bakan Varank konuşmasında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın gençlere dönük politika, proje ve uygulamaları olan bakanlıklardan biri olduğunun altını çizerek gençlerin ilkokuldan üniversite sonrası çalışmalarına kadar her alanda yanlarında olduklarını vurguladı. Deneyap Teknoloji Atölyeleri eğitimleri, TÜBİTAK ve KOSGEB destekleri, burslar, girişimcilik destekleri ve TEKNOFEST gibi çalışmalarla gençlere destek sağladıklarına dikkat çeken **Varank**, ”Hayatın her alanında gençlere dönük bir programımız var, sık sık gençlerle bir araya gelerek onları bilgilendirmeye çalışıyoruz” dedi. Girişimciliğin; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın en önemli politika alanlarından biri olduğunu dile getiren **Varank**, geleneksel girişimcilere ve teknoloji tabanlı iş yapmak isteyen gençlere destek verdiklerini söyledi. **Varank**, ‘Bireysel Genç Girişimci Programı’nın spor alanında da açılacağına dikkat çekerek gençleri programa başvuruya davet etti. **Bakan Varank**, girişimciliğin ne kadar değerli olduğunu vurgulayarak ”Emek yoğun işlerden akıl yoğun işlere yöneldiğimizde çok güzel işler yapabiliriz, bu manada da hem Bakanlığımız hem de Gençlik ve Spor Bakanlığı emrinize amade” şeklinde konuştu.

Bir ülkenin en büyük zenginliği; iyi yetişmiş, genç ve dinamik insan gücü

“Siber Vatanımızı korumaya almalıyız ve de bu alandaki çalışmaları çok yakından takip etmeliyiz” ifadesini kullanarak konuşmasına başlayan **Prof. Dr. İsmail Demir**, bir ülkenin savunmasının top, tüfek ve silahlı kuvvetlerden ibaret görülmemesi gerektiğini, enerji, bilişim, iletişim, sağlık ve tarım gibi alanların da ülke güvenliğiyle yakından ilgili olduğunu vurguladı. Bilişim alanının gelişmesinin diğer alanlar ve savunma sanayisi açısından önemine dikkat çeken **Demir**, ”Sanayi ve teknoloji ekosistemi iyi olmadan savunma sanayisinin iyi olması mümkün değil. Bu yürüyüş, bu çıkış bütün alanlarda kendini göstermeli. Bunun da en zirve alanı; bilişim” değerlendirmesinde bulundu. **Demir**, Türkiye Siber Güvenlik Kümelenmesi ile yerli siber güvenlik ekosistemini geliştirme adına önemli bir adım attıklarının altını çizerek ”Kümelenmemiz kısa süre içinde 200 üye firmaya ulaştı ve yerli imkânlarla geliştirilen 300 ürün, 400’den fazla hizmet ve eğitimi bünyesinde barındıran bir platform haline geldi” açıklamasını yaptı. **Prof. Demir**, bir ülkenin en büyük zenginliğinin iyi yetişmiş, genç ve dinamik insan gücü olduğunu vurgulayarak “Nitelikli insan kaynağı için her türlü imkânı sağlamaya çalışacağız. Gelecek çok farklı yerlere; biyoinsan yapılmaya doğru gidiyor” dedi. Gençlere yönelik ‘Vizyoner Genç Programı’nı hayata geçirdiklerini ifade eden **Demir**, ‘vizyonergenc.com’ internet sayfası aracılığıyla güncel savunma sanayisi gelişmelerinden haberdar olunabildiğini, kişisel gelişim ve kariyer alanlarında mevcut yaklaşımlarla tavsiyelerin öğrenilebildiğini, güncel staj ve iş olanaklarının takip edilebildiğini, proje ve fikirlerin paylaşılabildiğini kaydetti.

Grizu-263 Model Uydu Takımı'nın cep uydusu uzayda yerini aldı

Dr. Ali Taha Koç, gençliğin festivalinde gençliğin yaklaşan bayramını kutlayarak konuşmasına başladı. **Koç**, her alanda gençlerin başarılı olacağına inancının tam olduğunu vurgulayarak "Uzayda tamamen gençlerimiz tarafından yapılmış bir cep uydusu olduğunu biliyor muydunuz? Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'ndeki Grizu-263 Model Uydu Takımı'nın cep uydusu SpaceX ile fırlatılarak bu senenin başında uzaydaki yerini aldı. TEKNOFEST'te başlayan yolculuklarının uzayla sonuçlanmasından dolayı yaşadığımız gurur tarifsizdi" açıklamasını yaptı. Yenilikçi teknolojiler ve dijitalleşmenin tüm toplumları sadece sosyal bakımdan değil; siyasi, kültürel, sağlık, eğitim, iş yapış şekli, habercilik, mahremiyet gibi pek çok alanda dönüştürdüğüne dikkat çeken **Başkan Koç**, yenilikçi teknolojilerden NFT için yapılan çalışmaları aktardı. Dijital Dönüşüm Ofisi olarak NFT'nin açılımının 'Nitelikli Fikrî Tapu' olarak kullanılmasını tavsiye ettiklerini belirten **Koç**, bugün *metaverse*'ün daha çok yol alması gerektiğini şu anda teknolojik ilerleme sebebiyle sadece görme ve işitme organlarına etki ettiğini ancak ileride dokunma, hissetme gibi etkilerinin de olabileceğini dile getirdi. "Saldırganlar teknolojik önlemleri aşmaya çalışmak yerine daha kolay ve maliyetsiz olan sosyal mühendislik yöntemleriyle insan bileşenini zafiyete uğratmayı tercih ediyor" ifadesini kullanan **Koç**, "Çünkü insan faktörü diğer tüm güvenlik tedbirlerini etkisiz kılabiliyor" değerlendirmesini yaptı.

Tüm gençler yapay zekâ ile ilgilenmeli

Gençlerin veri üreten birer fabrika olduklarına dikkat çeken **Koç**, gençlere şöyle seslendi: "Çok fazla veri üreterek siber saldırılara da açık oluyorsunuz. Gelecekte siber saldırılar; yapay zekâ ve robotlar ile olacak. Her birinizin yapay zekâ ile ilgilenmesini istiyoruz. En kritik güvenlik problemi; güven" şeklinde konuştu ve Wi-Fi ağlarının güvenlik zafiyetlerine dikkat çekmek ve akılda kalıcı bir etki yaratmak amacıyla sunum sırasında canlı bir kablosuz ağ saldırısı uygulaması gerçekleştirdi. **Başkan Koç**, yaşanan köklü değişim sürecinde mesleklerin de etkilendiğine bununla beraber yeni iş alanlarının doğduğuna dikkat çekerek şunları kaydetti: "Gelecekte veri bilimcisinden, yapay zekâ ve robotik mühendisliğine, blokzincir geliştiricisinden insan-bilgisayar etkileşimi tasarımcısına kadar birçok meslek hayatımıza girmiş olacak. Bu meslekleri de siz değerli gençlerimiz donandığınız üstün başarılarla en güzel şekilde yerine getirerek ülkemize çok ciddi faydalar sağlayacaksınız."

"Gençler neredeyse TBD oradadır, gençlere kapımız her zaman açık"

Rahmi Aktepe, "Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk, 19 Mayıs 1919'da meşalesini yaktığı ulusal kurtuluş, milli mücadele ve Türk halkının bağımsızlığını Türk Gençliğine armağan etmiştir. Öncelikle Gençlik ve Spor Bayramınızı kutluyorum" şeklinde gençlere seslenerek konuşmasına başladı ve "Gençler neredeyse TBD oradadır, gençlere kapımız her zaman açık" ifadesini kullandı. **Aktepe**, konuşmasında şu noktalara dikkat çekti: "TBD bünyesinde de yıllar önce TBD GENÇ oluşturuldu. TBD'nin Genç Çalışma Grubu; bilişime ilgisi olan genç bireylerin bir araya geldiği gönüllü bir oluşum. Her sene birçok önemli eğitimin, yaz ve kış kamplarının kültürel ve sosyal etkinliklerin düzenleyicisi olarak görev almakta. Üniversitelerin çeşitli kulüpleriyle birlikte projeler geliştirerek, bilişim okuryazarlık düzeylerinin gelişmesi, sosyal medya bağımlılığının önlenmesi ve güvenilir internet kullanımı üzerine seminer ve konferanslar düzenlemekte. Gençlerimizin de bize ulaşmaları önemli; onları desteklemeye devam ediyoruz." Açılış konuşmalarının ardından gençlerle hatıra fotoğrafları çekildi. Sonrasında **Dr. Ali Taha Koç**, 'Üreten Gençlik Paneli'ne katılarak gençlerin sorularını yanıtladı.

Bu yıl e-Belediye sistemi tamamen bitirilecek

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Sivil Toplumla İlişkiler ile Bilgi Teknolojileri Genel Müdürlükleri tarafından Ankara'da 21 Haziran 2022 tarihinde düzenlenen, 'e-Genel Kurul, e-Yönetim Kurulu, e-Alındı Belgesi Mobil Kullanım Sistemleri/Sivil Toplum Dijital Hizmetler Lansmanı' programına katıldı.

Bir derneğin e-Genel Kurulu gösteriminin de yapıldığı programa, STK temsilcileri, bakanlık yetkilileri ve bazı milletvekilleri de katıldı. **Süleyman Soylu** yaptığı konuşmada, 'e-Genel Kurul, e-Yönetim Kurulu, e-Alındı Belgesi Mobil Kullanım Sistemleri'nin bitirilmesi için yoğun bir çalışma yürütüldüğünün altını çizerek bu uygulamanın, pandemi sürecinde ne kadar kıymetli olduğunun görüldüğüne dikkat çekti. Dijitalleşme sürecinden geçildiğini, Türkiye'nin de etrafındaki coğrafyaya örnek olabilecek şekilde, dijital altyapısını en güçlü biçimde kurabilme kabiliyetini ortaya koyduğunu ifade eden **Soylu**, Türkiye'nin, dijitalleşme alanında rekabetten de korkmadığını dile getirdi. Kovid-19 sürecinde elektronik ortamda belgelerin hazırlanabilmesinin önemini aktaran **Soylu**, "İçişleri Bakanlığının 657 hizmetinin 623'ü şu anda e-Devlet'ten alınabilme kabiliyetine sahip. Vatandaşı yormamaya çalışan bir anlayışı ortaya koyduk" dedi.

Birçok sistem dijitalleştirip e-Devlet'e aktarıldı

Soylu, e-Belediye projesini ayağa kaldırdıklarını, birçok modül ortaya koyduklarını vurgulayarak "Bu proje sayesinde belediyelerin farklı farklı yerlere yılda yaklaşık 3 milyar lira ödemesinin önüne geçtik, geçiyoruz. Bu yıl 500 belediyenin fonksiyonlarıyla beraber e-Belediye sistemini tamamen bitiriyoruz" açıklamasını yaptı. **Süleyman Soylu**, pasaporttan ehliyete, kimlikten evde hizmete kadar birçok sistemi dijitalleştirip e-Devlet'e aktardıklarını dile getirdi. 'Elektronik Kimlik Doğrulama Sistemi'ne ilişkin çalışma hakkında da bilgi veren **Soylu**, "Bakanlık olarak iki görevimiz var. Birinci görevimiz; önleyicilik görevidir yani suç ve suçluya karşı önleyici olmak için gerekli tedbirleri almaktır. İkincisi; suç gerçekleşirse bunu aydınlatıp hukuka teslim etmek ve vatandaşın devlete olan itimadını yükseltme görevidir. Eğer biz böyle bir sitemi tapuda, bankada kurarsak, buna yönelik birçok adım atmış oluyoruz" dedi. **Soylu**, konuşmasında şu noktalara dikkat çekti: "AFAD'dan gelen alarm; dünyanın gelişmiş ülkelerinde özellikle kritik zamanlarda gönderilebilecek bir alarmdır. Mekansal Adrese Dayalı Kayıt Sistemi'ni (MAKS), MERNİS'in altında hayata geçirdik. MAKS'a; ASELSAN ile birlikte binaları, binaların içerisinde oturan kişileri işaretliyoruz ve o sisteme operatörlerden mesajı gönderebilme kabiliyetine sahip olabiliyoruz. Dijital altyapımızı önemli bir noktaya taşıdığımızı ifade etmek istiyorum."

DERBİS olmazsa olmazlardan

Sivil toplum alanında dijitalleşmenin önemli bir proje olduğunu, bunun zeminini de Dernekler Bilgi Sisteminin (DERBİS) oluşturduğunun altını çizen **Soylu**, "DERBİS, olmazsa olmazlarımızdan biri ve sürekli geliştiriyoruz" ifadesini kullandı. DERBİS'in alt projeleri kapsamında, Sendikalar Bilgi Sistemi SENBİS, Siyasi Partiler Bilgi Sistemi olan PARBİS, Proje Destek Bilgi Sistemi PRODES, Dijital Arşiv Projesi olarak da e-Arşiv sisteminin geliştirildiğini paylaşan **Bakan Soylu**, e-Devlet üzerinden verilen hizmetlere de değinerek bu alanda sunulan hizmetlerin, bugüne kadar 5 milyon 742 bin 767 kez kullanıldığını açıkladı. Dernek kuruluşunu dijital ortama aktarma çalışmalarını da tamamlamak üzere olduklarını dile getiren **Soylu**, "Artık valiliklerde şahsen başvuru yapmadan dernek kuruluşu işlemlerini de başlatabilmek mümkün olacak. Ayrıca şu an analiz çalışmaları devam eden DERBİS Versiyon-2 yazılım çalışmaları kapsamında, DERBİS'in yeniden yazılım çalışmaları da sürmekte. Bu süreç içerisinde dernek defterlerinin elektronik ortamda tutulması ve dernek başkanı dışındaki kişilere DERBİS giriş yetkisi verilmesi gibi çalışmalarımız da tamamlanacak" şeklinde konuştu.

Derneklerin yükümlü oldukları toplantılarını fiziki olarak yapma zorunluluğu kaldırıldı

e-Genel Kurul, e-Yönetim Kurulu, e-Alındı Belgesi Mobil Kullanım Sistemleri'nin 21 Haziran tarihi itibarıyla devreye alındığını vurgulayan **Süleyman Soylu**, "Mevzuat gereği derneklerimiz, genel kurul ve yönetim kurulu toplantılarını belli aralıklarla fiziken yapmak, akabinde de bunlarla ilgili bildirimleri idareye yapmakla yükümlüydü. Fiilen genel kurul veya yönetim kurulu toplantıları yapmak bazı dernekler için mekan ve konaklama itibarıyla ciddi bir mali yük oluşturabiliyor. Yaptığımız çalışmayla, derneklerin yapmakla yükümlü oldukları genel kurul ve yönetim kurulu toplantılarını fiziki olarak yapma zorunluluğunu kaldırdık ve kolaylaştırıcı bir alternatif ürettik. Yapılan düzenleme, dünyada öncelikli bir düzenlemedir. 'e-Alındı Belgesi' mobil uygulamasıyla; derneklerin gelir tahsilinde kullanılan alındı belgeleri yani bağış makbuzu, fiziksel ortamın yanında elektronik ortamda da kolay ve güvenli şekilde kullanılacak. Derneklere bağışta bulunmak isteyen vatandaşlarımız da bu dijital sistem aracılığıyla güvenle bağışlarını yapabilecek" açıklamasında bulundu.

Ülkemizde oyun yazılımlarından elde edilen gelir 1,2 milyar $'a yükseldi

Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği tarafından 17 Mayıs 2022 tarihinde düzenlenen 'Dijital Oyunlar Seminer ve Çalıştayı'na, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ev sahipliği yaptı. Ulaştırma ve Altyapı Bakan Yardımcısı Dr. Ömer Fatih Sayan, "Bir önceki yıla göre oyun sektörüne yapılan yatırımlar 20 kat artarak 13,1 milyon dolardan, 266 milyon dolara yükseldi. Türk oyun sektörü 2021 yılında en çok yatırım alan sektör oldu. Rakamlar da gösteriyor ki sürekli gelişen ve ilerleyen bir sektörle karşı karşıyayız" değerlendirmesinde bulundu.

Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği, BTK, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Ankara Eğitim Platformu iş birliğiyle düzenlenen 'Dijital Oyunlar Çalıştayı'nda; oyun yazılımlarının önemine ve yapılması gerekenlere dikkat çekildi. Programın açılışında konuşan Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Bakan Yardımcısı **Dr. Ömer Fatih Sayan**, "dijital oyunların dijitalleşmenin en önemli parçalarından biri olduğu"nu ifade ederek "Pandemi etkisiyle dijital oyun sektörü 2021 yılında, küresel oyun pazarında 175,8 milyar dolara ulaştı. Bunun 79 milyar $'ını 'Mobil Oyunlar', 49,2 milyar $'ını 'Konsol Oyunları', 33,3 milyar $'ını indirilebilir bilgisayar oyunları ve kalanını da tablet ve tarayıcı bilgisayar oyunları oluşturmakta. Türkiye'de de oyun sektörü her yıl olduğu gibi 2021 yılında da büyümeye devam etti. Ülkemizde dijital oyunlardan elde edilen gelir 880 milyon $'dan 1.2 milyar $'a yükseldi. Bunun 600 milyon $'ı mobil oyunlardan elde edildi. Bir önceki yıla göre oyun sektörüne yapılan yatırımlar 20 kat artarak 13,1 milyon dolardan, 266 milyon dolara yükseldi. Türk oyun sektörü 2021 yılında en çok yatırım alan sektör oldu. Rakamlar da gösteriyor ki sürekli gelişen ve ilerleyen bir sektörle karşı karşıyayız" açıklamasını yaptı.

Yeni bir kariyer fırsatı olarak görülen e-Spor, çağımızın yükselen eğilimleri arasında

Farklı başlıklarla oyunları ele alarak oyun ekonomisini ve Türkiye'nin pazar payını büyütmek gerektiğinin altını çizen **Sayan**, "Biz dijital oyunlar konusunda önemli ve kritik bir pazarız. Dolayısıyla bunun fırsatlarını iyi değerlendirmeliyiz. Gençlerimizin bireysel yetenek ve oyun merakının, bizler izin çok büyük bir avantaj olduğunu düşünüyorum. O yüzden de bu alanda yapılacak her türlü çalışmayı desteklemeye hazırız" dedi. **Sayan** e-Spor gibi alanların, özellikle 30 yaş altı gençler arasında çok yaygın olduğunu kaydederek "Bu noktada, oyunların teknolojiyle bütünleştiği e-Spor boyutu oldukça önemli bir yer tutuyor. Oyun yapımcıları tarafından kurgulanmış ya da geleneksel sporların elektronik ortama aktarıldığı dijital oyunlar, yarışma boyutuna taşınarak e-Spor organizasyonları olarak düzenleniyor. Özellikle genç nesil tarafından yeni bir kariyer fırsatı olarak görülen e-Spor, çağımızın yükselen eğilimleri arasına girdi ve hem ekonomik değeri hem de katılımcı sayıları değerlendirildiğinde olağanüstü bir büyüme gösterdi. Biz de bu potansiyelin daha iyi değerlendirilmesi için elimizden gelen çabayı gösteriyoruz" şeklinde konuştu.

Her yönüyle çalışılması ve analiz edilmesi gereken bir alan

BTK Başkanı Ömer Abdullah Karagözoğlu, "geleneksel oyun anlayışıyla büyümüş ve dijital teknolojilerle sonradan tanışmış dijital göçmenlerin bile günümüzde dijital oyunlar oynadığı"na dikkat çekerek "Oynamanın verdiği keyif ve heyecanın yanı sıra oyuna ve oyun nesnelerine ulaşma kolaylığı dijital oyunları giderek daha da ilgi odağında tutmaya başladı. Dijital oyunların hiç şüphesiz birçok olumlu yönü ve katkıları var. Fakat oyunlardaki şiddet, müstehcenlik ve kumara teşvik gibi içerikler, dijital oyunların özellikle çocuk ve gençler üzerindeki oluşturabileceği zararların başını çekmekte. Dijital oyunlar her yönüyle çalışılması ve analiz edilmesi gereken bir alan" değerlendirmesinde bulundu. Bu alanda yapılan her türlü üretim, tasarım ve bilinçlendirme çalışmalarını çok önemli gördüklerini vurgulayan **Karagözoğlu**, "Dijital oyunların risklerine karşı farklı açılardan da bakmamız gerekmekte. Örneğin ebeveyn ve çocuk

ilişkisi yönünden birlikte oyun oynayarak zaman geçirmek hem aile içi etkileşimi hem oynayarak öğrenmeyi hem de iş birliği ve problem çözme yeteneklerini artırabilir. Bu yüzden dijital oyunların sağladığı fırsatları da göz ardı etmemek gerekir. Biz bu fırsatların değerlendirilmesi için BTK olarak dijital oyunlar konusunda pek çok eğitim, seminer ve atölye çalışması düzenliyoruz. Dijital oyunlar için bilgilendirme ve inceleme projesi olan Güvenli Oyna (guvenlioyna.org.tr) Portalı da bunlardan bir tanesi. Bu portalı, küçük yaştaki çocuklara hitap edecek çeşitli eğitsel oyunlarla geliştirdik. Dijital oyunları, olumlu ve olumsuz yönleri başta olmak üzere her yönüyle ele alan analiz, bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaptık" dedi.

Eğitimciler, oyunlardan faydalanmanın yollarını masaya yatırmakta

Etkinliğin sabah oturumunda gönüllü olarak etkinliğe katılan eğitimcilerin oyunlar konusunda farkındalıklarını artırmak için üç ayrı seminer düzenlendi. Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Başkanı **Burcu Yılmaz**, eğitimci bakış açısıyla oyunların etkileri, TOGED (Türkiye Oyun Geliştiricileri Derneği) Başkan Yardımcısı Özgür Karayalçın, oyun geliştirme ve oyun sektörü, TESFED (Türkiye Espor Federasyonu) Espor Eğitimi Koordinatörü **Hacı İhsan Sağlam**, e-Spor ve e-Spor eğitimi konulu sunumlarını katılımcılarla paylaştı. Etkinliğin öğleden sonraki oturumunda ise iki gruba ayrılan eğitimci ve uzmanlarla oyunların olumlu ve olumsuz etkileri, oyun geliştirme eğitimleri ve e-Sporlar değerlendirildi. BTK Başkan Yardımcısı **Dr. Mustafa Küçükali**, etkinliğin tüm süreçlerinde katkılarını sundu. Oyunun erken çocukluk döneminden başlayarak çocuklara öğrenme fırsatı sunan önemli bir gelişim ve eğlence kaynağı olduğuna dikkat çeken **Burcu Yılmaz** şu noktaları vurguladı: "Bilişsel ve fiziksel beceri edinme, sosyalleşme, hayatı deneyimleme, iletişim kurma, kendini gerçekleştirme, itibar kazanma gibi farklı amaçlarla oynanan oyunlar çocukların ve yetişkinlerin hayatında büyük yer tutar. Geçmişten günümüze, kültürden kültüre oyunlar, oynanan mekânlar, kullanılan araçlar, oyun elementleri, kurallar sürekli değişerek günümüzde dikkate değer bir şekilde dijitalleşti. Çocuklara sunulan güvenli oyun alanlarının yetersizliği, geleneksel oyunların yeni nesillere aktarılamaması, dijital oyunlara kolay erişim, teknolojik araç sahipliğinin artması ve oyun algısının farklılaşması gibi sebeplerle oyun tercihleri değişti, dijital oyunlar hızla yaygınlaştı." **Yılmaz**, oyunların yaygınlaştıkça sektörel gücünün de büyüdüğünün altını çizerek "Dijital oyun oynamaya çocukluk döneminde başlayan kitlenin yetişkinliğe erişip iş hayatına girmesi ve oyun sektörüne para harcayabilecek duruma gelmesiyle dijital oyun sektörü büyüme ivmesi kazandı. Bu ivme; salgın dönemiyle bir kez daha arttı, sektörün sahip olduğu maddi ve manevi güç, eğitimcilerin bu sektörü farklı açılardan değerlendirmesini gerekli kıldı. Dünya oyun endüstrisi, 200 milyar dolarlara yaklaşan hacmiyle, yarım milyara yaklaşan izleyici sayısına ulaştı. Bu nedenle e-Sporlar eğitimcilerin gündemine hızla girmelidir" açıklamasını yaptı. "Eğitimciler, dijital oyunları, dijital oyunların çocuk ve gençler üzerindeki etkilerini, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün eğitilmesi ve büyük bir kitlesi oluşan e-Sporlar açısından değerlendirmekteler" ifadesini kullanan **Yılmaz**, "Dijital oyunların olumsuz etkilerine 'eğitim yaklaşımı' ile çözüm arayan eğitimciler, dijital oyunların ekonomiye katkılarını ve çocukların doğasındaki en büyük öğrenme ve eğlence kaynağı olan oyunlardan faydalanmanın yollarını masaya yatırmakta" şeklinde konuştu.

E-Turquality ile yazılım ihracatının 10 milyar dolara çıkarılmasının önü açılıyor

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) bünyesinde yürütülen sektör bilgilendirme faaliyetleri kapsamında; Ticaret Bakanlığı önderliğinde, 'Bilişim Sektörü Destekleri E-Turquality (Bilişimin Yıldızları) Toplantısı', 2 Haziran 2022 tarihinde TOBB'da gerçekleştirildi.

Şirketler, kurumlar ve iş birliği kuruluşlarının ihracata hazırlanması ve uluslararası pazarlarda rekabet avantajı kazanmaları amacıyla çıkartılan destek programı hakkında tüm ayrıntıların ele alındığı toplantıya, özel sektör temsilcileri yoğun ilgi gösterdi. 'Bilişim Sektörü Destekleri E-Turquality (Bilişimin Yıldızları) Toplantısı'na; Ticaret Bakanlığı Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürü **Dr. Emre Orhan Öztelli**, Genel Müdür Yardımcısı Çiğdem Şamiloğlu Erkoç, Bilişim, Yazılım ve İletişim Hizmetleri İhracatı Daire Başkanı **Hürol Karlı**, TOBB Genel Sekreter Yardımcısı **Cengiz Delibaş** ve TOBB Türkiye Yazılım Meclisi Başkanı **Ertan Barut** katıldı. **Cengiz Delibaş**, Türkiye'nin devlet destekli ilk marka programı olan Turquality'nin bir teşvik programından öte, işletmeler için değer oluşturan

bir iş modeli olduğunu, E-Turquality'nin bilişim sektörü için devrim niteliği taşıdığını vurguladı. **Delibaş**, destekleri, yaşamı şekillendiren yazılım sektörünün dünya pastasından daha fazla pay alabilmesi için önemli bir adım olarak gördüğünü ifade ederek beyin göçünü durdurmamız, nitelikli iş gücünü kaybetmek yerine kazanmamız gerektiğinin altını çizdi.

Dr. Emre Orhan Öztelli ise uluslararası pazarda bilişim sektörünün rekabet gücünün artırılması için hazırlanmış olan destek paketiyle ilgili olumlu geri dönüşleri hızlı bir şekilde aldıklarına dikkat çekerek Bakanlık olarak sektörün önünü açacak her türlü fikre açık olduklarını vurguladı.

TOBB Yazılım Meclisi bünyesinde 'Bilişim ve Yazılım İhracatı Çalışma Komisyonu' kuruluyor

Ertan Barut, destek paketiyle sektörün ihracat gücünün çok artacağını belirterek sektör olarak ihracatı 10 milyar dolara çıkarmayı hedeflediklerini ve bu destek paketiyle önlerinin açıldığını kaydetti. **Barut**, E-Turquality destek programı çalışmalarında Ticaret Bakanlığı ile yakından çalıştıklarının, sektör olarak Bakanlığa her türlü desteği vermeye hazır olduklarının altını çizdi. Bu programın hazırlığında birçok sektöre örnek olacak bir süreç yaşandığına dikkat çeken **Barut**, "Devlet ve sektör paydaşları, Sivil Toplum Kuruluşları hedefe odaklandı ve istişarelerde bulunarak karşılıklı çözüm önerileri geliştirildi. Böylece uzun soluklu bir çalışmanın sonucunda da 'E-Turquality/Bilişimin Yıldızları' doğdu ve 20/04/2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5447 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile de yürürlüğe girdi" bilgisini verdi. **Barut**, "Yazılım sektörümüzün ana yolu ihracattır" ifadesini kullanarak "Meclisimiz bünyesinde 'Bilişim ve Yazılım İhracatı Çalışma Komisyonu' kuruyoruz. Bu komisyonla sektörümüzün ihracatını artırmaya yönelik önündeki tüm engellerin birer birer aşılması yönünde kapsamlı çalışmalar gerçekleştireceğiz" açıklamasını yaptı.

Tüm yazılım geliştiren firmaların ana faaliyet kodunu NACE 62.01 olarak yenilemelerini öneriyoruz

"Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality Bilişimin Yıldızları Programı Tanıtım ve Bilgilendirme Toplantısı'nda **Barut**, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Yürütmekte olduğumuz 'Ticaret Bakanlığı Hiser Destekli SoftAway Projesi' ile ihracat hedefiyle üretim yapan firmaları mezun ediyor ve ihracata olan katkılarını artırmaya yönelik çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu kapsamlı projemizi yeni bir yapıda tüm sektörü kapsayacak şekilde genişletmeyi planlamaktayız. 'Türkiye Yazılım Ekosistemi Envanter Projesi'nin 2. fazındayız. Tüm yazılım geliştiren sektör firmalarının ana faaliyet kodunu NACE 62.01 olarak yenilemelerini ayrıca ana faaliyeti başka sektör olup yazılım geliştiren firmalarımızın da ikincil faaliyet olarak NACE 62.01 olarak ilave etmelerini öneriyoruz. Şirketler olarak yeniden yapılanmalı, ihracata yönelmeli bunun için de bu desteklerden faydalanarak ihracat yapmalıyız. Savunmadan sağlığa tarımdan finansa kadar tüm sektörlere yönelik yazılım ürün ve hizmetlerimizi ihracata dönüştürebiliriz. Bilişim ve yazılım sektörümüz ile dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına girebiliriz. Firma ve girişimlerin sayısı; 20 binlerden 100 binlere, bilişimci istihdam sayısı da; 150 binlerden 500 binlere ulaşabilir. Türk bilişim yıldızları fırtınasının esmesini istiyoruz."

Vizyonumuz; bilişim sektörünün dünyaya açılması

Programda, Hürol Karlı tarafından 20 Nisan 2022 tarihinde yayınlanan 'Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality (Bilişimin Yıldızları) Programı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı' ile yazılım sektörüne sağlanan teşvik ve destekler hakkında bilgilendirme sunumu gerçekleştirildi. **Karlı**, şirketler ve kuruluşların ihracata hazırlanması ve uluslararası pazarda rekabet avantajı kazanmaları amacıyla altyapılarının ve kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi, ürün ve hizmetlerinin yurt dışında tanıtımı gibi kapsamlı bir destek programı düzenlendiğini aktardı. **Karlı**, hazırlanan destek programıyla sektörler arası iş birliğini artırmanın, istihdama yönelik desteklerle de gençlerin ülkemizde istihdam edilmesine katkı sağlamayı hedeflediklerinin altını çizdi. **Karlı**, 3 kademeli destek mekanizması oluşturduklarını belirterek bunları şöyle sıraladı: "İhracata hazırlık ve kurumsal kapasite destekleri. Pazarlama ve pazarda tutundurma destekleri. Yüksek katma değere yönelik destekler (E-Turquality / Bilişimin Yıldızları). İlk iki mekanizma için herhangi bir koşula bağlı olmaksızın desteklerden yararlanılıyor. Üçüncü destek için ise belli kriterlere sahip olunması gerekiyor. Burada vizyonumuz; bilişim sektörünün dünyaya açılması. Bu konuda web sitemiz de kuruluyor. Kriterlere uyuyorsanız size bir danışmanlık şirketi de atayacağız. 5 yıllık bir plan oluşturulacak ve bu plana göre faaliyetler gerçekleştirilecek." E-Turquality hakkında detaylı bilgi paylaşımında bulunan **Karlı**, yurt dışı ihale desteğinin de yeni bir destek olduğuna dikkat çekerek destek oranının ihaleye göre değiştiğini ifade etti. **Karlı**, tüm desteklerden veri merkezlerinin de yararlandığını dile getirerek "Ülkemiz bir veri merkezi olsun, veriler ülkemizde toplansın istiyoruz. Bilgi güvenliği açısından da bu son derece önemli" dedi.

NFT ve dijital (sayısal) sanata dair tüm soruların cevapları dART'ta

Samsung'un Türkiye'de dijital sanat ve NFT teknolojilerine ilgi duyan herkese açık dART Plarformu'nda 'Dijital Sanat' ve 'NFT' adlı eğitimleri ücretsiz olarak tüm kullanıcılara açıldı. NFT ve dijital sanat alanında tüm merak edilenlere yanıt olacak eğitim içerikleri; 15 bölüm NFT, 15 bölüm Dijital Sanat olmak üzere 30 bölümlük, ortalama iki dakikalık kısa videolardan oluşuyor. Her bir eğitim konusu, kullanıcıların merak ettiği sorulara yanıt oluyor.

Samsung'un Türkiye'de dijital sanatın gelişimine katkı sunmak amacıyla hayata geçirdiği dART Dijital Sanat Platformu'nda herkese açık 'Dijital Sanat' ve 'NFT' eğitimleri çevrimiçi olarak başladı. Türkiye'nin "dijital sanat" ve NFT teknolojileri alanındaki öncü isimlerinden **Hakan Yılmaz** ve **Devrim Danyal**'ın hazırladığı 30 bölümlük eğitimlerle dijital sanatçıların ve dijital sanata gönül vermiş kişilerin desteklenmesi hedefleniyor. Platformdaki eğitim içerikleri, yaklaşık 20 yıldır dijital sanat üreten NFT sanatçısı **Hakan Yılmaz** ve dijital sanat eserlerinin NFT haline getirilmesi ve gelir elde edilmesi alanındaki bilgi birikimiyle uzman **Devrim Danyal** tarafından hazırlandı. Hazırlanan eğitim içerikleri ve detaylı bilgiler, Samsung Türkiye'nin Youtube Kanalı ve dART Plarformu web sitesinde yer alıyor.

NFT'ye sahip olmak için ne gerekir?

Platformdaki NFT teknolojileri ve NFT'lerle ilgili merak edilen tüm sorulara yanıt olacak eğitim içerikleri şu konulardan oluşuyor: 'NFT nedir?, NFT kimler içindir?, NFT sadece sanat için midir?, Her NFT ticari olmak zorunda mıdır?, Bir NFT'nin değeri nasıl belirlenir?, NFT'nin jpeg'den farkı nedir?, Yaşayan NFT olur mu yoksa hepsi statik olarak kalmak zorunda mıdır?, NFT hayatımızda hangi sektörlerde yer alacak?, NFT'ye sahip olmak için ne gerekir?, NFT nerelerden satın alınabilir?, Herkes NFT üretebilir mi?, NFT'lerimi başkasına devredebilir miyim?, Yaşayan NFT olabilir mi?, NFT'lerim nerede duruyor?, *Royality fe*e ne demektir?' "Dijital Sanat" ile ilgili eğitim içerikleri ise şu konuları kapsıyor: 'Dijital sanat nedir ve nasıl yapılır?, Dijital sanat, çağdaş sanatın bir uzantısı mıdır?, Dijital sanat üretmek için gerekli araç gereçler nelerdir?, Dijital sanat üretebilmek için gerekli eğitimler nelerdir?, Dijital sanat eserlerimi nasıl satışa sunabilirim?, Çalışmalarımı hangi platformda satışa sunmalıyım?, Eserlerimin fiyatını nasıl belirlemeliyim?, Eserlerimin görünürlüğünü artırmak ve fark edilmek için neler yapabilirim?, PFP projesi nedir ve ne işe yarar?, NFT sanat mıdır?, NFT ve Blok zinciri teknolojisi, "dijital sanatı" nasıl etkiledi?, NFT'leri bilgisayarıma kaydedebiliyorken neden satın alayım?, NFT Dünyasındaki Türk sanatçılar hakkında ne düşünüyorsunuz?, "Dijital" sanat dünyasına adım atmak isteyen insanlara tavsiyeleriniz nelerdir?, "Dijital" sanatın modası hızlı mı geçti?'

dART Platformu herkesin kullanımına açık

Türkiye'nin dijital sanat (e-sanat) ve NFT teknolojileri alanında öncü isimlerinden oluşan bir uzman kuruluyla birlikte kısa süre önce tanıtılan dART Platformu, hem dijital sanatın dünyadaki gelişimi, hem de Türkiye'de bu alanda yaşanan yenilikler hakkında güncel, yol gösteren ve bu alanı sahiplenen bir platform olarak herkesin kullanımına açık bulunuyor. Samsung, Türkiye'de dijital sanata ve NFT teknolojilerine ilgi duyan herkese açık dART Plarformu ile dijital sanata dair akıllarda olan soru işaretlerini gidermeyi, bu alanla ilgili gerek sanatçı ve gençler, gerekse de sanatsever herkese yaşayan, güncel bir bilgi kaynağı sunmayı amaçlıyor. Kullanıcılar, platformda yer alan her bir eğitim içeriğini diledikleri şekilde izleyebiliyor. Samsung dART Platformu ile ilgili daha kapsamlı bilgi için; https://www.samsung.com/tr/dart/ bağlantısı kullanılabilir.

Sağlık ve mobilitede (taşınırlıkta) teknolojiyi odağına alan bir yaklaşım hayata geçiyor

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca ilgili paydaşların katılımıyla hazırlanan Teknoloji Yol Haritalarına ilişkin genelge, 9 Haziran 2022 tarihli ve 31861 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan imzalı genelgede, yol haritalarının yerli ve milli ürün ve teknoloji dönüşümüne yön vereceği ifade edildi.

Sağlık ve mobilitede teknolojiyi odağına alan bir yaklaşım hayata geçiyor. Bu iki alanda Türkiye'yi 2030 yılına taşıyacak yol haritaları hazırlandı. Ülkemizin gelecek vizyonunu yansıtmak üzere 'Teknoloji Yol Haritaları'na ilişkin genelge Resmî Gazete'de yayımlandı. Genelgede; küresel çapta büyük bir dönüşüme tanıklık eden sağlık ve mobilite sektörlerinde, nüfusun artması ve kaynakların kısıtlı hale gelmesi gibi zorluklara karşı yeni hizmet modelleri geliştirilerek çözüm üretilebileceği kaydedildi. Teknolojinin hızlı gelişimi ve yaygınlaşmasının bu iki alanda kişiselleştirilmiş, katılımcı ve önleyici çözüm ve sistemler sunulmasına imkân sağladığı aktarılan genelgede, "Bu dönüşüm ve imkanlar çerçevesinde; sağlık ve mobilite sektöründe yapılacak yapısal reform ve düzenlemelerin paydaşların etkin koordinasyonunda, teknoloji odaklı iş birliğiyle yapılması; üretiminin büyük bir bölümünü Avrupa'ya ihraç eden ülkemizin rekabet düzeyini artıracaktır" açıklaması yer aldı.

Bölgesel batarya üretim merkezi olmak için gereken çalışmalar yapılacak

Genelgede, 'Dijitalleşen dünyada yüksek teknoloji ve katma değer üreten öncü Türkiye' vizyonuyla '2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi'nin hazırlandığı vurgulanarak şunlar kaydedildi: "Başlanan çalışmalara rehberlik etmek, yerli ve milli ürün ve teknoloji dönüşümüne yön vermek üzere 'Mobilite Araç ve Teknolojileri Strateji Yol Haritası' ile 'Akıllı Yaşam ve Sağlık Ürün ve Teknolojileri Yol Haritası' hazırlanmıştır." 2022-2030 yıllarını kapsayan yol haritalarının sanayi.gov.tr adresinde yayınlanacağı bildirilen genelgede, 'Mobilite Araç ve Teknolojileri Strateji Yol Haritası' ile 'Akıllı Yaşam ve Sağlık Ürün ve Teknolojileri Yol Haritası' kapsamında yürütülecek çalışmalarda ihtiyaç duyulacak her türlü destek ve yardımın ilgili kurum ve kuruluşlarca hassasiyetle yerine getirilmesi hususu vurgulandı.

Genelge ile yürürlüğe giren 'Mobilite Araç ve Teknolojileri Yol Haritası'nda; 2022-2030 yılları için kısa, orta ve uzun vadeli 46 adet stratejik hedef, 184 adet politika ve eylem belirlendi. Türkiye'yi elektrikli, bağlantılı ve otonom araçlar ve teknolojilerinin üretiminde küresel bir cazibe merkezi haline getirmeyi hedefleyen yol haritasıyla ülkemizin otomotivde, gemi üretiminde, insansız hava araçlarında ve raylı sistemlerde kabiliyetlerini daha da güçlendirerek aktörlerin ve kuralların yeniden belirlendiği mobilite sektöründe öncü konuma getirmesi amaçlıyor. Oluşturulan yol haritasında önemli hedefler de ortaya kondu. Bu kapsamda; mobilite araçlarında yerlilik oranı yükseltilerek hafif ve ağır ticari araç üretiminde Avrupa'da lider olmak ve dünya sıralamasında ilk 5'e girmek ve bölgesel batarya üretim merkezi olmak için gereken çalışmalar yapılacak. Yol haritasında ayrıca; 'Mobilite Yazılım ve Donanım Geliştirme Merkezi'nin kurulması, 'Batarya modül ve paketi ile alt komponentlerinin geliştirilmesi ve üretim yatırımının yapılması' ve 'Bir veya birden fazla firmanın ortak ya da lisanslama yoluyla batarya hücresi yatırımı yapması' gibi toplam 9 kritik proje bulunuyor.

Toplam ihracat içinde yüksek teknolojili ürünlerin payı artırılacak

Genelgede yer alan bir diğer yol haritası olan 'Akıllı Yaşam ve Sağlık Ürün ve Teknolojileri Yol Haritası' kapsamında 2022-2030 yılları için 9 adet stratejik hedef, 4 adet stratejik amaç, 28 adet politika ve eylem planı ile 5 kritik proje önerisi belirlendi. Yol haritasıyla ülkemizin ilaç ve tıbbi cihaz sektöründe hâlihazırda sahip olduğu yetkinliklerini daha da güçlendirilmesi için sağlık alanındaki girişim sayısının, ilaç ve tıbbi cihaz sektörlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranının, ilaç sektöründe kutu ve değer bazında imal oranının, tıbbi cihaz pazarında yerli üreticilerin payının ve tıbbi cihaz ve ilaç patent başvuru sayısının artırılması hedefleniyor. 'Akıllı Yaşam ve Sağlık Ürün ve Teknolojileri Yol Haritası' ile Kovid-19 pandemisinden de çıkarılan derslerle birlikte; stratejik alanlarda yerli ve milli kabiliyetler artırılacak, önleyici ve kişiselleştirilmiş sağlık teknolojileriyle sağlık harcamalarında tasarruf edilmesine katkı sağlanacak, toplam ihracat içinde yüksek teknolojili ürünlerin payı artırılacak. Bu doğrultuda yol haritasında; 'Kritik/Stratejik Biyoteknoloji Üretim Projesi', 'Ulusal Sağlık Teknolojileri Değerlendirme Kurumunun Kurulması' ve 'Ulusal Omiks Platformunun Oluşturulması' gibi toplam 5 kritik proje bulunuyor.

Teknoloji ve İnsan Zirvesi Van'da Gerçekleştirildi

Van'da 9 Mayıs tarihinde birincisi düzenlenen 'Teknoloji ve İnsan Zirvesi'ne katılan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Dr. Ali Taha Koç, Kovid-19 ile birlikte bilişim alanındaki gelişmelerin hız kazandığını vurguladı.

Refik Anadol, dünyada en çok ses getiren sanatçılardan

Teknoloji ve İnsan Zirvesi'nde; alanında uzman kişilerin katılımıyla "*metaverse*", eğitim teknolojilerinin entegrasyonu, siber güvenlik ve bilgi güvenliği farkındalığı konuları irdelendi. Türkiye Bilişim Derneği tarafından düzenlenen etkinlik, eğitim ve panellerle tamamlandı. Zirvenin açılış konuşmasını gerçekleştiren Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı **Dr. Ali Taha Koç**, Kovid-19 ile beraber dijitalleşmenin de büyük hız kazandığına dikkat çekerek yaşanan gelişmeler ve ofisin yaptığı çalışmaları katılımcılarla paylaştı. **Başkan Koç**, dijitalleşmenin toplumları sadece sosyal bakımdan değil, siyasi, kültürel, sağlık, eğitim, iş yapış şekli, habercilik, mahremiyet gibi birçok alanda da etkilediğini ve hatta dönüştürdüğünü dile getirerek şunları aktardı: "Örneğin, habercilik, dijitalleşmeyle birlikte öylesine evrildi ki habercilik adı altında kasıtlı ve maksatlı yapılan bir dezenformasyonun yıkıcı etkileri olabildiğini hatta tüm dünyada seçimleri dahi etkileyebileceğini gördük."

Koç, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Kültür sanat anlamında dijital sanatların, artık fiziki sanat ürünlerinden daha fazla rağbet görmeye başladığı, yapay zekâdan faydalanılarak hazırlanan sergilerin, ki bu alanda tüm dünyada en çok ses getiren çalışmaları da bir Türk sanatçı Refik Anadol yapmakta, asırlık müzelerden daha fazla ziyaret edilmeye başlandığını gördük." Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi'nin yenilikçi teknolojilerde olduğu gibi NFT konusunda da çalışmaları olduğuna dikkat çeken **Koç**, bu konuda çocukların yapmış olduğu eserleri bir araya getirerek Türksat 5B görseli oluşturduklarını ve oluşan bu görselin NFT'ye çevrildiğini dile getirdi. **Başkan Koç**, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Elon Musk'a bu NFT'yi hediye ettiğini sözlerine ekledi. **Dr. Ali Taha Koç**, NFT'nin her ne kadar yeni bir terim olsa da Türkçe karşılığının mutlaka olması gerektiğinin altını çizerek bu konuda yapılan çalışmayı şöyle anlattı: "NFT'nin Türkçe karşılığı ne olmalı diye bir soru sormuştum. Gelen önerilerin hepsi bizim için çok kıymetliydi. Anketi sonlandırdığımızda ekibim titiz bir çalışma yürüterek önerileri tek tek inceledi. Sonrasında yaptığımız değerlendirmeleri Türk Dil Kurumu ile paylaşarak ortak bir çalışma başlattık. Anket sonucunda gelen seçenekleri önce 80'e sonrasında 10'a düşürdük. Nihai kararımızı TDK Başkanı Prof. Dr. Gürer Gülsevin'in de katkılarıyla 'Nitelikli Fikrî Tapu'dan yana kullandık. Seçenekleri değerlendirirken hem anlam bütünlüğüne hem de kısaltmanın küresel anlamda yer bulması için arama motorlarında yine NFT'ye karşılık gelmesine özen gösterdik. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi olarak bundan sonra yaptığımız çalışmalarda ve paylaşımlarda NFT'nin açılımı için 'Nitelikli Fikrî Tapu' terimini kullanacağız."

Gelecek, dijital teknolojilerde insanı merkeze alan anlayışla hareket edenlerin elinde

Dijitalleşmeyle birlikte sürekli artan veriler ve yenilikçi teknolojilerin, bir yandan hayat kalitesini artırırken diğer yandan da siber tehditlerin çeşitlenmesine yol açtığının altını çizen **Koç**, bu konuda farkındalık oluşturmak amacıyla sunum sırasında canlı bir kablosuz ağ saldırısı uygulaması gerçekleştirdi. İzleyiciler tarafından büyük merakla izlenen sunumda, herkese açık ortak Wi-Fi ağlarındaki güvenlik zafiyetlerinin doğurabileceği riskler uygulamalı olarak gösterildi ve katılımcılarda akılda kalıcı izler bıraktı. **Başkan Koç**, konuşmasının sonunda geleceğin dijital dönüşümde olduğuna dikkat çekerek şunları kaydetti: "Gelecek dijital dönüşümde ama en önemlisi, gelecek; daha adil bir dünyanın anahtarı olan dijital teknolojileri insanı merkeze alan anlayışla hareket edenlerin elinde."

Prof. Dr. Karaosmanoğlu EMAC'a başkan seçilen ilk Türk akademisyen

İTÜ İşletme Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Elif Karaosmanoğlu, European Marketing Academy'nin (EMAC) bir sonraki başkanı seçildi. Üç yıl (2024-2027) görev yapacak olan Prof. Dr. Karaosmanoğlu, EMAC'a başkan seçilen ilk Türk akademisyen oldu.

European Marketing Academy (EMAC) 1975 yılında kurulmuş, dünyanın beş kıtasına yayılmış yaklaşık 50 ülkeden 1.000 üyesi bulunan, Avrupa'nın en büyük akademisi ve bilimsel iletişim ağı özelliğine sahip. Amacı pazarlama teorisi ve pazarlama araştırmaları alanında çalışan akademisyenleri ve profesyonelleri bilgi ve deneyimlerini paylaşmak için bir araya getirmek ve bu sayede pazarlama araştırmaları alanında geliştirilen bilimsel bilginin paylaşılması ve uluslararası yayılımını sağlamak.

Karaosmanoğlu, tüketici-teknoloji etkileşimlerinde pazarlama ve tüketici araştırmaları yapıyor

Prof. Dr. Elif Karaosmanoğlu, İTÜ İşletme Mühendisliği (1998) bölümünden mezun olduktan sonra Marmara Üniversitesi İngilizce İşletme Bölümü'nde yüksek lisans (2001) derecesini aldı ve ardından YÖK bursu alarak Warwick Business School'da (2007) doktorasını tamamladı. University of Maryland, Robert H. Smitth School of Business'da Fulbright Visiting Scholar (2013-2014) ve SKEMA Business School'da French Embassy of Turkey Visiting Scholar olarak (2018) araştırmalarda bulundu. **Karaosmanoğlu**, kurumsal marka iletişimi, sosyal sorumluluk ve tüketici etiği, tüketici-teknoloji etkileşimleri alanlarında sayısal yöntemlere dayalı pazarlama ve tüketici araştırmaları yapmakta. Journal of Product and Brand Management dergisinin Editorial Board üyesi olan **Karaosmanoğlu**, 2010-2016 yılları arasında EMAC Executive Committee'de Türkiye temsilcisi olarak yer aldı ve Mayıs 2021'de, 2021-2024 dönemi için EMAC Vice-president for Conferences olarak Steering Committee'ye seçilen ilk Türk akademisyen oldu.

Kaotik rüzgârlar insanlığı nereye sürükleyecek?

Tanol Türkoğlu'nun kaleme aldığı makalelerden oluşan yeni kitabı "Dijital Kaos", raflarda yerini aldı. Kitap, okurlarını insan hafızasının, dijital yaşamın ve kâğıtla mürekkebin birleştiği yerden seslenen Türkoğlu'nun hoşsohbet anlatımıyla, hep merak edilen o sıfırlı-birli dünyanın içinde alıcı gözle dolanmaya ve olanları, olacakları anlamaya davet ediyor.

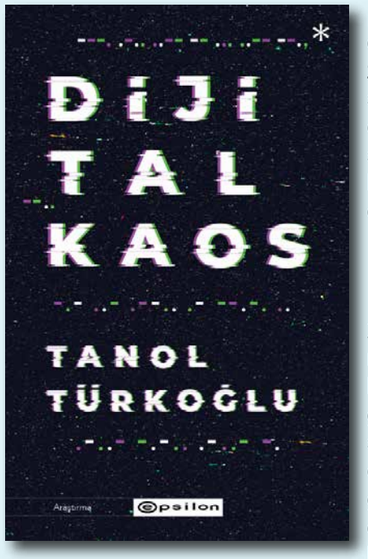

Kitap, muhtemel bir 'dijital devrim'in ekonomik temelini oluşturacak kriptopara dünyasına; Endüstri 4'ün temel yükünü çekmeye zorlanan yapay zekâya; tüm yönleriyle sosyal medyaya ve olası gelecek senaryolarına odaklanan dikkat çekici dört bölümden oluşuyor. Sayısal dünyanın içinde neler olup bittiğini kolay anlaşılır bir dille aktarırken ileri sayısal teknolojilerin devinim hızına da ışık tutan Tanol Türkoğlu Dijital Kaos'ta, mimarlığını Z Kuşağı'nın yaptığı, kaotik rüzgârlarla gelmekte olan süreci ve gelecekte insanlığı nelerin beklediğini anlatıyor.

Bize neler söylenmiyor?

Epsilon tarafından yayımlanan "Dijital Kaos", Türkoğlu'nun 2016-2022 arasında sayısal dünyada olup bitenler hakkında yazdığı makalelerden oluşuyor. Kısa ve kolay okunan makalelerinde Türkoğlu, bu yıllar içinde neler olduğunu, dünyanın bugünlere neden ve nasıl geldiğini, "Dijital Kaos"un nasıl başladığını ve devam ettiğini, bize söylenmeyenlerin neler olduğunu anlatıyor. İlk anda tedirginlik yaratsa da 'kaos'un, başlangıcın ta kendisi olduğunu ifade eden yazar, sayısala geçiş dönemini yaşamış, konuya vâkıf birinden (bir dijital göçmen) olarak, o döneme şahit olmamış kuşaklara (dijital yerliler) aktarmayı hedefliyor. "Dijital Kaos", okurlarını insan hafızasının, dijital yaşamın ve kâğıtla mürekkebin birleştiği yerden seslenen Tanol Türkoğlu'nun hoşsohbet anlatımıyla, hep merak edilen o sıfırlı-birli dünyanın içinde alıcı gözle dolanmaya ve olanları, olacakları anlamaya davet ediyor. "Kaçırmamamız gereken detaylar ve tam ortasında yer aldığımız bir süreç var zira," diyor Türkoğlu, "Mimarlığını Z Kuşağı'nın yaptığı kaotik rüzgârlarla gelmekte olan bir süreç…"

Tanol Türkoğlu hakkında

1989-2017 arasında çeşitli bankaların bilgi teknolojileri ve operasyon bölümlerinde görev aldı, üst düzey yöneticilik yaptı. 1998'den beri internet, bilgi toplumu, "dijital kültür", "dijital dönüşüm", yapay zekâ konularında haftalık makaleler yazıyor (1998-2015 Cumhuriyet Bilim Teknoloji, 2016'dan beri Herkese Bilim Teknoloji). Ayrıca konferanslar veriyor. 2002-2006 arasında Ulaştırma Bakanlığı bünyesindeki İnternet Kurulu üyeliği de yapan, Türkiye Internet Derneği kurucu üyeleri arasında bulunan Tanol Türkoğlu, bu alandaki çalışmalarını 'dijital farkındalık yaratmak' misyonuyla TT Dijital Kültür Platformu bünyesinde sürdürüyor. Çeşitli üniversitelerde bilgi toplumu, "dijital kültür", "dijital pazarlama", e-ticaret konularında ders veriyor, 'Tepedeki Okul'da gençlerle çalışıyor. Yayımlanmış kitapları: İnternetin Kitabı (2001), Dijital Kültür (2011), Dijital Tefekkür (2013), Bilgi Toplumunda Dijital Kültür (2013), Digito Ergo Sum (2017), Dijital Racon (2018).

'Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali' ilklerle geliyor!

28 Eylül-4 Ekim 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilecek Türkiye'nin ilk 'Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali'; yapay zekânın tasarladığı ilk festival afişine sahip olması nedeniyle dikkat çekiyor. Blokzincir teknolojilerinin yapıtaşlarından olan NFT'ler, festivalin de gündemini oluştururken; festival afişi, Atlas Metaverse ile birlikte NFT formatında, blokzinciri üzerine kaydedilerek satışa sunulacak. Bu afiş aynı zamanda NFT olarak satışa sunulan ilk festival afişi olacak.

Bilimin sanatla buluştuğu 'Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali', geleceğin sanal dünyasına sinemayla birlikte yeni bir adım atılmasını sağlarken, festivalin ön plana çıkan özelliklerinden olan yaratıcılık da hazırlanan afişle bir kez daha gözler önüne seriliyor. 'Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali'nin afişi, dünyada ilk kez bir yapay zekânın tasarladığı festival afişi olma özelliği taşıyor. Festivalin yaratıcı tasarımcısı Atilla Erkmen afişle ilgili yaptığı açıklamada, "Gözümüzün aşına olduğu klasik bir festival posterinin aksine hikâyesi olan, dinamik bir bilim kurgu film afişi olmasını istedim. Bunu yaparken de yıllar önce yazdığım ve şu anda sinopsis aşamasında olan; yakında senaryolaştırmak istediğim bir hikâyeden esinlendim" şeklinde konuştu.

İzleyici ve afiş arasında derinlik algısı yaratılıyor

Festivalin yaratıcı tasarımcısı Atilla Erkmen afişle ilgili yaptığı açıklamada, "Gözümüzün aşına olduğu klasik bir festival posterinin aksine hikâyesi olan, dinamik bir bilim kurgu film afişi olmasını istedim. Bunu yaparken de yıllar önce yazdığım ve şu anda sinopsis aşamasında olan; yakında senaryolaştırmak istediğim bir hikâyeden esinlendim, "Bu hikâye, dünyadan kaçmış büyük bir grup insanın, yapay zekâ kontrolündeki uzay gemisiyle birlikte yaşamın mümkün olduğu bir öte gezegene, nesiller boyunca süren yolculuğunu ve bu yolculuk sırasında olan olayları anlatıyor. Bu sebeple festival afişimizde yapay zekâyı temsilen sırtı bize dönük

insansı bir robot ve arkasında insanları öte gezegene taşıyan bir uzay gemisi yer alıyor" açıklamasını yaptı. Erkmen, afişteki iki figürün de bulundukları uzay atmosferinin dışına taşarak izleyici ve afiş arasında bir derinlik algısı yarattığına dikkat çekti.

Yaratıcı kadro kamusal alanda eserleri sergilenmiş dijital sanatçılara ait

'Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali'nin kadrosu sinema, reklam, etkinlik ve oyun gibi sektörlere içerik üretmiş, alanında uzman isimlerden oluşurken; yaratıcı kadro ise kamusal alanda eserleri sergilenmiş dijital sanatçılardan meydana geliyor. Ürettiği NFT eserlerle hem yurt içi hem de yurt dışında pek çok sergiye imza atan dijital sanatçı Balkan Karışman da festivalin temasına uygun şekilde yapay zekâya alternatif afiş görselleri tasarlatan isim olarak bu yaratıcı kadroda yer alıyor. Balkan'ın yapay zekâya tanımlayarak, festival verileri üzerinden elde ettiği afiş serisi, aynı zamanda günümüzün bu alandaki teknolojilerinin nasıl ve nerelerde kullanılabileceği ile ilgili örnek teşkil ediyor. Blok zinciri teknolojilerinin yapıtaşlarından olan NFT'ler, 'Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali'nin de gündemini oluştururken; festival afişi, Atlas Metaverse ile birlikte NFT formatında, blok zinciri üzerine kaydedilerek satışa sunulacak. Bu afiş aynı zamanda NFT olarak satışa sunulan ilk festival afişi olacak. Festivalin tanıtımına katkıda bulunmak ve sanatçılara destek olmak amacıyla yaratıcı ekipteki dijital sanatçıların eserleri, Beyoğlu Belediyesi'nin katkılarıyla açık alan sergisi olarak sunulacak. Bu sergiyle, kamusal yerleri sergi alanına dönüştürüp, dijital sanatı herkese açık hâle getirmek ve toplumun her kesiminin festivalden haberdar olmasını sağlamak amaçlanıyor. 'Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali' ile ilgili detaylı bilgi için us3f.com adresi ziyaret edilebilir.

TBD, geleceğin ufkuna bakan öyküleri bekliyor!

'Türkiye Bilişim Derneği 2022 Bilimkurgu Öykü Yarışması', bu yıldan başlayarak genç-erişkin ve çocuk yazarların öykülerini de değerlendirmeye alacak. Böylece her yaş grubunda yazılan en iyi öykülerin, bilimkurgu edebiyatımıza kazandırılması hedefleniyor. Yarışmaya son başvuru tarihi ise 31 Ağustos 2022.

'Herkes İçin Bilimkurgu' sloganıyla yola çıkan Türkiye Bilişim Derneği (TBD), 'Türkiye Bilişim Derneği 2022 Bilimkurgu Öykü Yarışması' çağrısında şunları paylaştı: "Yaşadığımız gerçekliğin bir adım ötesini düşlemeye küçük yaşlarda başlarız. Hayallerimizi yazıya dökmeyi öğrendiğimiz noktada kendi edebiyatımızla tanışırız. Bilim ve teknolojinin sunduğu olasılıklarla beslenen hayaller ise bilimkurguya dönüşür. Bilimkurgu, henüz var olmamış bir dünyanın tasarımıdır. Çoğunlukla genç yaştaki zihinlerde filizlenmeye başlayan bir arayıştır aynı zamanda.

TBD olarak özellikle genç yaşta kurgulanan metinlerin sınırsız potansiyeline ve bilimkurguya atılan ilk adımların önemine inanıyoruz. Bu yıldan başlayarak yetişkin (19 yaş ve üzeri), genç-erişkin (14-18 yaş) ve çocuk yazarların (13 yaş ve altı) öykülerini kendi yaş aralıklarında değerlendirerek her yaş grubunda yazılan en iyi öyküleri bilimkurgu edebiyatımıza kazandırmayı hedefliyoruz. Güzel bir Türkçe ile yazılmış, edebiyatın önemini yadsımadan geleceğin ufkuna bakan öykülerinizi bekliyoruz."

Birincilere 6000 TL'lik hediye çeki verilecek

'TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması'nın sonuçları, 2022 yılı aralık ayı içinde açıklanacak. Ödül olarak her yaş grubu için birinciye 6000 TL, ikinciye 4000 TL ve üçüncüye de 2000 TL tutarında hediye çeki verilecek. Yarışmaya katılım koşulları ise şöyle sıralanıyor:

- Yarışmaya TBD Yönetim Kurulu üyeleri ile TBD Bilişim Dergisi Yayın Kurulu Üyeleri dışında herkes katılabilir.
- Öykü Türkçe yazılmalıdır.
- Öykü, bilimkurgu türünde yazılmış olmalıdır. Bilimkurgusal unsurlar içermeyen fantezi, masal ve benzeri türlerde yazılmış öyküler değerlendirmeye alınmayacaktır.

- Öykü daha önce herhangi bir yarışmada ödül almamış olmalıdır.
- Yarışmaya gönderilmeden önce basılı ya da dijital ortamda yayımlanmış öyküler yarışmaya kabul edilmeyecektir.
- Her yazar yalnızca bir öyküyle yarışmaya katılabilir.
- Önceki yıllarda birincilik ödülü alan yazarlar yarışmaya katılamaz.
- Dereceye girecek öyküler içinde seçici kurul tarafından yayımlanmaya değer bulunanlar kitap olarak yayımlanacaktır.
- Öykülerin internet sitesinde, Bilişim Dergisi'nde ya da kitaplaştırılarak yayımlanması için https://www.tbd.org.tr/onayliyorum adresinde bulunan 'Onaylıyorum' adlı belgenin yazar tarafından doldurulması ve sistemden gönderilmesi gerekmektedir. 'Onaylıyorum' adlı belgeyi TBD'ye göndermeyen yarışmacılar yarışmaya kabul edilmeyecektir.

Öykünün en fazla iki bin sözcükten oluşması gerekiyor

Yarışmaya katılım koşulları şu şekilde devam ediyor:

- Öykü, yaygın olarak kullanılan bir kelime işlemciyle, '12' font büyüklüğünde, 'Arial" karakter' seçilerek yazılmalı ve linkte verilen çevrim içi form kullanılarak gönderilmelidir: https://www.tbd.org.tr/turkiye-bilisim-dergisi-2022-bilimkurgu-oyku-yarismasi/
- Başvurunun geçerli olabilmesi için yarışmacıların öykü, öz geçmiş ve 'onaylıyorum' formundan oluşan üç adet dokümanı çevrim içi form üzerinden TBD'ye göndermeleri gerekmektedir.
- Yarışmacılar, başvuru formuna doğum tarihlerini girmelidirler. Başvuru tarihi itibarıyla 18 yaşını doldurmamış yarışmacıların öyküleri kendi yaş grupları içinde değerlendirilecektir.
- Öykünün yer aldığı dosyaya öykünün adı verilmelidir.
- Öykü dosyasının içinde yazarla ilgili hiçbir bilgi olmamalıdır.
- Öz geçmiş dosyasında yazarın açık adı, kısa özgeçmişi, açık adresi ve telefon numarası, ayrıca varsa kişisel web sitesi/blog adresi bulunmalıdır. Ö zgeçmiş dosyasına yazarın adı verilmelidir.
- Yazarların yarışmaya gerçek ad ve soyadlarıyla katılmaları gerekmektedir. Yarışmada rumuz kullanılmamaktadır.
- Öykü en fazla iki bin sözcükten oluşmalıdır.
- Bu biçimsel özellikleri taşımayan öyküler yarışma dışı bırakılacaktır.

Detaylar TBD bilgiağı sayfasında…

'TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması'nın Seçici Kurul'u şu isimlerden oluşuyor: Cem Kılıçarslan, Ekin Açıkgöz, Funda Özlem Şeran, Kadir Yiğit Us, Koray Özer, Özgür Tacer, Ruhşen Doğan Nar, Seda Uyanık, Sedef Özkan, Tevfik Uyar, Ünver Alibey, Yasemin Tanbi. Yapıt, 31 Ağustos 2022 tarihine dek linkteki form ile gönderilmelidir: https://www.tbd.org.tr/turkiye-bilisim-dergisi-2022-bilimkurgu-oyku-yarismasi/

Bilgi ve iletişim için:
Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No: 4/17 Balgat / ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 web: www.tbd.org.tr, eposta: tbd-merkez@tbd.org.tr

'TBD 2022 Bilimkurgu Öykü Yarışması'na son başvuru 31 Ağustos

Uzay Hukuku

M. Ali Yazıcı
Türkiye Bilişim Derneği 2. Başkanı
TBD Yayın Kurulu Üyesi

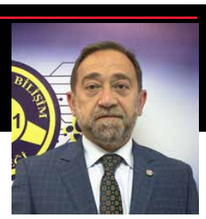

Uzay her zaman insanlığın ilgi alanında olmuştur. Uzayın oluşumu yaklaşık 13,7 milyar yıl önce gerçekleşen Büyük Patlama (Big Bang) kuramına dayanmaktadır. Uzay yeryüzünü de içine alan ve sonsuzluğa uzanan bir ortamdır ve bünyesinde birçok galaksiyi barındırmaktadır. Uzay çağı Sovyetler Birliği tarafından Sputnik uydusunun 4 Ekim 1957 tarihinde uzaya fırlatılması ile başlar. 20 Haziran 1969'da ise Apollo-11 uçuşu ile ABD, Ay'a ilk kez insan indirmeyi başararak tarihe geçmiştir.

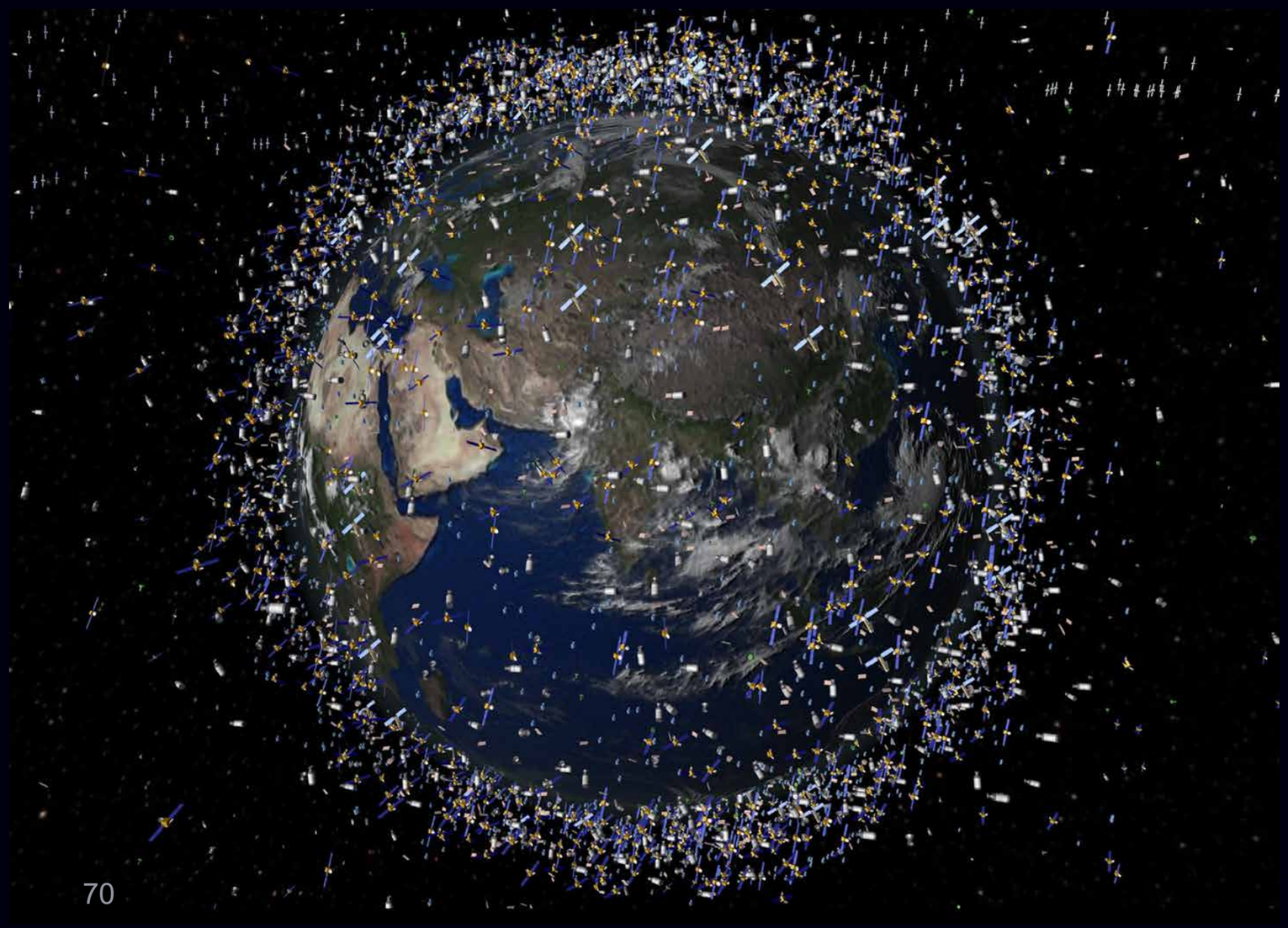

Bu iki olay ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki uzay yarışını başlatmış ve soğuk savaş döneminde sözkonusu uzay yarışı teknoloji yarışının ve psikolojik üstünlüğün bir göstergesi olmuştur. ABD'de Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi NASA 1 Ekim 1958 tarihinde, Sovyetler Birliği'nde ise Rus Uzay Araştırma Enstitüsü 15 Mayıs 1965 tarihinde kurulmuştur.

Japonya uzay araştırmaları ise 1 Ekim 1969'da kurulan Japonya Ulusal Uzay Geliştirme Ajansı (NASDA) ile başlamış, Uzay ve Astronomi Bilimleri Enstitüsü (ISAS) ile sürmüş ve bugünkü yapısı olan Japonya Uzay Araştırma Ajansına (JAXA) 1 Ekim 2003 tarihinde dönüşmüştür. İlk yapay Japon uydusu olan Ōsumi 1970 yılında uzaya fırlatılmıştır.

Çin, uzay yarışına 24 Nisan 1970 tarihinde katılarak CSS-3 kıtalararası balistik roket yardımıyla uzaya ilk uydusunu göndermiştir. Çin Ulusal Uzay İdaresi olan CNSA (China National Space Administration) 22 Nisan 1993 tarihinde kurulmuştur.

Almanya Havacılık ve Uzay Merkezi (DLR) 1959 yılında, Fransa Ulusal Uzay Araştırmaları Merkezi (CNES) 1961 yılında ve Hindistan Uzay Araştırma Kurumu (ISRO) 1969 yılında kurulmuştur. 1985 yılında oluşturulan İngiliz Ulusal Uzay Merkezi (BNSC) ise 2011 yılında Birleşik Krallık Uzay Ajansı (UKSA) dönüşerek uzay yarışında yer alan ülkeler arasına katılmışlardır.

Avrupa Uzay Ajansı ESA (European Space Agency), 1975 yılında uzayın keşfini amaçlayan, hükümetlerarası bir organizasyon olarak kurulmuştur. Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hırvatistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, İspanya, İsveç, İsviçre ve Birleşik Krallık Avrupa Uzay Ajansına bağlı ülkeler arasında yer almıştır.

Uzay teknolojileri kritik teknolojiler olarak tanımlanmakta; ülke savunmasında ve teknolojik bağımsızlık noktasında temel teknolojileri oluşturmaktadır. Aynı zamanda uzaya yönelik olarak geliştirilen sözkonusu teknolojiler başta ulaşım, sağlık, otomotiv, savunma sanayi ve eğitim olmak üzere diğer sektörlerinde gelişmesinde öncü ve itici güç olmaktadır. Günümüzde Küresel Uzay Ekonomisi, 366 milyar ABD Doları bir büyüklüğe ulaşmıştır. Bu büyüklükte; uydu üretimi 12,5 milyar ABD Doları, fırlatma endüstrisi 4,9 milyar ABD Doları, yer sistemleri 130,3 milyar ABD Doları, devletlerin uydu bütçeleri ve ticari insanlı uzay uçuşları gibi çalışmalar 95 milyar ABD Doları ve uydu haberleşme hizmetleri ise 123 milyar ABD Doları olarak yer almaktadır. Uzay ekonomisinin 2040 yılı itibarıyla 1,1 trilyon dolar büyüklüğe ulaşması beklenmektedir. Böylesine büyük ekonomik pazar payına sahip olan, her yıl büyüme gösteren, ulusal güvenlik için kritik öneme sahip uzay ekonomisinin yönetilmesi ve uzayın kullanımına yönelik düzenlemeleri kapsayan uzay hukuku her zaman tartışma konusu olmuştur.

Hava ve uzayı birbirinden ayıran doğal bir sınır ve buna bağlı olarak da uzayın hangi irtifadan itibaren başladığı konusunda uluslararası anlamda geçerli bir tanım bulunmamaktadır. Hava sahası ülke egemenliğinde yer almakta ve kullanımı ilgili ülkenin iznine tabi olmaktadır. Uzay ise tüm insanlığa ait ve hiçbir egemenlik iddiasına konu olmayan alan olarak tanımlanmaktadır.

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda uzay tabanlı sistemlerin kullanımı yaygınlaşmakta ve uzaydan ekonomik fayda sağlayan ülkelerin sayısı sürekli olarak artış göstermektedir. Çok sayıda ülkeyi etkileyen uzayın kullanımında olası uyuşmazlık ve çatışma potansiyelleri göz önüne alınarak birtakım sınırlamaların, kuralların ve kısıtlamaların oluşturulması gerektiği anlaşılmış, ülke sınırlarını aşan uzay faaliyetlerinin belirli hukuki zemine dayandırılması gereği ortaya çıkmıştır.

Birleşmiş Milletler; uzayın barışçıl amaçlarla kullanılması, uzay faaliyetlerinden bütün ulusların eşit olarak faydalanması, uzay alanında yaşanan güçlü rekabet sonucu dünya barışını tehlikeye atabilecek olası çatışmaların yönetilebilmesi ve çözümlenmesi amacıyla uzay hukukunun geliştirilmesi konusunda önemli rol oynamıştır. Birleşmiş Milletler uzay konusundaki bu önemli işlevini, **Uzayın Barışçıl Amaçlarla Kullanımı Komitesi** (UNCOPUOS) aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Uzay hukuku kapsamında öncelikle düzenleme yapılacak ortamın tanımlanması ve sınırlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak Birleşmiş Milletler (BM) gündeminde yer alan bu konuda ülkeler tarafından çok farklı görüşler gündeme taşınmıştır. Uzayın tanımlanmasında yaşanan en önemli sorun; uzay araçlarının hava araçları gibi belirli bir alanda ve sınırlar içinde uçmasının mümkün olmayışından dolayı ülkelerin kendi güvenlik alanlarını belirlemeye, atmosferdeki egemenlik sahalarını tanımlamaya, korumaya ve ülkesi üzerindeki hava-uzay vasıtalarına karşı müdahale kıstaslarını ortaya koymaya çalışmalarından kaynaklanmaktadır. Uzayın sınırlarının belirlenmesine karşı olan görüşlerin temel dayanağını ise; teknolojik gelişmelerin uzay faaliyetlerini nasıl etkileyeceğinin tahmin edilememesi ve faaliyet alanları tam olarak bilinmeden ortaya konulacak kuralların, düzenlemelerin uzay çalışmalarının önünde bir engel teşkil edebileceği, böylece insanlığın yararına olabilecek gelişmelerin kısıtlanabileceği noktasında olmuştur.

Uzay hukukuna yönelik çalışmalar uluslararası hukuk ve iç hukuk olmak üzere iki farklı çerçevede ele alınmaktadır. Uluslararası hukuk çerçevesinde 14 Kasım 1957 tarihinde uzaya gönderilecek cisimlerin sadece barışçıl ve bilimsel amaçlar için kullanılmasını sağlamak amacıyla bir denetleme sisteminin kurulması konusunda BM Genel Kurulu tarafından alınan karar ilk hüküm olarak değerlendirilmektedir.

BM Genel Kurulu tarafından 13 Aralık 1963 tarihinde kabul edilen "**Uzayın Araştırılması ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Yönetecek Hukuk İlkeleri Bildirisi**" uluslararası uzay hukuku konusundaki temel belgelerden biri olarak kabul görmektedir. Sözkonusu bildiri;

- Uzayın araştırılması ve kullanılmasının tüm insanlığın yararına uygun olarak yürütüleceği,
- Uzayda bulunan doğal cisimler üzerinde hiçbir devletin hak iddia edemeyeceğini ve bu cisimlerin tüm devletlere açık olduğu,
- Uzaya gönderilecek olan araçlarının sorumluluğunun tescil ettiren devlete ait olduğu,
- Astronotların kendi ülkelerinin dışında bir bölgeye inmek zorunda kaldıklarında ilgili devletler tarafından gerekli yardım yapılarak kendi ülkelerine geri verileceği hususlarını kapsamaktadır.

Bu tarihlerden sonra da uzay hukuku ile ilgili çalışmalar, BM Genel Kurulu tarafından yürütülmüş ve bu konudaki ihtiyaçları karşılayacak şekilde üye ülkelerden gelen teklifler doğrultusunda önemli kararlar alınmıştır. Bu çerçevede Türkiye'nin de taraf olduğu uzay hukukun dayanakları olarak kabul gören beş (5) temel uzay anlaşması yapılmıştır.

Birincisi; 27 Ocak 1967 tarihinde Washington, Londra ve Moskova'da imzalanan ve 10 Ekim 1967 tarihinde yürürlüğe giren "**Ay ve Diğer Gök Cisimleri de Dâhil Uzayın Keşfedilmesi ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Düzenleyen İlkeler**" anlaşmasıdır. **Dış Uzay**

Anlaşması olarak da bilinen sözkonusu anlaşmada; Ay ve diğer gök cisimleri dâhil uzayın keşfi ve kullanılmasının, ekonomik ve bilimsel kalkınma dereceleri ne olursa olsun tüm ülkelerin yararı için ve çıkarlarına uygun şekilde yürütüleceği, uzay ve gök cisimleri üzerinde hiçbir şekilde bir ülkenin egemenlik ilanı gerçekleştiremeyeceği, kullanma ve işgal suretiyle veya diğer bir şekilde ulusal sahiplenme olamayacağı, ülkeler tarafından, nükleer silahlar da dâhil olmak üzere her türlü kitle imha silahı taşıyan cisimlerin dünya etrafındaki bir yörüngeye ve/veya uzaya yerleştirilmeyeceğinin taahhüt edilmesi hususlarını, uzayın sadece barışçıl amaçlarla kullanılacağı, uzay cisimlerinin tescili ve uzay çalışmaları esnasında diğer ülkelere verilen zararlarla ilişkin ülke sorumlulukları belirtilmektedir.

İkincisi ise 2 Nisan 1968 tarihinde Washington, Londra ve Moskova'da imzalanan ve 03 Aralık 1968 tarihinde yürürlüğe giren "**Astronotların Kurtarılması, Astronotların ve Uzaya Fırlatılan Araçların Geri Verilmesi**" anlaşmasıdır. **Kurtarma Anlaşması** olarak da bilinen sözkonusu anlaşmada; taraf devletlerin, herhangi bir uzay aracı mürettebatının kazaya uğradığını ve/veya tehlikeli bir durumda olduğunu tespit etmeleri durumunda, sözkonusu durumu derhal aracın sahibi ülkenin ilgili makamlarına ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirme ile yükümlü olduğu ve mürettebatın indiği yerin hangi ülkenin egemenliği altında ise kurtarılmasından o ülkenin sorumlu olduğu ve uzay aracı sahibi ülke tarafından yürütülecek kurtarma faaliyetlerine her türlü yardımı sağlamakla yükümlü olduğu hususları tanımlanmaktadır.

Üçüncüsü; 29 Mart 1972 tarihinde Washington, Londra ve Moskova'da imzalanan ve 01 Eylül 1972 tarihinde yürürlüğe giren "**Uzay Araçlarından Kaynaklanan Zararlar Konusunda Uluslararası Sorumluluk**" anlaşmasıdır. Sorumluluk Sözleşmesi olarak da bilinen anlaşmada, hem bir uzay cismini fırlatan veya fırlattıran devlet hem de ülkesinden veya tesislerinden uzay cismi fırlatılan devlet, uzay cisminin yeryüzünde ve uçuş halindeki uçaklara verdiği zararlardan dolayı tazminat ödemekle yükümlü kılınmaktadır. Ayrıca zarar gören devlet, fırlatan devletten doğrudan üçüncü bir ülke aracılığı ile veya BM Genel Sekreterliği aracılığıyla tazminat talebinde bulunabilmekte ve bununla ilgili olarak yapılan diplomatik girişimlerden herhangi bir sonuç alınamaması durumunda ise bir "Zarar Komisyonu" kurulması hükmü öngörülmektedir.

Dördüncüsü ise 14 Ocak 1975 tarihinde New York'ta imzalanan ve 15 Eylül 1976 tarihinde yürürlüğe giren "**Uzaya Fırlatılan Cisimlerin Tescili**" anlaşmasıdır. **Tescil Sözleşmesi** olarak da bilinen anlaşmada, BM Genel Sekreterliğince zorunlu bir merkezi tescil sistemi oluşturmakta ve bir uzay cismi fırlatıldığında, cismi uzaya fırlatan devlet tarafından bu sisteme kaydettirilmesi zorunluluğu getirilmektedir.

Tescil sistemindeki bilgilerin herkese açık olması öngörülmüş olup, fırlatılan uzay cismi ile ilgili olarak aşağıdaki bilgileri içermesi öngörülmektedir:

- Uzaya cisim fırlatan devlet veya devletlerin isimleri,
- Uzay cismini tanıtan uygun bir isim veya tescil numarası,
- Fırlatılış tarihi ile fırlatılış bölge veya yeri,
- Temel yörünge parametreleri,
- Uzay cisminin genel fonksiyonu.

Beşincisi; 18 Aralık 1979 tarihinde New York'ta imzalanan ve 11 Temmuz 1984 tarihinde yürürlüğe giren "**Ay ve Diğer Gök Cisimleri Üzerinde Devletlerin Faaliyetlerinin Düzenlenmesi**" anlaşmasıdır. **Ay Anlaşması** olarak da bilinen anlaşmaya göre ay ve diğer gök cisimlerini ile bunlar üzerindeki doğal kaynakların insanlığın ortak mirası olduğu, Ay'ın sadece barışçı amaçlarla kullanılabileceği ve her türlü askeri faaliyetin yasak olduğu belirlenmektedir.

Ay ve yüzeyinde faaliyet yürütecek ülkelerin çalışmaları kapsamında ihtiyaçları oranında Ay'dan çıkartılacak madenlerden faydalanabileceği, çalışmalar için kullanılacak alanın ihtiyaçların ötesinde bir büyüklükte belirlenemeyeceği, Ay üzerinde ve yörüngesinde çalışmalar yürüten bir devletin bu çalışmalardaki gelişmeler ve çalışma ile elde edilen sonuçlar hakkında diğer ülkeleri de bilgilendirmesi hususları anlaşmada yer almaktadır. Ayrıca, Ay üzerinde bulunan doğal kaynakların işler duruma gelmesini müteakip uluslararası bir rejimin kurulması öngörülmektedir.

Sözkonusu beş (5) temel uzay anlaşma ve sözleşmesi dışında bazı iş birliği organizasyonlarının teşkili de dâhil olmak üzere, uzay faaliyetlerine yönelik içerdiği hükümler ve getirdiği düzenlemeler nedeniyle uzay hukuku kapsamında değerlendirilebilecek BM Genel Kurulu tarafından alınan kararlar ve yapılan diğer anlaşmalar bulunmaktadır. Bunlar arasından;

- 10 Ekim 1963 tarihinde yürürlüğe giren "Atmosferde, Uzayda ve Su Altında Nükleer Silah Denemelerinin Yasaklanması" anlaşması,
- 12 Şubat 1972 tarihinde yürürlüğe giren "Uluslararası Haberleşme Uyduları Organizasyonu (INTELSAT) ve bu organizasyonun İşletilmesi" anlaşması,
- 16 Temmuz 1979 tarihinde yürürlüğe giren "Uluslararası Denizcilik Uyduları Organizasyonu (INMARSAT) ve bu organizasyonun İşletilmesi" anlaşması,
- 12 Temmuz 1972 tarihinde yürürlüğe giren "Uzay Haberleşmesi Uluslararası Sistem ve Organizasyonunun Kurulması" anlaşması,
- 25 Mart 1977 tarihinde yürürlüğe giren "Barışçı Amaçlarla Uzayın Keşfi ve Kullanılması Konusunda İşbirliği" anlaşması,
- 30 Ekim 1980 tarihinde yürürlüğe giren "Avrupa Uzay Ajansı (ESA)'nın Kurulması" anlaşması,
- 01 Eylül 1985 tarihinde yürürlüğe giren "Avrupa Haberleşme Uyduları Organizasyonu (EUTELSAT)'nun Kurulması" anlaşması,
- 19 Haziran 1986 tarihinde yürürlüğe giren "Avrupa Meteoroloji Uyduları (EUMETSAT) Geliştirilmesi İçin Avrupa Organizasyonu Kurulması" anlaşması,
- BM Uzay İşleri Ofisi'nin (United Nations Office for Outer Space Affairs-UNOOSA) 2010 Uzay Enkazı Azaltma Yönergeleri,
- Ay Görevi ve bu temelde derin uzay araştırmalarına yönelik yeni atılımlar için ABD liderliğinde 20 ülkenin (ABD, İngiltere, Avustralya, Brezilya, Bahreyn, Kanada, Kolombiya, Kore Cumhuriyeti, Romanya, Singapur, Ukrayna, Fransa, İtalya, İsrail, Japonya, Lüksemburg, Meksika, Yeni Zelanda, Polonya, Birleşik Arap Emirlikleri) katılarak imzaladığı 2020 Artemis Anlaşmaları, uzay hukuku açısından ön plana çıkmaktadır.

Uluslararası Uzay Güvenliğini Geliştirme Derneği IAASS (International Association for Advancement of Space Safety) tarafından 2017 yılında uzayın, yakın uzay ve dış uzay olmak üzere iki seviyeli olarak tanımlanması önerilmiştir. Sözkonusu öneride; yakın uzay fırlatma işlemlerine zararsız geçiş hakkının verildiği ve sivil havacılık mevzuatının uygulandığı 20 km ile 120 km arası alan, dış uzay ise uzay hukukunun uygulandığı 120 km üstü alan olarak tanımlanmaktadır.

Uydular Alçak Yer Yörünge (Low Earth Orbit - LEO), Orta Yer Yörünge (Medium Earth Orbit - MEO) ve Sabit Yer Yörünge (Geostationary Orbit - GEO) olmak üzere dış uzayda yer alan üç yörüngede faaliyet göstermektedir. Alçak Yer Yörüngesi, 160 km'de başlar, 2.000 km'de biter. Orta Yer Yörünge 2.000 km ile 35.786 km arasındadır. Sabit Yer Yörünge ise 35.786 km'de yer almaktadır. Operasyonel uyduların kaydını tutan Endişeli Bilim Adamları Birliği'ne (UCS) göre 1 Ocak 2022 tarihi itibariyle 4,078 adet LEO, 141 adet MEO ve 574 adet GEO olmak üzere yörüngede toplam 4.852 aktif uydu bulunmaktadır.

Sonuç olarak, uzay hukukunun temelini uluslararası hukuk normları oluşturmaktadır. Uluslararası hukukun genel ilkeleri uzayda yürütülen tüm faaliyetler için de geçerliliğini korumaktadır. Uzay hukukunda, uzay tüm insanlığın ortak mirası olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla da herhangi bir ülkenin uzayda egemenlik iddia etmesi sözkonusu değildir. Uzayın keşfi ve kullanımı ise sadece barışçıl amaçlar ile gerçekleştirilebilir. Kitle imha silahlarının yörüngeye konması ve kullanılması mümkün değildir. Ayrıca devletler kendi egemenlikleri altındaki gerçek ve/veya tüzel kişilerin uzaydaki faaliyetlerinden sorumludur. Bu nedenle her devlet iç hukuk sisteminde sözkonusu sorumluluğun egemenlik alanındaki karşılığını ve denetleme mekanizmalarını oluşturmak amacıyla uzaya yönelik düzenlemeler yapması gerekmektedir. Diğer taraftan insanlı ve/veya insansız uzay görev araçlarının tescili amaçlı uluslararası erişime de açık olacak şekilde kayıt sistemi oluşturulmalıdır.

Türkiye'de uzay ve havacılık bilimi ve teknolojilerine yönelik araştırmaları yürütmek ve uzayın kullanımı amaçlı her türlü faaliyetin gerçekleştirilmesi amacıyla Aralık 2018 yılında 23 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Türkiye Uzay Ajansı (TUA) kurulmuştur. Ülkemizde uzay hukukuna yönelik çalışmaların TUA koordinasyonunda hem uluslararası hukuk hem de iç hukuk sistemi düzleminde tüm paydaşların katılımı ve ortak aklıyla düzenlenmesinin hem ülkemizdeki uzay sektörünün gelişimine hem de yenilikçilik ekosistemi kapsamında yürütülmekte olan araştırma geliştirme faaliyetlerinin artmasına önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Av. Murat Osman Kandır
Bilgisayar Yüksek Mühendisi

Türkiye’de Otonom (Özerk) Araçların Yasal Durumu

GİRİŞ

Son yıllardaki teknolojik gelişme hızının artmasıyla baş döndürücü bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişimi ve etkilerini anlamak için öncelikle sanayi devrimlerini anlamak gerekir. “Endüstri 1.0” olarak adlandırılan ilk sanayi devrimi 18 ve 19. y.y. boyunca sanayi ve tarımda çalışan insana odaklı ve insanın emeğini odak noktası yapan bir dönemdir. [1] “Endüstri 2.0” 19. yüzyılın sonundan 1980’li yıllara kadar olan dönemi ve elektriksel alan ile mekanik alandaki teknolojik gelişmeleri kapsamaktadır. 1980’den başlayıp 2000 yılına kadar olan dönem ise “Endüstri 3.0” olarak adlandırılır. Bu dönemde programlanabilir işlemciler ortaya çıkmıştır. Bu işlemcilerden faydalanılarak oluşturulan üretim bantları ile bilişim ve otomasyon yaygınlaşmaya başlamaktadır. İnsan hâlâ süreçlerde bulunmaktadır. 2000 yılından itibaren başlayan ve hâlâ devam eden süreç ise “Endüstri 4.0” olarak bilinmektedir. Bu süreçte Nesnelerin İnterneti (IOT), Bulut Bilişim, Özerk Robotlar, Akıllı Fabrikalar, Artırılmış Gerçeklik, Büyük Veri, Yapay Zekâ, Siber Güvenlik, Simülasyon teknolojileri vb. kavramlar ortaya çıkmıştır. “Endüstri 4.0” halen devam ederken Endüstri 5.0’dan bahsedilmeye başlanmıştır. Bazı görüşlere göre 2016’dan itibaren “Endüstri 5.0” başlamış ve devam etmektedir. [2] Endüstri 4.0’dan Endüstri 5.0’a geçiş süreci, “dijital üretimden dijital topluma geçiş” olarak ifade edilmektedir. Bu süreç ile ilgili asıl kazanımların 2025 yılından itibaren görülmeye başlanacağı beklenmektedir. Otonom sistemlerin ve otonom teknolojilerin ise “Endüstri 5.0” süreci ile büyük gelişmeler göstereceği beklenmektedir.

Otonom sistemler denilince ilk akla gelen sürücüsüz araçlar olmaktadır. Bu araçlar üzerinde birçok gelişmiş teknolojiler çalışmaktadır. Bu teknolojilerin bir kısmı sürücüye yardımcı sistemler olduğu gibi bazı sistemler ise sürücüden bağımsız, insan müdahalesi olmadan sürüşün gerçekleşmesini sağlayan sistemlerdir. Otomotiv Mühendisleri Birliği (Society of Automotive Engineers) tarafından araçlar için geçerli olan 6 farklı otonomi kategorisi belirlenmiştir. Bu kategoriler otomotiv sektöründe bir terim birliği sağlamıştır. Her ne kadar bu kategoriler hukuk alanında bir bağlayıcılık içermese de hukuk bağlamında sorumlulukların tespitinde yardımcı olacaktır. Diğer otonom sistemler için gelecekte yapılacak yasal düzenlemeler ile ilgili çalışmalarda benzer kategorilerin yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Yapılan bu ayrımlar sürüş için ihtiyaç duyulan insan müdahalesinin derecesine göre yapılmış bir kategori çalışmasıdır. [4] Kategoriler 0 ile 5 arasında derecelendirilerek yapılmıştır. Kategori 0’da tüm faaliyetler sürücü tarafından yapılmaktadır. Araçta hiçbir otonom sistem bulunmamaktadır. Kategori 1’de hız tespit sistemi gibi bir sürücü destek sistemi bulunmaktadır. Ancak bu sistemin kontrolü sürücüde bulunmaktadır. Kategori 2 ise ilk otonom özelliklerin görüldüğü seviyedir. Akıllı hız desteği ve şeritten ayrılma uyarı sistemi gibi 2 farklı sürüş destek sistemi araçta bulunmaktadır. Bir sonraki derece olan Kategori 3’te otonom sürüşün ilk aşaması görülmektedir. Bu aşamada sürüş otonom gerçekleşmekte ve insan sürücü sadece uyarı halinde sürüşün kontrolünü almaktadır. Kategori 4 ise tam anlamıyla bir otonom sürüş sağlamasa da olağan durumlarda otonom olarak sürüşün gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Kategori 4’ün kategori 3’ten farkı ise olağan dışı durumlarda bile insan sürücünün desteğine ihtiyaç duymadan minimum risk derecesinde sürüşü devam ettirebilmesidir. Kategori 5, tam anlamıyla otonom sürüşü sağlayan seviyedir. Her türlü ortamda insan sürücünün müdahalesine ihtiyaç duymadan sürüşün gerçekleştirilebildiği durumdur.

Görüldüğü üzere kategoriler arasında çok net ayrımlar yoktur. Gelişen teknoloji ile birçok sürüş destek sistemi geliştirilmiştir. Her geçen gün yeni sistemler araçlarda kullanılmaya başlamaktadır. Otonom sitemlerle ilgili yasal düzenlemeler yapılırken en önemli konu sorumluluk konusudur. Ortaya çıkan durumda sorumluluğun kimde olacağıdır. Otonom sistemlerde bilinç olarak tanımlanan özellik henüz olmadığından, sistemlere müdahale derecesi ve müdahale eden kavramları önem taşımaktadır.

14 Mayıs 2020 Tarihli ve 31127 Sayılı Resmî Gazetede, 2019/2144 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Regülasyonu dikkate alınarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesinde hazırlanan yönetmelik, “Motorlu Araçlar ve Römorkları ile Bunlar İçin Tasarlanan Aksam, Sistem ve Ayrı Teknik Ünitelerin Genel Güvenliği ve Korunmasız Karayolu Kullanıcılarının ve Yolcuların Korunması ile İlgili Tip Onayı Yönetmeliği” yayımlanarak bazı maddeleri yürürlüğe girmiştir. Türkiye’deki yasal düzenlemelerdeki otonom araç kavramı ilk kez bu yönetmelikte görülmektedir. Yönetmelikle otomobil ve kamyonet olarak tabir edilen M1 ve N1 kategorisi araçlar için gelişmiş güvenlik sistemleri/teknolojileri hakkında hükümler bulunmaktadır. Aynı şekilde kamyon, küçük kamyon, minibüs, midibüs ve otobüs olarak tabir edilen M2, M3,

N2 ve N3 kategorisi araçlar için de düzenlemeler yapılmıştır. Yönetmelikte gelişmiş güvenlik sistemleri/teknolojileri hakkında hükümlerin yanında otonom ve tam otonom araçların tanımı ilk kez yer almaktadır. Yönetmelikte;

Otonom araç: "Sürücünün devamlı kontrolü olmadan ancak sürücü müdahalesinin yine de beklendiği veya gerekli olduğu, belirli bir süre için otonom olarak hareket etmek üzere tasarlanmış ve imal edilmiş motorlu aracı" olarak tanımlanmıştır.

Tam otonom araç: Herhangi bir sürücü kontrolü olmadan otonom olarak hareket etmek üzere tasarlanmış ve imal edilmiş motorlu aracı olarak tanımlanmıştır. Türk hukuk mevzuatındaki otonom araçlar ile ilgili tanımlar bu tanımlardır. Yönetmeliğin araçlar ile ilgili bazı teknik zorunlulukları içeren bazı maddeleri 06.07.2022 tarihinde yürürlüğe girecektir. Ayrıca yönetmelikte otonom ve tam otonom araçlara ilişkin özel şartlarda yer almaktadır.

OTONOM VE TAM OTONOM ARAÇLARA İLİŞKİN ÖZEL ŞARTLAR

Aşağıda yönetmelikte otonom ve tam otonom araçlara ilişkin düzenlenen maddeler yer almaktadır:

MADDE 11 – (1) *Bu Yönetmeliğin ve uygulama mevzuatının ilgili kategorideki araçlara uygulanabilir olan diğer şartlarına ek olarak, otonom araçlar ve tam otonom araçlar aşağıdaki bentler ile ilgili ikinci fıkrada belirtilen uygulama mevzuatındaki teknik şartları sağlar. Bununla birlikte (c) bendinde belirtilen sürücü müsaitliği/uygunluğu izleme sistemleri ile ilgili teknik şartlar tam otonom araçlar için uygulanmaz.*

a) *Sinyalizasyon, dümenleme, hızlanma ve frenleme dâhil olmak üzere, aracın kontrolü için sürücünün yerine geçen sistemler.*

b) *Araca, aracın durumu ve çevresindeki alan hakkında gerçek zamanlı bilgi sağlayan sistemler.*

c) *Sürücü müsaitliği/uygunluğu izleme sistemleri.*

ç) *Otonom araçlar için olay veri kaydedicileri.*

d) *Örneğin çoklu markalı katarlama için veri alışverişi uyumlaştırılmış formatı.*

e) *Diğer karayolu kullanıcılarına güvenlik bilgisi sağlayan sistemler.*

(2) *Birinci fıkranın (a) ila (e) bentlerinde belirtilen sistemler ve diğer parçaların ve otonom ve tam otonom araçların kamuya açık yollarda güvenli şekilde kullanılabilmesi için otonom ve tam otonom araçların tip onayına dair tek tip prosedür ve teknik şartlara ilişkin uygulama mevzuatının AB'de yayımlanmasını müteakip bu mevzuat Bakanlık tarafından yayımlanabilir.*

Yukarıda yönetmelikte yer alan otonom ve tam otonom araçlar ile ilgili bilgilerde dikkat çeken **"Sürücü Müsaitliği/Uygunluğu İzleme Sistemleri"nin** tam otonom araçlarda uygulanmayacağının belirtilmesidir. Bu sistemin tanımı aşağıdadır.

Sürücü Müsaitliği/Uygunluğu İzleme Sistemi: Uygulanabilir olduğunda, özel durumlarda sürücünün sürüş işlevini otonom bir araçtan devralacak bir pozisyonda olup olmadığını değerlendiren sistemdir.

Otomotiv Mühendisleri Derneği tarafından yapılan sınıflandırma çerçevesinde bu yönetmelikteki kavramları incelersek, Kategori 5 hariç tüm kategorilerde araç içerisinde bir sürücünün olduğu görülmektedir. Sadece Kategori 5 seviyesi otonom araçlarda sürücü bulunmamaktadır. Bu yönetmelikteki otonom araç tanımı Kategori 0 ile Kategori 4 dahil olan otonom seviyesindeki araçları kapsamaktadır. Tam otonom araç tanımı ise Kategori 5 otonom seviyesindeki araçları kapsamaktadır. Özellikle **"Sürücü Müsaitliği/ Uygunluğu İzleme Sistemi"nin** tam otonom araçlarda uygulanmayacağı ifadesinden de anlaşılacağı üzere tam otonom araçların içerisinde sürücü bulunmayacağı belirtilmektedir.

İlk kez otonom tanımının yapıldığı sözkonusu yönetmelik gelecekte geliştirilecek otonom ve tam otonom araçlarla ilgili düzenlemelerin Avrupa Birliği yasalarında yapılacak düzenlemelere paralel şekilde yapılabileceğini belirtmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türk hukuk sisteminde sorumluluk ile ilgili çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Ceza hukuku kapsamında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 24 ile 34'üncü maddeleri arasında "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler" başlığı altında çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. [5] Yine Borçlar Hukuku ve Medeni Hukuk kapsamında da kusur ve sorumluluk ile ilgili çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Sözkonusu otonom araçlar olduğunda konuyla ilgili Karayolları Trafik Kanunu ve Karayolları Trafik Yönetmeliği karşımıza çıkmaktadır.[6]

Otonom sistemler sadece sürücüsüz araçlardan meydana gelmemektedir. Çevremizde her geçen gün otonom sistemler geliştirilmekte ve ekosisteme dahil edilmektedir. Her bir otonom sistemin kendi dinamikleri ile kendi ekosistemi içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Otonom sitemlerin çalışma prensipleri incelendiğinde aynı veya benzer temel özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Genel yapı olarak aynı prensipler çerçevesinde çalıştıkları da gözlemlenmektedir. Otonom sistemlerin mantığında insanı taklit yattığından tüm prensipleri de bu yönde belirlenmiştir. Öncelikle içerisinde bulundukları durumu sahip oldukları sensörler ile algılayıp sonrasında mevcut veya geliştirilen hareket tarzlarından birisini seçerek o çerçevede hareket etmektedirler. Bu nedenle otonom sistemler ile ilgili yasal düzenlemeler yaparken veya bu yasal düzenlemeleri meydana gelen olaylar kapsamında uygularken her bir olayın bağımsız değişkenlere sahip olduğu unutulmamalıdır.

Otonom sistemler kapsamında otonom sürücüsüz araçlar ile ilgili mevcut düzenlemeler ışığında yapılacak incelemelerde meydana gelen hukuksal olayların, tüm değişkenler göz önüne getirilerek değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Bu kapsamda yapılacak hukuksal değerlendirmeler, çevre koşulları ve olaya etki eden diğer değişkenler göz ardı edilmeden yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

[1] Yücebalkan, B. (2020). Endüstri 4.0'dan Endüstri 5.0'a Geçiş Sürecine Genel Bakış, Pearson Journal of Social Sciences & Humanities, http://dx.doi.org/10.46872/pj.181.

[2] Martynov, V.V., Shavaleeva, D.N. & Zaytseva, A.A. (2019). Information Technology as

the Basis for Transformation into a Digital Society and Industry 5.0.

[3] Skobelev, P. O., Borovik, S. Yu. (2017). On the Way from Industry 4.0 to Industry 5.0: From Digital Manufacturing to Digital Society. Industry 4.0, 2.6, 307-311.

[4] Society of Automotive Engineers (SAE) International, 2018.

[5] Yeşilova, D. (2020). Makine Etiği: Otonom Makinelerin Ahlaki Karar Verme Mekanizmaları Üzerine İnceleme, Türkiye'de STS: Bilim ve Teknoloji Çalışmalarına Giriş (pp. 153–160).

[6] Dr. Batu KINIKOĞLU, Av. Yücel HAMZAOĞLU, Araştırmacı Melike HAMZAOĞLU "Otonom Araçların Neden Olduğu Kazalardaki Hukuki Sorumluluk Rejimi" Adalet Dergisi 2021/1 66. sayı ss.333-377.

Ali Haydar Doğu
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Öğretim Görevlisi

Güvenlik Kameralarının Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Değerlendirilmesi[1]

Özet

Anayasa'nın 20. maddesine göre herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi kapsamakla birlikte korumanın usul ve esasları 6698 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK) ile düzenlenmiştir.

KVKK'ya göre kişisel veri; bireyi diğer bireylerden ayırmaya ve niteliklerini ortaya koymaya elverişli her türlü bilgiyi ifade eder. Kişinin ayakkabı numarasından saçının rengine, telefon numarasından kullandığı ilacın adına kadar tüm bilgileri kişisel verisidir. Bu kapsamda kişinin kamera kayıtlarına giren görüntüsü de kişisel veridir. Bu görüntüden yola çıkılarak o kişinin kılık, kıyafet, dini inanç gibi KVVK'da özel nitelikli kişisel veri olarak tanımlanmış verilerine de ulaşılması mümkündür.

Bu çalışmada; kamu kurumlarının yanı sıra özel sektör ve hatta bireyler tarafından da kullanımı gittikçe yaygınlaşan ve kişilerin görüntüsünü kayda alan güvenlik kameralarının hukuki boyutu ele alınmış, kişisel verilerin korunması üzerindeki etkileri ve bu verilerin hukuka uygun olarak yönetimi değerlendirilmiştir.

Giriş

Özel hayat kavramı sınırlandırılamayacak kadar geniş olan ve görüntü hakkıyla ilgili unsurları da içerisine alan bir kavramdır. Görüntü yasal olarak kişinin rızası olmadan işlenemeyecek bir kişisel veri olup özel hayat ile ilişkilidir.

Özel hayat; kişinin sadece gözlerden uzakta, başkalarıyla paylaşmadığı, kapalı kapılar ardında, dört duvar arasındaki yaşantısı ve mahremiyetinden ibaret değil, herkesin bilmediği veya bilmemesi gereken, istenildiğinde başka kişilere açıklanabilen, tamamen kişiye özel hayat olayları ve bilgilerin tamamını içerir.

Kişi, kamuya açık alanda bulunsa dahi bu durum bu alandaki her görüntü veya sesin dinlenilmesine, izlenilmesine, kaydedilmesine, sürekli ve izinsiz olarak elde bulundurulmasına rıza gösterildiği anlamına gelmez. Kişinin kalabalığın içinde dikkat çekmezlik, tanınmazlık, bilinmezlik ve rahatsız edilmeme hakkı vardır. Kamuya açık alandaki kişinin, gün içerisinde yaptıkları, gittiği yerler, kiminle görüştüğü gibi hususları tespit etmek amacıyla sürekli denetim ve gözetim altına alınması sonucu elde edilmiş bilgileri özel hayat kapsamına dâhildir (Yargıtay 12.C.D. K:2016/8242).

Gelişen teknoloji karşısında insan yaşam alanları da giderek daralmıştır. Teknoloji kişisel veriler bakımından hem toplamayı hem yaymayı hem de işlemeyi son derece kolaylaştırmıştır. Özellikle gözetim sağlayan teknoloji gerek kamu gerekse özel sektör tarafından yaygın biçimde kullanılmakta ve kameralar yardımı ile bireylerin görüntüsü rahatlıkla kayıt altına alınmaktadır. Kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, suçlunun tespiti ve delillere ulaşılması amacı ile kurulan güvenlik kameraları bu alanda başarı sağlarken henüz özel bir mevzuatın olmaması nedeniyle bireyin özel hayatının gizliliğinin korunmasını riske atacak eylemlerin doğmasına da neden olmaktadır.

I. Güvenlik Kameralarının Denetim, Suç ve Suçlularla Mücadele Kapsamında Kullanımı

Bugün güvenlik kameralarının birçok kurum veya kişi tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu kameraların kullanım amaçları arasında denetim, suç işlenmesinin önlenmesi ve işlenen suçların

* Türkiye Bilişim Derneği, 6. Uluslararası Bilişim Hukuku Kurultayı Akademik Bildirileri (22-25 Eylül 2021)

faillerine ulaşılabilmesi sayılabilir. Yerel yönetimler başta olmak üzere kamu kurumlarının ve özel sektörün topluma daha kaliteli hizmet verebilmek için de bu tür kameraları kullandıkları bir gerçektir.

Kamera kullanımı ile güvenlik ön planda yer almakla birlikte hukuka aykırı eylemlerin tespitinde de delil elde edilebilmektedir. Suç ve suçlularla mücadele kapsamında güvenlik kameraları kamu ve özel sektör tarafından etkin olarak kullanılmaktadır. Kent güvenlik yönetim sistemleri, plaka tanıma sistemleri, kamu binaları başta olmak üzere apartman site ve işyerlerinde güvenlik kameraları ile 24 saat kayıt yapılmaktadır. Öte yandan kamu düzeni ve genel güvenliğin sağlanması kapsamında şehir içi toplu taşıma araçlarında da güvenlik kamerası kullanılmaktadır (Emniyet Genel Müdürlüğü, 25.10.2017 tarih ve 2017/7 no'lu Bakanlık Genelgesi).

II. Güvenlik Kameralarının Kullanımının Hukuki Yönü

Güvenlik kameralarının işleyişini, usul ve esaslarını içeren özel düzenlenmiş bir mevzuat bulunmamaktadır. Ancak bazı yönetmelik ya da genelgelerde kamera sistemlerine atıf yapılmıştır. Şöyle ki; 30.7.2012 tarih ve 6559 sayılı tarihi Başbakanlık Genelgesinde daha güvenli yollar için "Trafik yönetiminde; akıllı ulaşım sistemlerinden (trafik sensörleri (algılayıcıları), kameralar, değişken mesaj sistemleri, şerit kontrol işaretleri, elektronik denetleme sistemleri, trafik yoğunluğuna duyarlı trafik yönetimi ve uydu takip sistemleri, trafik ışıklarını düzenleyici akıllı sensörler (algılayıcılar) vb.) azami ölçüde yararlanılacaktır." ifadesine yer verilmiştir.

Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nin 24/7 maddesinde "Üç ve üzeri aile hekimliği birimi bulunan aile sağlığı merkezlerinde, aile hekimlerince aile sağlığı merkezi girişinin, bekleme alanlarının ve oda girişlerinin görüntülendiği güvenlik kamera sistemi kurulur." hükmü yer almaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 11/4. maddesinde "Okullarda, bahçe giriş ve bina kapıları öncelikli olmak üzere, en az on beş gün süreyle görüntü kayıtlarını depolayacak güvenlik kamera sistemi kurulur. Ancak, derslik ve ders yapılan bölümler, öğretmenler odası, yönetici ve diğer çalışma/dinlenme odaları, rehberlik odası, kütüphane, spor salonu, yüzme havuzu, tuvalet lavabo, ibadethane ve benzeri birimlerin içini görecek şekilde güvenlik kameraları yerleştirilemez." denilmektedir.

Alışveriş Merkezleri Hakkındaki Yönetmelikte ise "Alışveriş merkezinde bebek bakım odası ve tuvalet gibi niteliği itibarıyla kayıt altına alınması uygun olmayan alanlar dışındaki ortak kullanım alanları kamera ile kayıt altına alınır ve bu kayıtlar en az otuz gün süreyle saklanır. Bu kayıtların saklanmasından alışveriş merkezi yönetimi sorumludur." hükmü yer almaktadır.

Güvenlik kameraları konusunda valiliklerce Çocuk Koruma Kanunu, İl İdaresi Kanunu, Kabahatler Kanunu ve benzeri kanunlara hukuki dayanak yapılarak suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak amacıyla bazı işyerlerine güvenlik kamerası takılmasını zorunlu kılan kararlar yayımlanmaktadır.

(http://www.mersin.gov.tr/kurumlar/mersin.gov.tr/Kararlar/2017-4-sayili-valilik-karari.pdf, E.T.12.09.2017).

5442 sayılı İl İdare Kanununa dayanarak illerde vali, ilçelerde ise kaymakamlar suç işlenmesini önlemek için her türlü tedbiri almaya yetkilidir. Kanunun bu maddesine dayanılarak video kamera ile izleme faaliyetleri gerçekleştirilse de ilgili kanun elde edilen görüntülerin yönetilmesinde yetkinin kimde olacağını, toplanan verilerin ne kadar süre arşivleneceğini veya ne zaman imha edileceği gibi kriterleri tartışamaya neden olmayacak netlikte ifade etmemektedir.

III. Güvenlik Kameralarının Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi

Anayasamız bireyin temel hak ve ödevlerini düzenlenmiştir. Özel hayatın gizliliği de bu hakların başında gelmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki

ilerleme temel hak ve hürriyetlere müdahale edebilmeyi kolay hale getirmiştir. 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile özel hayatın gizliliği ve korunması kapsamında eklenen fıkrada "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak, kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir." hükmüne yer verilmiştir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun temel amacı bireyin özel hayatının gizliliğini koruma altına almaktır. Kanun, bu korumayı sağlayabilmek için bireyin kişisel verilerini işleyecek (Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, vb) olan gerçek ya da tüzel kişinin uyacağı kuralları da belirlemektedir. Öte yandan kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi, bireyin kişisel verisi olarak tanımlanmıştır (KVKK m.3/1-d). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere güvenlik kameraları tarafından çekilen görüntü de bireyin kişisel verisidir. Görüntü, bireyin belirlenmesini sağlamakla birlikte kılık ve kıyafeti ile birlikte sağlığı (vücut bütünlüğü) hakkında bilgi vermesi bakımından KVKK'nın 6. maddesinde tanımlanan bireyin özel nitelikli verisine ulaşılmasını sağladığı da düşünülebilir.

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz Anayasa değişikliğine istinaden Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 2016 yılında yürürlüğe girerek hem kişisel veri tanımı yapılmış hem de bu verileri işleyecek olan gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ortaya koyulmuştur. Kanunun kişisel veri tanımından yola çıkarak güvenlik kamerası görüntülerinin bireyin kişisel verisi olduğunu daha önce belirtmiştik. O halde bu görüntü kayıtlarını alan gerçek ya da tüzel kişinin veri sorumlu olup olmadığını KVKK tarafından yapılan "veri sorumlusu" tanımına bakarak yorumlayabiliriz. Kanuna göre bu görüntü kaydının alınmasının bir başka deyişle verilerin bir işlenme amacının olması gerekir. Yukarıda belirtmiş olduğumuz üzere güvenlik kamera kayıtları denetim, suçun önlenmesi, suçlunun belirlenmesi veya hizmet kalitesi gibi gerekçeler ile alınmaktadır. O halde görüntü kaydının alınması amacı bellidir. Kanun diğer taraftan veri kayıt vasıtalarını ve sistemin kurulması ile yönetilmesinden sorumlu kişinin veri sorumlusu olduğunu vurgulamaktadır. Bu noktada kamera sisteminin kurulması ve yönetilmesi sistemi kuran ve görüntü kaydı yapan gerçek ya da tüzel kişinin kendisidir. Bu kişiler bazen kamu kurumları olabildiği gibi bazen de bir market, kafe, restoran işletmecisi olabilecektir.

Burada temel sorun görüntü kaydını alan veri sorumlusunun yani o kurumun, kafe sahibi ya da alışveriş merkezi yönetim kurulu başkanlığının KVKK'de belirtilen ilkeler çerçevesinde hareket edip etmediğidir. Şöyle ki; alınan görüntü kayıtları, ilgili kanun, yönetmelik, genelge, tebliğ ve benzeri mevzuata dayanılarak ve o mevzuatta belirtilen kriterlere uygun olarak elde edilmelidir. Öte yandan veri sorumlusu bu kayıtları, görüntü içinde yer alan bireyleri haberdar ederek ve kayıtları almadaki amacı aşmayarak toplamalıdır.

Veri sorumlusu görüntüleri neden kayıt altına aldığını ve hangi meşru amaçlar için işleyeceği konusunda görüntüsü alınan bireylere açıklamalıdır. Örneğin hizmet vermekte olduğu bina içerisinde yer alan güvenlik kameraları hakkında aydınlatma metinleri hazırlayarak görünür yerlere asmalıdır (KVKK m.10). Aydınlatma yükümlüğü kapsamında hazırlanmış bir metin örneği şu şekildedir: "Hizmet binamız içerisindeki giriş kapıları, bina dış cephesi, yemekhane, kafeterya, ziyaretçi bekleme salonu, otopark, güvenlik kulübesi ve kat koridorları hizmet alanında bulunan toplam ... adet güvenlik kamerası vasıtasıyla ve bina güvenliğinin sağlanması amacıyla görüntü kaydı yapılmakta ve kayıt işlemi ... birimi tarafından denetlenmektedir" (KVKK, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilme Rehberi, S.19) .

Güvenlik kameraları ile elde edilen görüntü kayıtları ile ilgili bir diğer durum ise muhafaza edilme süresidir. Eğer görüntü kaydını emreden mevzuat içerisinde verinin saklanması için belirlenen bir süre var ise bu sürenin sonunda görüntü kayıtları silinecektir. Böyle bir süre belirlenmemişse görüntü kaydının alınma amacı için gereken süre kadar kayıtlar tutulmalı ve sonra silinmelidir. Görüntü kaydı yapan veri sorumlusunun KVKK'ye göre veri sorumluları siciline kayıt yaptırma zorunluluğu var ise bu görüntülerin silineceği süreyi zaten sisteme işlemek zorundadır (KVKK m.16).

Güvenlik kamerası ile görüntü kaydı yapan veri sorumlusu, KVKK m.12 kapsamında görüntü ile elde ettiği kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, kişisel verilerin muhafazasını sağlamak için gereken idari ve teknik güvenlik tedbirlerini almak zorundadır. Görüntü kaydı yapan veri sorumlusu sözkonusu kişisel verileri, KVKK'nin 5. maddesinde yer alan "veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması" ve "ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması" hukuki sebebine dayanarak kayıt altına almaktadır. Veri sorumlusu, görüntü kayıtlarının üçüncü kişilere verilip verilmediği noktasında da kamuoyunu aydınlatmalıdır. Örneğin bu görüntüleri, hukuki uyuşmazlıkların giderilmesi veya ilgili mevzuatı gereği talep halinde adli makamlar veya ilgili kolluk kuvvetlerine aktarabilecektir.

KVKK, kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi durumunda ise ilgili veri sorumlusunu kanun kapsamı dışında tutmuştur. Örneğin, emniyet birimleri tarafından suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması işleme şartına dayalı olarak yapılan takip kapsamında, trafik veya MOBESE kayıtlarının işlenmesi halinde ilgili kişilere aydınlatma yapılması zorunlu değildir (KVKK m.28/2).

Güvenlik kamerası ile görüntünün alındığı an itibarıyla veri işleme fiili başlamakta olup alınan görüntünün bir diske depolanması ile de kişisel

verilerin işlenmesi devam etmektedir. Alınan görüntü kayıtları sınırları belli bir alana ait olmakla birlikte sistemi kuran gerçek ya da tüzel kişi görüntü hatta ses izleme/dinleme imkânı bulmaktadır. Güvenlik kamerası kullanımı güvenlik gerekçesiyle her alana kontrolsüz biçimde yayılmakla birlikte bu alanı düzenleyen hukuk maalesef geriden gelmektedir. Hatırlayacağımız gibi ülkemizde ilk internet kullanımı 1993 yılında gerçekleşmiş olmasına karşın internet ortamını ve internetin aktörlerini düzenleyen 5651 sayılı Kanun 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

İçişleri Bakanlığı tarafından 30.11.2018 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğünün 2017/7 numaralı Bakanlık Genelgesine atıf yapılarak valiliklere gönderilen yazı ile güvenlik kameraları ile elde edilen görüntülerin yetkisiz kişilerle paylaşılması, bu görüntülerin kullanılması ve görüntülerdeki kişilerin ifşa edilmesinin önüne geçmek için ilgili kişilerin uyarılacağı belirtilmiştir. Genelgede, güvenlik kameralarının çektiği görüntülerin yayımlanmasının, kişisel veri niteliği bulunması veya delil niteliğinde olması nedeniyle temel hak ve özgürlükleri, özel hayatın gizliliğini ve kamu düzenini, soruşturmanın gizliliği ile suç ve suçlularla mücadeleyi olumsuz etkilediği belirtilmiş, buradan hareketle, bu tarz görüntülerin yayımlanmasının 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu kapsamında suç niteliği taşıdığına vurgu yapılarak, yayımlayanlar hakkında soruşturma başlatılacağı belirtilmiştir.

Bakanlık yazısı ve atıf yapılan genelgeden de anlaşılacağı üzere bu alandaki uygulamalardan ve kötüye kullanımdan kaynaklanan hukuka aykırı fiillerin önlenebilmesi için güvenlik kameraları ile elde edilen görüntülerin basına veya sosyal medya aracılığı ile kamuoyuna ifşa edilmemesi için bazı önlemler alınması gerekmektedir. Bu nedenle yukarıda tarafımızdan veri sorumlusu olarak tanımladığımız kolluk personeli, diğer kamu görevlileri, bina, apartman, kamu ve özel sektör yöneticileri ile şehir içi toplu taşıma yapan şoför esnafının mülki amirler tarafından uyarılması, gerekli tedbirlerin alınması ve öte yandan bu görüntüleri kamuoyuna sızdıran kamu görevlisi ve diğer sorumlular hakkında adli ve idari soruşturma başlatılması talep edilmektedir.

Bakanlık yazısı/genelgesindeki iki önemli konu dikkat çekmektedir. Birincisi, güvenlik kamerası ile kayıt altına alınan görüntüler için sorumlu olan kişilerin bu kaydı alan kamu, özel sektör, bina, apartman veya site yöneticisi ile ilgili esnafın olduğu vurgulanmaktadır. Bir diğeri ise kent mobeseleri, apartman, site, işyeri ya da toplu taşıma aracında bulunan güvenlik kameraları tarafından kaydedilen görüntülerin Türk Ceza Kanunu çerçevesinde delil veya kişisel veri niteliğinde olduklarının ifade edilmiştir. Bakanlık tarafından yapılmış olan bu tanımlamalar bizim de yukarıda belirtmiş olduğumuz güvenlik kamera sistemini kuran ve yöneterek görüntü kaydeden gerçek veya tüzel kişilerin 6698 sayılı KVKK kapsamında veri sorumlusu olacağı ve görüntüsünü kaydettiği bireylere karşı aydınlatma yükümlülüğün olduğu görüşümüzü desteklemektedir.

Kişiye ait verilerin, "ileride bir gün işimize yarar" mantığı ile kayıt altına alınması ve arşivlenmesi o kişinin hem maddi hem de manevi bütünlüğünün ihlali anlamını taşır. Öte yandan kişisel veri kayıtlarının bir amaç için yapılacağı tartışmasız olup bu amaca paralel olarak kaydın sınırlarının ne olacağı, herhangi bir ihlalin doğmaması için önemlidir. Örneğin, bir otobüs firmasına ait ofisin güvenliği için konulan güvenlik kameralarının ofis dışına taşarak karşı kaldırımdan da görüntü alması başlangıçta belirlenen amacın dışına çıkılması yani fazla veri kaydı yapması anlamındadır.

KVKK kapsamında hazırlanacak bir veri envanterinde güvenlik kamera kayıtlarının veri kategorisi "görsel ve işitsel kayıtlar" olarak tanımlanabilir. Örneğin, kamera kaydı alınan bir iş yerinde, ilgili kişi bir kamera ikonu ile kamera kaydı yöntemiyle kişisel verilerinin elde edildiği konusunda bilgilendirilebilir. Kamera kayıtlarının hangi amaç, hangi hukuki sebep ve yöntem ile elde edildiği, ilgili kişinin hakları gibi detaylar ilgili kişinin bu kamera ikonu vasıtasıyla yönlendirildiği bir dokümanda detaylandırılabilir.

(https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf, E.T. 01.09.2021).

"Kampüsümüzde güvenliğinin sağlanması amacıyla 24 saat kamera sistemiyle izleme yapılmakta ve kayıt altına alınmaktadır." metni, güvenlik kamera sistemi kurarak görüntü kaydı yapan bir üniversitenin kampüs içerisindeki personel, öğrenci ve diğer ziyaretçiler için aydınlatma yükümlülüğü yerine getirmek için kampüsün değişik noktalarına yerleştirdiği tabelalarda yazabilecek metne bir örnektir.

Güvelik kamera sistemlerinin yaygın olarak kullanılması ile uygulamadan kaynaklanana uyuşmazlıkların çözümünde Danıştay tarafından da emsal kararlar verilmiştir. Emsal bir kararda; "*Hizmet binaları içerisinde mevcut kamera ile izleme sisteminin risk oluşturmayan birim ve bölgelerde kaldırılması istemiyle davacı sendika tarafından başvuru yapıldığı anlaşılmakta olup uygulamanın sınırlarını, usul ve esaslarını gösteren bir yasal dayanağın bulunmaması, toplanan görüntülerin ileride başka bir şekilde kullanılamayacağına dair bir güvencenin mevcut olmaması ve üniversite alanı içinde giriş ve çıkışlar gibi güvenlik açısından önem arz eden alanların hâlihazırda kamera sistemleri ile izlendiği, amfi ve derslikler gibi alanlara yerleştirilen kameraların iş yerinin güvenliğini sağlama amacını aşarak, doğrudan çalışan memurun kendisinin, diğer memurlarla ya da iş sahipleriyle ve dava konusu uyuşmazlık açısından öğrenciler ve öğretim görevlilerin ilişkisinin ve iletişiminin ve kamu hizmetinin görülmesi sırasında yapılan her türlü haberleşmesinin gözlemlendiği kamera takip sisteminin kurulmasının özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği ve bu haliyle temel haklar ve Anayasal ilkelerle bağdaşmaması nedeniyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi gerekirken davanın reddi yolunda verilen mahkeme kararının hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.*" ifadelerine yer verilmiştir (DANIŞTAY 10. Dairesi, 14.05.2018, tarafından E.2015/2995, K.2018/1736.).

Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin 2015/4413 E. ve 2016/4086 K. sayılı, 15.03.2016 tarihli kararına göre de kamuya açık alanda bulunulması, bu alandaki her görüntü veya sesin dinlenilmesine, izlenilmesine, kaydedilmesine, sürekli ve izinsiz olarak elde bulundurulmasına rıza gösterildiği anlamına gelmemektedir.

Gelişen teknolojinin kamu hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülmesini kolaylaştırıcı etki sağlaması amacıyla, kamu kesiminde kullanılmaya başlanması doğaldır. Ancak teknoloji kullanılarak kişisel görüntülerin kayıt altına alınmasında özel hayatın gizliliği ve kişilerin mahremiyet hakkı da dikkate alınarak uygulama yapılması gerekmektedir. Buna ek olarak, kamu çalışanlarının faaliyet yürüttüğü alanlarda çalışanların çalışma alanlarını ve dolayısıyla çalışanları görecek şekilde yerleştirilen, güvenlik ve suçun önlenmesi gibi nedenlerle uygulandığı ileri sürülen kameralı takip sistemleri kullanılarak kişisel görüntülerin alınması, özel hayatın gizliliği ilkesi kapsamında özel hayata müdahale olarak düşünülmeli, bu müdahalenin hukuka uygunluğunun değerlendirmesi ise kanunilik, ölçülülük gibi anayasal kavramlara ek olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde yapılmalıdır.

Türk Ceza Kanunu'nun "Özel hayatın gizliliğini ihlal" başlıklı 134. maddesine göre kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır. "Kişisel verilerin kaydedilmesi" başlıklı 135. maddesi ise "Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir." hükmü yer almaktadır.

Güvenlik kameralarının işleyişini düzenleyen özel bir mevzuat olmadığı gibi kurulması öncesinde bir kamu kuruluşundan izin alınması zorunluluğunu getiren bir prosedür de bulunmamaktadır. Doğal olarak bu durum özel hayatın gizliliği için bir tehdit durumu oluşturmaktadır.

Örneğin; asansörde, apartman girişinde, işletme içi veya dışında gelişigüzel kameralı izleme ve kayıt yapıldığını çok rahat gözlemekteyiz. Kameraların görüş alanına kimlerin girdiği, ne zaman orada bulunduğu, nereye gittiği, kimlerle birlikte olduğu, ne giydiği, ne taşıdığı, ne yiyip ne içtiği gibi birçok bilgi bu kayıtlardan elde edilebilmektedir.

5442 sayılı İl İdare Kanunu ile illerde vali, ilçelerde ise kaymakamlar suç işlenmesini önlemek

için her türlü tedbiri alma noktasında yetkilendirmiştir. Ancak Kanun, video kamera ile yapılacak görüntü kayıtlarında bu verinin nasıl yönetileceği, toplanan verilerin ne kadar süre saklanacağını veya ne zaman imha edileceği gibi hususları yeterli ölçüde açıklamamaktadır. Bu noktada KVKK hükümlerine bakıldığında kamerayı kurarak görüntü kayıt edenin bir veri sorumlusu olduğu ve bir kişisel veri işlendiği tartışmasızdır. Kamera kaydı yapan veri sorumlusunun KVKK kapsamında Veri Sorumluları Sicili (Verbis) kayıt yükümlülüğü var ise kişisel veri işleme envanteri hazırlayarak kamera kayıtları ile ilgili detayları (kamera kayıt amacı, hukuki sebebi, kayıt saklama süresini ve paylaşım gerekçelerini vb) bu envantere işlemek ve Verbis üzerinden kamuoyunu bilgilendirme zorunluluğu bulunmaktadır. O halde denilebilir ki KVKK kapsamında Verbis yükümlüsü olup güvenlik kamerası kullanan kişi ya da kurumlar kayıt altına aldıkları kişisel veri ile ilgili sorumluluklarını KVKK kapsamında bilmektedirler. Ancak burada asıl sorun güvenlik kamerası kullanmakla birlikte Verbis zorunluluğu olmayan kişi veya kurumlardır. Bu grubun ne kişisel veri envanteri hazırlama ne de Verbis'e kayıt yükümlülükleri olmadığından dolayı elde ettikleri görüntülere ilişkin nasıl hareket edeceklerini anlatan özel bir düzenlemeye ihtiyaç vardır.

Kamera kaydı gerçekleştirilen kurum veya işletmelerde, kamera kayıtlarının tutulmasına ve kayıtların ne amaçlarla kullanılacağına ilişkin bilgilendirme yapılırken ziyaretçi ve çalışanların görebileceği yerlere, kamera kaydı yapıldığına ilişkin işaret ve yazılar yerleştirilmelidir. Kamera kayıtlarının hangi amaç, hangi hukuki sebep ve yöntem ile elde edildiği, ilgili kişinin hakları gibi detaylar ilgili kişinin bu kamera ikonu vasıtasıyla yönlendirildiği bir dokümanda (kişisel verilerin korunması ve işlenmesine ilişkin politika, kamera kayıtlarına ilişkin aydınlatma metni) detaylandırılmalıdır.

Toplanan görüntülerin ileride başka bir şekilde kullanılamayacağına dair bir güvencenin mevcut olmaması göz önüne alındığında, güvenlik kameralarının satışı, kullanılması, nerelere takılabileceği ve elde edilen verinin hukuka uygun olarak nasıl yönetileceğini açıklayan özel bir mevzuat çıkarılmalıdır. Özellikle Verbis kayıt zorunluluğu olmayan kurum ve işletme veya üçüncü kişiler de düşünüldüğünde güvenlik kameralarının özel bir kanuni düzenlemeye ihtiyacı olduğu daha da belirgin hale gelmektedir.

Güvenlik kameraları için 5442 sayılı İl İdare Kanunu veya 6698 sayılı KVKK bir dayanak noktası değildir. Bu kameraların kurulumundan işleyiş ve yönetimine kadar birçok prosedürün çıkarılacak yeni mevzuat içerisinde anlatılması gerekmektedir.

Üçüncü kişilerin güvenlik gerekçesi ile kurduğu bir kamera ile kişi ya da kişileri izlemeleri ve kayıt altına almaları hukuka aykırıdır. Örneğin bir üniversitedeki öğrenci kantinin giriş ve kasa kısmında bulunan güvenlik kamerasının yaptığı görüntü kaydı hukuka uygun kabul edilebilse de müşteri masalarının da kayıt alınması hukuka uygun değildir. Sırf güvenlik gerekçesi öne sürülerek denetimsiz kullanılan güvenlik kameraları ile özel yaşam alanlarının daha da içerisine girmek hukuka uygun bir hareket tarzı değildir.

Güvenlik kamerası takarak görüntü kaydeden özel veya kamu hukuku tüzel kişileri KVKK kapsamında birer veri sorumlularıdır. Bu veri sorumlularından Verbis kaydı zorunluluğu olanlar kamera kayıtları ile ilgili bu faaliyetlerini Verbis aracılığı ile kamuoyuna şeffaf olarak açıklamaktadırlar. Ancak burada asıl sorun Verbis zorunluluğu olmayan ve güvenlik kamerası ile görüntü kaydı yapan veri sorumlularıdır. KVKK açısından konuya bakıldığında veri sorumlusuna yüklenen sorumluluklar burada da geçerlidir. Elde edilen görüntülere yetkisiz kişilerin erişmemesi için alınması gereken teknik ve idari tedbirlerden bu kamerayı takarak görüntü kaydı yapan veri sorumlusu KVKK hükümlerine göre sorumludur.

Görüleceği gibi kısmen de olsa güvenlik kameralarından doğan sorumluluğu KVKK ifade etmektedir. Ancak KVKK bu kapsamda yeterli değildir. Bu tür kameraların satışından başlayarak kurulumu ve işletilmesine kadar tüm süreçleri açıklayan özel bir mevzuat düzenlemesine ihtiyaç vardır.

Güvenlik kamerası ile kayıt yapan kişiler, görüntülerden yola çıkarak öğrendikleri kişisel verileri başkasına açıklayamaz ve işleme amacı dışında kullanamazlar.

Anayasa m.20'ye göre; kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir. O halde güvenlik kameraları ile görüntünün kayıt altına alınabilmesi için kişinin rızası gerekmektedir. Çünkü rızayı gerektirmeyen diğer koşul özel bir kanunun öngörmesidir ki bu konuda henüz özel bir kanun bulunmamaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Güvenlik kameralarına giren kişinin bu görüntüsü onun kişisel verisidir. Bu veri, Anayasa güvencesi ile koruma altına alınmıştır.

KAYNAKÇA

ABANOZ, Buket: Kamusal alanda kameralı gözetlemenin suçun önlenmesindeki etkisi ve elde edilen delillerin hukuka uygunluğu sorunu, 1. baskı, Onikilevha Yayınevi, İstanbul, 2018.

AKGÜL, Aydın: Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Işığında Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul 2014.

AKDAĞ, Hale: TCK Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara, 2013.

AKSOY, Hüseyin Can: Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara, 2010.

AKTAŞ, Batuhan: Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu, 1. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2017.

AYÖZGER, Çiğdem: Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, İstanbul, 2016.

BAYSAL, Mustafa: KVKK El Kitabı, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.

DOĞU, Ali Haydar: Bilişim Hukuku, Ekin Yayınevi, Bursa, 2017.

KÜÇÜK, Tevfik Sönmez: "Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Çerçevesinde Kamuya Açık Alanların Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Video Kamera Aracılığı İle Önleyici Amaçla İzlenmesi, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: XV, Sayı: 1/ Vol. XV, No. 1, 2018.

KÜZECİ, Elif: Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2010.

YURTCAN, Erdener: Özel Hayata Karşı Suçlar, 1. Baskı, Ankara, 2016.

Tercih Zamanı

Bs. Müh., İ. İlker Tabak
TBK Bilişim Sistemleri AŞ, Kurucu

Büyüyünce ne olacaksın? Bu soruyla karşılaşmayan çocuk yoktur. Okula gitmeye başlayınca yakınlarımız, komşular, çevremizdeki hemen hemen herkes bu soruyu sormuştur. İlk akla gelen yanıtlar arasında öğretmen, doktor, mühendis, avukat gibi bilinen meslekler sayılır(dı). Gerçekten ne olacağımız ise okul yaşantımız boyunca gireceğimiz ya da girdiğimiz sınavlardaki başarılarımıza göre biçimlenmekte.

Üniversiteye giriş sınavları olarak bilinen iki aşamalı sınavlardaki barajın kaldırılması ile ÖSYM verilerine göre 2022 yılındaki sınava 3 milyon 245 bin 425 kişi başvurdu. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) 2020-2021 öğrenim istatistiklerine göre (istatistik.yok.gov.tr) üniversitelerde 3 milyon 114 bin 623 önlisans, 4 milyon 676 bin 657 lisans olmak üzere toplam 7 milyon 791 bin 280 öğrenci var.

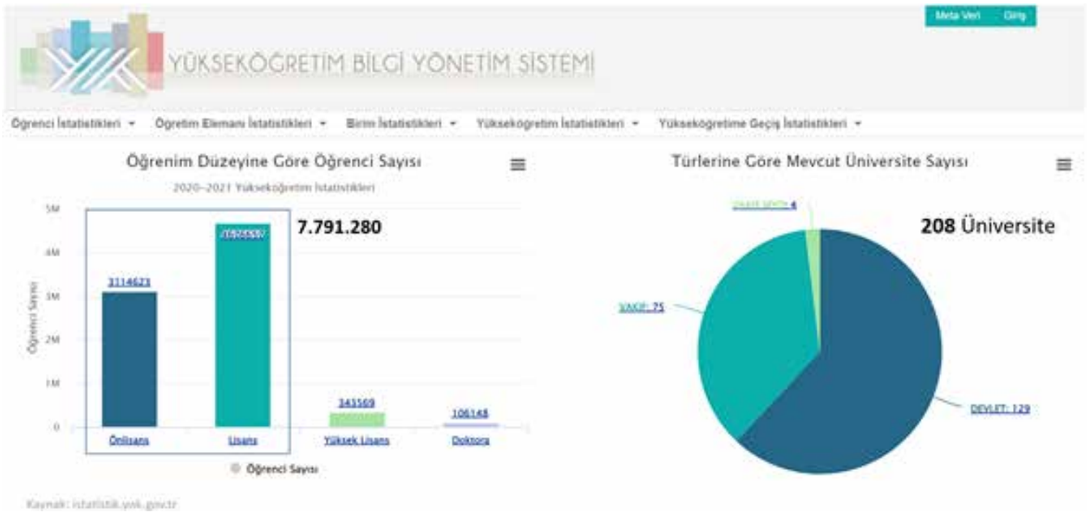

Günümüzün ve geleceğin gözde meslekleri arasında yer alan yazılım mühendisliği, bilgisayar mühendisliği, bilişim sistemleri mühendisliği, yapay zekâ, grafik tasarım, yönetim bilişim sistemleri, bilgisayar öğretmenliği, endüstri mühendisliği, otomasyon gibi alanlarda, kısaca bilişim ile ilgili eğitim veren 188 üniversitedeki bölüm ve program sayıları ÖSYM 2021 yılı tercih tablosuna (Tablo-4) göre şöyledir:

2021 yılında lisans eğitimi verilen toplam 640 bölümde, bin 177 program ile verilen bilişim eğitimleri için ayrılan 45 bin 785 kontenjanın 40 bin 522 adedine yerleştirme yapılmış olup 5 bin 263 kontenjan boş kalmıştır.

Puan Türü	Program Genel Adı	Bölüm Sayısı	Program Sayısı
Eşit Ağırlık (EA)	Bilgi ve Belge Yönetimi	13	16
	Elektronik Ticaret ve Yönetimi	4	6
	Grafik Tasarımı	6	14
	Yönetim Bilişim Sistemleri	75	148
Toplam (EA)		**98**	**184**
Sayısal (SAY)	Adli Bilişim Mühendisliği	1	4
	Bilgi Güvenliği Teknolojisi	2	4
	Bilgisayar Bilimleri	1	1
	Bilgisayar Mühendisliği	158	285
	Bilgisayar Teknolojisi ve Bilişim Sistemleri	1	1
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	15	16
	Bilişim Sistemleri Mühendisliği	9	16
	Bilişim Sistemleri ve Teknolojileri	12	25
	Dijital Oyun Tasarımı	12	27
	Elektrik Mühendisliği	5	8
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	141	244
	Elektronik Mühendisliği	1	1
	Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	7	13
	Endüstri Mühendisliği	102	184
	İstatistik ve Bilgisayar Bilimleri	4	7
	Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği	2	4
	Matematik ve Bilgisayar Bilimleri	4	7
	Mühendislik Programları	2	6
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri Programları	1	3
	Yapay Zeka Mühendisliği	3	7
	Yapay Zeka ve Veri Mühendisliği	1	1
	Yazılım Geliştirme	2	4
	Yazılım Mühendisliği	56	125
Toplam (SAY)		**542**	**993**

Bilişimle ilgili bölümü olan toplam 188 üniversitenin 11'i KKTC'de olmak üzere 14'ü yurtdışındadır. 51 ilimizde birer; 12 ilimizde ikişer; 4 ilimizde üçer; bir ilimizde 4 ve iki ilimizde de beşer üniversitede bilişimle ilgili eğitim verildiği görülmektedir. İstanbul'da 49, Ankara'da 16 ve İzmir'de 8 üniversitemizde bilişimle ilgili eğitim verilen bölümler bulunmaktadır.

Bilgisayar Mühendisliği Lisans Eğitimi Durum Saptama Çalışması

Bilgisayar Mühendisleri Odası (BMO) Eğitim Komisyonu, bilgisayar mühendisliği lisans eğitiminin mevcut durumunu saptamak ve değerlendirmek, eğitimde gereken iyileştirme ve yeni teknolojilerin gerektirdiği adımların atılması konusunda yapılması gerekenleri belirlemek amacıyla bir çalışma sürdürmektedir.

Bu çalışmaya Bilgisayar Mühendisliği Bölümleri için başlanmış, sonrasında Yazılım Mühendisliği ve Bilişim Sistemleri Mühendisliği Bölümleri için devam edilmesi öngörülmüştür.

2019 yılında ilk değerlendirmelerin paylaşıldığı rapora göre 158 üniversitemizde bulunan bilgisayar mühendisliği bölümlerinin akademik kadrosunun %41'inde profesör öğretim üyesi bulunmamaktadır. %16'sında 3 ve üzerinde; %43'ünde de 1-2 profesör öğretim üyesi bulunmaktadır.

Aynı raporda bilgisayar mühendisliği alanındaki başlıca sorunlar şöyledir:

• Mühendislik bölümlerinin niceliksel artışı,

• Öğrencilerin çok farklı puan aralıkları ile bölümlere yerleştirilmesi,

• Öğretim üyesi / görevlisinin artan bölüm sayıları için yeterli olmaması,

• Bölümlerin eğitim ortamı yetersizlikleri, laboratuvarların olmaması,

• Staj yeri bulunamaması,

2021 ÖSYM Kılavuzu Verilerine Göre (Tablo-4)

Puan Türü	Program Genel Adı	Toplam Toplam Kontenjan	Toplam Toplam Yerleşen	Boş Kontenjan	
EA	Bilgi ve Belge Yönetimi	800	467	333	41,63%
	Elektronik Ticaret ve Yönetimi	548	108	440	80,29%
	Grafik Tasarımı	201	151	50	24,88%
	Yönetim Bilişim Sistemleri	5955	4455	1500	25,19%
Toplam EA		**7504**	**5181**	**2323**	30,96%
SAY	Adli Bilişim Mühendisliği	105	91	14	13,33%
	Bilgi Güvenliği Teknolojisi	51	37	14	27,45%
	Bilgisayar Bilimleri	62	62	0	
	Bilgisayar Mühendisliği	12427	12193	234	1,88%
	Bilgisayar Teknolojisi ve Bilişim Sistemleri	41	41	0	
	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	402	346	56	13,93%
	Bilişim Sistemleri Mühendisliği	343	315	28	8,16%
	Bilişim Sistemleri ve Teknolojileri	658	489	169	25,68%
	Dijital Oyun Tasarımı	570	445	125	21,93%
	Elektrik Mühendisliği	575	492	83	14,43%
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	10216	8940	1276	12,49%
	Elektronik Mühendisliği	82	82	0	
	Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	608	577	31	5,10%
	Endüstri Mühendisliği	7046	6466	580	8,23%
	İstatistik ve Bilgisayar Bilimleri	157	114	43	27,39%
	Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği	248	248	0	
	Matematik ve Bilgisayar Bilimleri	209	160	49	23,44%
	Mühendislik Programları	363	363	0	
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri Programları	480	480	0	
	Yapay Zeka Mühendisliği	117	117	0	
	Yapay Zeka ve Veri Mühendisliği	41	41	0	
	Yazılım Geliştirme	106	106	0	
	Yazılım Mühendisliği	3374	3136	238	7,05%
Toplam SAY		**38281**	**35341**	**2940**	7,68%
Genel Toplam		**45785**	**40522**	**5263**	11,50%

İLLERE GÖRE ÜNİVERSİTE SAYILARI (Bilişim ve diğer ilgili bölümleri olanlar)

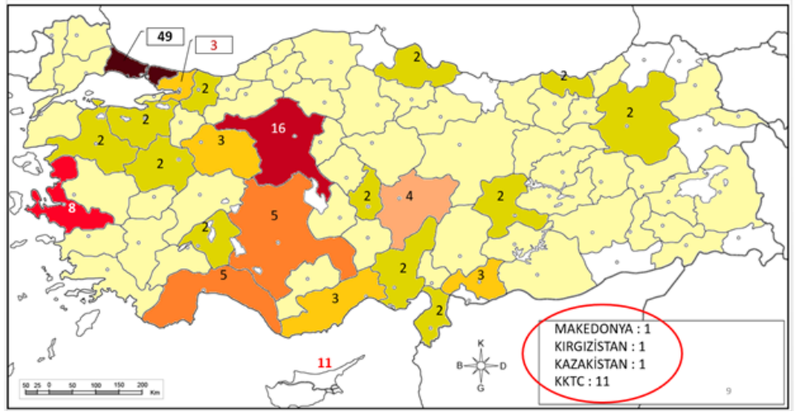

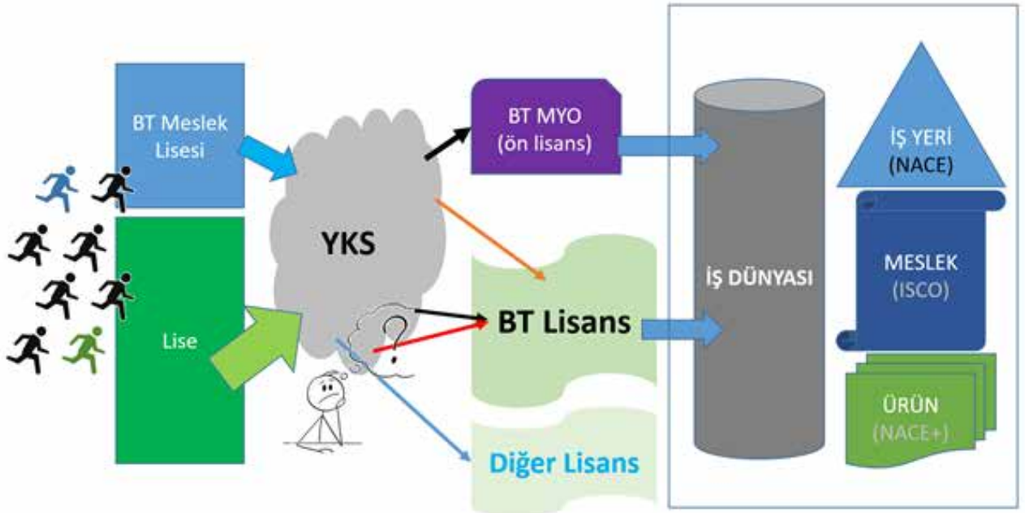

• Zorunlu uzaktan eğitim uygulamasının etkileri,

• Sektörün nitelikli iş gücü gereksinimi.

Bunlara ek olarak bölümler arasında farklı yetkinlikte mezunların olması ve iş bulamayan mühendislerin olması da yer almaktadır.

Yeni Tercihler Devreye Sokulmalı

Bir yandan eğitimdeki sorunlar, bir yandan nitelikli iş gücü açığı ve beyin göçü ile ülke kalkınmasında önemli bir rol üstlendiği açık seçik belli olan bilişim alanındaki sıkıntıların giderilerek nitelikli iş gücünün sayısının artırılması kaçınılmazdır. Sınavlarla boğuşan gençlerimizin yaşamlarına tutunacakları niteleikli bir eğitimi alabilmeleri için yeni yöntemler denenmeli; eğitimde yeni tercihler devreye sokulmalı.

Özellikle bilişim alanında eğitim verilen meslek liselerinden mezun olanların üniversite sınavına girmeden, doğrudan doğruya ilgili önlisans programlarına kayıt yapabilme olanakları genişletilmelidir. Ayrıca, bilişim dışı alanlardan mezun olmuş diğer lisans mezunlarının da dilerlerse benzer biçimde bilişim önlisans programlarına sınavsız devam etmeleri sağlanmalıdır. Bu çalışmalar yapılırken devlet, iş dünyası ve akademi ile işbirliği içinde olmalıdır.

Bir yanda boş kalan kontenjanlar, bir yanda işgücü gereksinimi, bir yanda öğretim üyesi açığı ülkemizi giderek bilişimle kalkınacağımız aydınlık gelecekten uzaklaştırmakta; bilişimde üretici kimliğimizi yitirip yalnızca tüketici olacağımız bir oyunun içine itilmemize yol açmaktadır.

Devlet olarak da tercihimizi yapmalıyız: bilişimde öncü ve üretici bir nesil ile kalkınmak mı, yoksa tüketici olarak üçüncü dünya ülkeleri arasına sürüklenip yok olmaya yaklaşmak mı?

Tercih zamanı, yalnızca sınavda kendi geleceğini belirleyecek gençlerimiz için değil, devletimiz için de gelmiştir…

(İ. İlker Tabak, 15.07.2022, Datça)

Büyük Birader'in *(Big Brother)* Gizli Güncesi ve Gözetim Toplumu*

Koray Özer
TBD Yayın Kurulu Başkan Yardımcısı

e. Dilin Yoksullaştırılması

i. "1984"de Dil İşleri, Yeni Söylem

Okyanusya'da toplumun konuştuğu dile Yeni Söylem, "*Newspeak*" deniyor. Bu yeni dilin amacı insanlardaki kelime hazinesini azaltmak, düşünmeyi ve sorgulamayı yok etmek, böylece düşünce suçunun işlenmesinin önüne geçmektir. Bu yöntemde "özgürlük", "sevgi" gibi düşünce ve duygu taşıyan bütün sözcükler yasaklanmış, olabildiğince az sözcükle konuşma yeğlenmiştir. Örneğin "iyi'nin tersi "kötü" değil "iyiyok"tur. Dilin bu şekilde "sıkıştırılmasının" yoksullaştırılmasının amacı özgür düşünebilen, sorgulayan ve kendini ifade eden bireylerin oluşmasını önlemektir. Ayrıca geçmişle olan bağları kopartmak da başka bir amaçtır.

ii. Günceden Notlar, Dil Yoksullaştırması

"17 Temmuz. Yeni Söylem ile çift-düşün sözcükler üretiyoruz. Dili olabildiğince yoksullaştırıyoruz. Yeter mi? Yetmez. Bir araştırmada okumuştum, Doğu Akdeniz'de insanlar günde 100-150 sözcükle konuşuyormuş. İşte ideali bu. Aslında sözcük de ne? İnsanlar karakterlerle konuşabilmeli. Bir insan diğerine en fazla 150 karakterle bir şey söylemeli. Hadi diyelim 140. Çoğaldı mı saçmalıyorlar. Bol bol kısaltma ve yabancı terim kullanmalı. Özellikle Doğu Asyalılar teknolojide oldukça hızlılar. Onların ürettikleri terimleri dile mutlaka katmalıyız. Böylece teknolojiyi herkes anlayamaz, herkes kendi diline yabancılaşır. Bu düşüncemi Doğu Asyalılara da açayım. Onlar da iktidarda kalmak istiyorlarsa bizden sözcük ödünç alsınlar. Dün dilbilimci Syme görüşmeye geldi. İşaretle konuşulan bir dil üzerinde çalışıyormuş. Ben de ona yapım eklerini kaldırma buyruğu verdim. Yapım eki olmazsa yeni sözcük yapılamaz değil mi? Bileşik sözcüklere de izin vermem. Olur biter, gider."

iii. Günümüzde Dil Sorunu

Artık zamanımızın önemli bir bölümünü televizyon karşısında, diğer önemli bölümünü iş, eğlence, alışveriş gibi amaçlarla internette, kalanını da sosyal medya karşısında geçiyoruz. Zaman kalırsa yemek yiyor ve uyuyoruz. Sanal ilişkilerimiz günden güne çoğalıyor ve burada görme, işitme ve yazma yeteneğimizi kullanıyoruz. Twit'lerle 140 karakter uzunluğunda özet yazılar yazıyoruz, Youtube'la videolar izliyoruz, diğer sosyal medya ortamlarında da fotoğraf ya da anlık görseller paylaşıyoruz. Ekran üzerindeki yazılarda duygularımızı tam gösteremediğimiz için duygu simgeleri (emoji) kullanıyoruz. Bu durum sözcüklerle duygularımızın birbirinden ayrılmasına neden oluyor. Sosyal medyada dili bu duruma alışarak kullanıyoruz ve doğal olarak tümcelerimiz kuruyor. Diğer yandan teknoloji durmadan ilerlediğinden dilimize (Türkçeye) her gün onlarca yeni terim giriyor. Bunların bir kısmı karşılıkları bulunmadan kabul ediliyor. İnsanlar ana dillerine özen göstermedikleri için (özentilik, üşengeçlik, bilmemezlik, ideolojik gibi nedenlerle) başka dillerin sözcükleriyle konuşuyor. Böyle konuşanlar aslında ne dediklerini bilmiyor. Çünkü söyledikleriyle düşündükleri örtüşmüyor. Bu yüzden dinleyenler anlatılanların ancak bir bölümünü anlıyor. Eğitim eksik kalıyor, ana dille düşünülmedi mi yaratıcılık gelişmiyor.

Dilin işlevsel kullanışına ters bir durum da kısaltmalar. Yeni kavramlar yüzünden diller kısaltmalarla doluyor (16). Kısaltmalar dilin köke gelen yapım ekleriyle sözcük oluşturma mantığına aykırı. Bir kısaltmayı ancak önceden açılımını biliyorsak anlayabiliyoruz ve bu bütün diller için ortak sorun. Kısaltmalar en kolay veritabanları yani bilgisayarlarla yönetilebiliyor. Örneğin "IP" kısaltmasının biri "internet protokolü" olmak üzere 100'den fazla farklı açılımı var (17). Herkes kendi alanındaki "IP" kısaltmasının anlamını biliyor.

f. Özel Yaşam

i. "1984"te Spor ve Özel Yaşam

Okyanusya'da sabahları tele-ekranlar aracılığıyla gerçekleştirilen, katılımın zorunlu olduğu günlük spor saatleri vardır. Bu uygulamayla hem insan bedenine yön verilmekte hem de zihin ve beden birlikteliğinin Parti ideolojisi üzerinden yapılandırılması sağlanmaktadır. Kuşkusuz sabah sporları da bir başka propaganda şeklidir.

Okyanusya'da özel yaşam alanı bulunmamaktadır. Çünkü her yer (evler dahil) gözlenmekte ve dinlenmektedir. Gizlilik Büyük Birader'den saklanacak bir şey değildir. Olmamalıdır. Evlenmek ve cinsel yaşam çocukların büyümesi ve soyun sürmesi içindir. Parti üyelerinde sevgi temelli ilişkilere izin yoktur. Arkadaşlıklar iş ilişkileri sırasında yaşanabilir. Evler ve sokaklar her an gözetlenmektedir.

ii. Güncede Spor ve Özel Yaşamla İlgili Bir Bölüm

"Sporu kim sevmez. Ben sevmem.

* Üç bölüm halinde yayımlanan yazının üçüncü bölümünü bu sayıda sunuyoruz.

Temmuzun 29'u. Günler çok hızlı akıyor. Kilo aldım. Bayan Y. yine doldurmuş mutfağı. Trakya kıvırcığından kavurma da nesi? Ne istiyor bu kadın? Sabah sporu için yeni düşüncelerim var. Gözlükler tele-ekran gibi olsa. Gözlük-ekran sözcüğü uygun bu işe. Proleterlere gözlük-ekran taksak. Dış parti üyelerine de. Hep gözlük-ekranla dolaşsalar. Biz de oradan istediğimiz yayını yapsak. Korkutsak, sevindirsek, haber dinletsek. Ama gözlük-ekranlar baştan çıkmamalı. Bu olursa, birinin en büyük korkusu burnunu farenin koparması diyelim, ona gözlük-ekranda fareyi gösterdik mi vay hâline. Şimdi bunu Sekreter Z.'ye anlatsam anlar mı? "Evet, efendi Birader der", başını sallar… Saat gece yarısı, uykum kaçtı. Ne diyorduk? Bu başa takılan çıkmayan gözlüklerle hatta şapkalarla insanları sarayda yaşadığına bile inandırabiliriz. Böylece kimsenin evinin olması gerekmez. Proleterlere olsun, partililere olsun özel yaşam alanı ayırmak çok maliyetli. Herkesi koca bir salona doldur, gözlerine de bu gözlükten tak. Kimine otel göster kimine saray, cezalıya da tutukevi. Oldu bitti. Gerçek nedir, gördüğündür ve hissettiğindir. Özel yaşam nedir, saçmalık! Kapı çalınıyor. Yazmaya devam edeceğim…"

iii. Günümüzde Teknoloji İlişkili Özel Yaşam

İnternetteki tüm kayıtlarımız (sosyal medya, e-posta, dolaştığımız web sayfaları) "günü gelince" bir değişim değeri üzerinden pazarlanmaktadır. Facebook kurucusu Mark Zuckerberg'in özel yaşamın (mahremiyetin) modasının geçtiğini söylemesi, Google CEO'su Eric Schmidt'in, "saklayacak bir şeyiniz varsa paylaşmayın" anlamındaki çıkışı aslında şirketlerin özel yaşama bakışının Büyük Birader'den çok farklı olmadığını göstermektedir. Şirketlerin bu bakışını sınırlayan tek öge çeşitli yasal düzenlemelerdir (Avrupa Birliğine benzeyen). Çünkü şirketlerin kazancı olabildiğince özel veri pazarlamasından geçmektedir. Öte yandan buradaki ikilem şirketlerin veri toplarken kullanıcıların güvenini kaybetmemesidir.

g. Veri

i. "1984"te Veri

Okyanusya'da bürokrasiyi dört bakanlık oluşturuyor. Tarihsel olayların güncellenmesi, dilin yoksullaştırması, medya ve propaganda gibi işlerden Doğruluk Bakanlığı, savaş idaresinden Barış Bakanlığı, ekonomik işlerden Bolluk Bakanlığı, Büyük Birader sevgisini artırmak için gereken baskı, şiddet, işkence ve ikna gibi işlerden Sevgi Bakanlığı sorumludur. Her bakanlığın altında çeşitli daireler/bölümler bulunmaktadır. Örneğin Doğruluk Bakanlığının altında Kayıtlar Dairesi, Kurgu Dairesi, Tele-programlar Dairesi ve Pornografi Dairesi vardır. Veriler sorumluluk alanlarına göre bakanlıklarda ve dairelerde tutulmaktadır. Bürokraside olasılıkla iki ayrı tür kayıt bulunmaktadır. Birincisi açık kayıtlar, ikincisi gizli kayıtlar. Açık kayıtlara Dış Partililer erişmektedir. Bu kayıtlar parti çıkarları doğrultusunda sürekli güncelleştirilmektedir. Gizli kayıtlarsa, kuşkusuz proleterlerin ve Dış parti üyelerinin ve belki de İç Parti üyelerinin bile ulaşamadığı kayıtlardır. Bunlara diğer devletlerle ilişki kurarken gereksinim duyulduğu düşünülebilir. Açık kayıtların Parti çıkarları doğrultusunda sürekli değiştirilmesi ve hayatın doğal akışına göre ek yapılması onların karakter başına maliyetlerini oldukça yükseltmektedir. Kayıtlar dağınık olarak saklanmaktadır.

ii. Günceden Veri ile İlgili Bir Bölüm

"Eylül. Hüzünlendim yine. İç Parti üyeleri Dış Parti üyelerinden daha dayanıksız. Bayan Y. 101 numaralı odada bir gün dayanmış. Neyse. Kişinin bir önemi yok. Kişi kolay harcanır. Önemli olan onun verisi. O veri ibretlik. O kalıcı. Benim yandığım kayıtlanmamış yaşamlar, alışkanlıklar ve veriler. Verileri kaydedilmeli. Ama nasıl? Savaşı barışı bıraktım. Konum bu! Buna taktım. Günlük yazmak yasak. Bana değil. Ama on elim yok. Veriler ya otomatik olmalı ya da kişiler kendi verilerini kendileri vermeli. Partilinin, nasıl davranacağını, ancak onun verisi olursa bilirim. Yazmıştım bunu. Muhbir Bay Charrington ve Dış Partili Winston'un tüm verileri elimde olmalı. Hangi veriler, sağlık verileri, eğitim verileri, yedikleri yemekler, neye kızdıkları işte ne gelirse akla. Bana bir sürü makara teybi gerekecek. Belki Doğuasya'da bir teyp fabrikası kurdursak iyi olur. Ben verileri karıştırıp üstün bir karakter üretebilmeliyim. Bu disütopyalarda var. Gerçekte niye olmasın? İnsanın her hâli için bir kurum kurmalı. Bilgileri bu kurumlarda saklamalı. Ama merkezi bir yer de olsa iyi olacak. Burada her bilgi birleştirmeli. Bilgi dediğim sayı. Her insan bir sayı olmalı sonunda. Partili ölür istatistik kalır. Bunu görmek gerek. Sayı da kayıtlanırsa değerli olur. Kayıt dedim. Kayıtlara sahip olursak belki iktidarımı o kayıtlara teslim ederim. Bizimkilerin aklı olsaydı beni çoktan yıkarlardı. Demek akılsızlar. İşte benden sonra tufan değil, benden sonra kayıt dediğim bu! İnsan bir sayıdır ve insanı sayılar yönetmelidir! Acaba ben sayı olarak kaçım? Katrilyonumdur. Devam edecek…"

iii. Günümüzde Veri

Dünyada her gün 2,5 ekzabayt (1 ekzabayt=1.000.000.000 gigabayt) hacminde veri üretiliyor (2018) (18). 2025 yılına kadar Dünya'daki verinin büyüklüğünün 180 zettabayt olacağı öngörülüyor (1 zettabayt =1000 ekzabayt). Bu veriler akıllı telefonlar, bilgisayarlar, tıbbi veri, web trafiği kayıtları, sosyal ağlar, eczacılık, meteoroloji, simülasyon, medya, eğlence, blog, video, eğitim ve nesnelerin internet gibi alanlardan gelmekte. Bu veriler büyük veri mimarilerine özel, yapay zekâ destekli dizgelerle çözümlenip yönetilmeye çalışılıyor. Tarihçi Yuval Noah Harari, "Homo Deus: Yarının Kısa Bir Tarihi" adlı kitabında (Kolektif Kitap, 2016) sözkonusu yapay zekâ destekli bilişim algoritmalarının (işlemcelerin) bir zaman sonra bizleri yöneteceğini ve bundan da olasılıkla çok memnun kalacağımızı söylüyor (19).

İngiliz sosyal bilimci Anthony Giddens'e göre gözetim ve gözetleme birbirinden farklı kavramlar. Bunlardan ilki, kişilerin bilgilerinin şifrelenmiş kodlarla tutulması ve bu kodların belli bir sınıflama ve ayırt etme işlemi sonunda nitelikli bilgi şeklinde saklanması. Gözetlemenin ikinci anlamıysa, otorite kuran kişilerin diğerlerinin hareketlerini izlemesi.

Sonuç

a. Günce kimin?

Günce, olasılıkla George Orwell'in "1984" romanının kötü karakterlerinden biri olan Büyük Birader'in el yazması. Neden olasılıkla diyorum, çünkü günceye atılmış bir imza yok. Bununla birlikte içerik bana bu günceyi Büyük Birader'in ya da ona çok benzeyen birinin yazdığını söylüyor. Bu savımı destekleyen iki düşüncem var: Birincisi, güncenin ana temasının insanlara emir-kumanda etmek için neler yapılması gerektiği olması. Yani insanları daha çok nasıl gözetlerim ya da gözetim altında tutarım teması. "1984" romanının ana teması da gözetim toplumu ve gözetimin kendisi. Burada bir örtüşme olduğu açık. İkincisi, güncede adı geçen kişilerin "1984" romanında da yer alması. Günce sahibi olarak neden Yevgeni Zamyatin'in "Biz" romanındaki büyük yönetici "Velinimet"in düşünülmediği sorusunun yanıtı da burada. Gerçi bölümler okuduğunuz bu güncede adı geçen herkes "1984" romanında yok. Ama bu da roman örgüsü gereği yazarın seçimi olarak açıklanabilir. Son olarak akla bu satırların yazarının da bu günceyi kaleme almış olabileceği gelebilir. Neden olmasın?

b. Güncenin Büyük Birader'in olmasının getirdiği sonuçlar

Paylaştığım güncenin Büyük Birader tarafından yazıldığının ortaya çıkarılmasının pek çok sonucu olacak. Bunlardan biri Büyük Birader'in bir bürokrat grubu olmasıyla ilgili kuşkuların artık sona ermesi. Diğer yandan Büyük Birader'in yaşamının bir kısmına tanık olmamız. Yani bir roman kahramanıyla tanışmamız. Şunu da eklemek gerek: Yaşam gerçektir ama roman yaşamdan da gerçektir. Çünkü romanda, özellikle iyi romanda boşluk olmaz, oysa yaşamda boşluk çoktur. Dünya boş, demekle biraz da bunu anlatırız…

Buraya ekleyeceğimiz en önemli sonuçsa, Büyük Birader'in gözetim teknolojisiyle ilgili düşlerinin çoğunu gerçekleştirmiş olmamız.

c. Teknoloji, Bilişim, Veri, Gözetim Toplumu ve Biz

Bizler veri üreticisiyiz (buna nesneler de dahil) ve toplanma yöntemine göre üç tür veri üretiyoruz: Bir, kendi elimizle paylaştığımız izinli veriler. İki, sosyal medyada, kamusal alanda ya da devletin iş süreçleri gereği topladığı izinli ya da yarı izinli veriler. Üç, izinsiz bir şekilde devlet, istihbarat örgütleri ya da çeşitli şirketlerin topladığı veriler. Verilerimiz Giddens'in de belirttiği gibi ham değil işlenmiş olarak saklanıyor. Gerektiğinde de çok hızlı bir biçimde kullanılabiliyor.

Sanal dünyada verilerimiz değerli. Verilerimiz eğer kişiye özelse daha da değerli. Eskiden veri para eder diyorduk. Artık veri doğrudan para ediyor. Blockchain (öbekzinciri) teknolojisiyle gelen Bitcoin (ikil para) ve son zamanlarda sık rastladığımız NFT (Non-fungible Token, değiştirilemez sayısal gereç) verinin doğrudan para haline gelmiş şekillerinden ikisi. Veri üreticisi bizler de verilerimizi (paramızı) bilerek/bilmeyerek sosyal medyaya, yani pazara sürüyoruz. Bizi güdüleyen beğenilmek, beğenmek; öğrenmek, eğlenmek; iletişim kurmak, paylaşmak; "dikizlenmek" ve "dikizlemek"; reklam destekli tüketim furyaları; "sözde" çağdaş yaşamı yakalamak itkisiyle tatminsiz tüketim ya da yeniye olan doğal merak. Ancak bu davranış biçimimizin sonuçları var. Bir, veri şirketleri sırtımızdan reklam, seçim kampanyaları ve eğilimlerimizi belirleyerek para kazanıyor. İki, devlet ve iktidarlar gözetim ya da iktidarı sürdürmek gibi amaçlarla verilerimizden yararlanıyor ve bizi yönlendirmeye çalışıyor. Bunların da ötesinde yönlendirmeler sonucunda toplumun tek tipleşmesi ve bir kitleye dönüşmesi

tehlikesi var. Yani bireyin yok edilmesinden söz ediyoruz. İspanyol düşünür Jose Ortega y Gasset II. Dünya Savaşından önce kaleme aldığı “Kitlelerin Ayaklanışı” adlı kitabında (20) kitleyi kendini yönetemeyen niteliksiz kişilerden oluşan bir topluluk olarak tanımlıyor. Gasset’e göre kitle, iyi ve kötü değerleri olmayan ve kendini herkes gibi hisseden herkesi kapsıyor. Ayrıca kitle üyeleri kendisini diğerleriyle bir bütün olarak hissetmekten mutluluk duyuyor ve bu konuyla ilgili bir endişe duymuyor. Gasset, II. Dünya Savaşı öncesi Avrupa’da yaşanan krizin nedeninin toplumların kitleye dönüşmesi olduğunu söylüyor. Ona göre, kitle içindeki bireyler kendi varlıklarına bile kayıtsızdır.

Avrupa Gasset’in işaret ettiği krizden II.Dünya Savaşını yaşayarak çıktı. Orwell de bu süreci “1984” ve “Hayvan Çiftliği” romanlarında anlattı ve bizleri uyardı. İnternet denen genelağın bir düğümü, bir parçası olmaktan mutluluk duyan bizler türlü nedenlerle bu ağda kendi verilerimizi paylaşmaktan geri durmuyoruz. Fark etmediğimiz nokta internetin iştah kabartan bir gözetim toplumu aygıtı da olabileceği. Bugün ABD dışında Rusya, Çin, Kore, İngiltere, İsrail’in başını çektiği ülkelerin uydularla zenginleşmiş pek çok sayısal gözetleme ağı var. Her ülkenin toplanan verileri değerlendirdiği kurum, kuruluş ve bilişim orduları var. Foucault, “Herkes kendini gözetlemeye başladığı için artık sürekli gözetim hâli ortaya çıkmıştır”, demekte ve panoptik toplumun yaşama geçtiğini söylemektedir. Panoptik toplumda bireyliğini yitirme, sansüre ve otosansüre alışma, yaşam ve yönetim biçimimiz hakkında düşünmeme ve sonuçta daha az söz sahibi olma tehlikesi bulunmaktadır. Okyanusya böyle bir toplumun, Winston Smith de bu kitlede yaşayan birinin uç örneğidir.

Verilerimizin izinsiz kullanımı özürle ya da bundan sonra daha dikkatli olunacağına dair söylemlerle geçiştirilecek bir konu değil. Aslında konu Meta (Facebook), Google ya da Apple da değil. Kapitalist bir düzende eski şirketler batar ve yenileri kurulur. Veri para olduğuna göre, bugün etik davranan şirket yarın kazanma hırsıyla değişebilir ya da etik olmayan başka şirketler piyasaya çıkabilir. Bu yüzden bu şirketlerin kendilerini düzeltmeleri çoğunlukla müşteri ilişkileri, itibar düzeltme ve yasal zorunluluklar çerçevesinde ele alınabilir. Bilişim teknolojileri alanında hukuğun hep arkadan gelmesi bu veri şirketlerinin işlerine yarayan ve kendilerini çoğunlukla “özürle” kurtarmalarını sağlayan başka bir etkendir. U. Beck, modern toplumun aynı zamanda bir risk (suç) toplumu olduğunu ve risklerin yönetilebilmesinin gözetimden geçtiğini söylüyor. İktidarlar da genellikle gözetimin gerekçesini böyle açıklıyorlar. Bununla birlikte gözetimi iktidarların yönetimlerini sürdürmek, devletlerin de güvenlik amacıyla veri toplamasını yasal bir çerçevenin içine çekmek, bugün için gerçek bir farkındalık gerektiren, yerel ve uluslararası bir mücadele alanıdır.

Devletlerin ve şirketlerin teknolojinin arkasına sığınarak, bize teknolojik masallar anlatarak veri toplama ve pazarlama etkinliklerine girişmesi bizim de teknolojinin ne olduğuyla ilgili bir karar vermemizi gerektiriyor. Teknoloji nedir? Neden teknoloji felsefesiyle çok ilgilenmiyoruz? Teknolojiyi bu kadar mı özümsedik? Sanırım pek çok kişi teknolojinin sihirli/büyülü bir kutu olduğunu düşünüyor. Nişanyan etimolojik sözlüğünde büyü için, “Moğolcadaki böge sözcüğünden hareketle alim, hekim, şaman sözcüğünden evrilmiştir” diyor. Dil Derneği sözlüğünde teknoloji sözcüğünün karşılığı her ne kadar uygulayımbilimse de aslında işlevsel açıdan baktığımızda teknolojiyi hekim gibi, şaman gibi bir şeyleri çok kısa süre içinde değiştiren bir güç, bir araç olarak görmek de olası. Başka şekilde adlandırırsak teknoloji bir “değiştireç”, bir “değiştirmen” ya da bir “değiştirce”.

Teknolojinin gelişimi kaçınılmaz ve teknoloji bizi hep değiştirecek. Ancak teknoloji bir araç. Tarih bize pek çok kez teknolojinin toplum yararına kullanılmasının onu kimin kullandığıyla ilgili olduğunu gösterdi. Komünist, faşist, Nazi, dinci ve ırkçı yönetimlerin teknolojileri nasıl kullandığını tarihte ve günümüzde pek çok örnekle gördük. Fukuyama gibi düşünürlerin teknolojinin gelişmesiyle özgürlüğün geleceği ve diktatörlerin gideceği savı da ne yazık ki tutmadı. Distopyalarda teknolojinin kişi zararına nasıl kullanılabileceğini okuduk. Tüketim çılgınlığı ve askeri amaçlara hizmet eden bir teknolojinin insanları ne kadar mutsuz, tatminsiz ve etik değerlerden yoksun hâle getirdiğini artık iyi kötü gözlemleyebiliyoruz. Bu bakımdan günümüzün moda konusu metaverse (gerçekötesi) teknolojisinin (özel gözlüklerle bakılan, içinde sanalkişilerimizle/avatarlarımızla hareket edebildiğimiz üç boyutlu internet diyebiliriz) başta yeni pazarlar bulan şirketlere yarayacağını ön görmek zor değil. Aynı şekilde blockchain (öbekzinciri) teknolojilerinin de merkezileşmeyi kırması nedeniyle tek elden yönetim isteklerine ket vuracağı görüşü geçmiş yaşantılarımızla uyuşmuyor. Tersine bu yeni teknolojiler nedeniyle, gelecekte bunları kimin kullanacağına bağlı olarak pek çok yeni sorunumuz olacak.

Ne yapabiliriz? Öncelikle verilerimize sahip çıkmamız gerekiyor. Bunu da sivil toplum kuruluşları ve bilginin değerini bilen özgür üniversiteler ve benzer kuruluşlarla yapabiliriz. Şirketlerin kazanma, iktidarların ve devletin yönetme ve denetleme hırsının önüne, teknolojinin bireyi özgürleştiren, çok sesliliğe olanak tanıyan, demokratik ortamların yaratılmasını sağlayan, satışa değil, insana odaklı ortamlarıyla geçebiliriz. Dolayısıyla bilginin hepimizin ortak malı olduğunu, internetin özgür bir ortam olarak kalması gerektiğini, özgürlüğün olmadığı yerde denetimin bizi “1984” dünyasına götürebileceğini ve teknoloji kullanımının etik değerlerle çelişmemesi gerektiğini unutmamak gerekiyor. Enerjimizi kendi kendimizle uğraşmak yerine çevre ve nüfus sorunlarına harcasak bu dünyada ancak bir yerimiz olacak. İleride bu mavi gezegenle övünmek istiyorsak entropi (dağıtıcı süreç) ve zentropi (toplayıcı, sistem kurucu süreç) arasındaki sınırın etikten geçtiğini anlamamız gerekiyor.

KAYNAKLAR

. 1984, George Orwell, Kelebek Yayınları, 1984
2. George Orwell’in 1984’ü: Toplumsal Değerler ve Anti-Ütopya, Yrd. Doç. Dr. M. Başak Uysal, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 9, Bahar 2012, https://www.kafkas.edu.tr/dosyalar/sobedergi/file/009/10.pdf
3. Demografi: Nüfus Meselelerine Sosyal Bir Bakış, Doç. Dr. Didem Danış Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümü https://panel.kku.edu.tr/content/sosyoloji/demografya/bolumler/5.%20b%C3%B6l%C3%BCm.pdf
4. Büyük Birader ve Gözetim Devleti, Hasret AK, Genç Hukukçular Hukuk Okumaları
5. Türkiye’de Dijital Gözetim T.C. Kimlik Numarasından E-Kimlik Kartlarına Yurttaşın Sayısal Bedenlenişi, Selma Arslantaş-Toktaş, Mutlu Binark, Ergin Şafak Dikmen, Isık Barış Fidaner, Elif Küzeci, Alkım Özaygen, Yayinevi: Alternatif Bilişim Derneği, 2012, https://ekitap.alternatifbilisim.org/turkiyede-dijital-gozetim
6. Gözetleme Kapitalizm Çağı, Shoshana Zuboff, Okuyan Us Yayınları, 2021
7. Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görülüyorum Öyleyse Varım, Ali Toprak, Ayşenur Yıldırım, Eser Aygül, Mutlu Binark, Senem Börekçi, Tuğrul Çomu, Kalkedon Yayınları, 2009
8. İlerlemeci Tarih Anlayışı Ve Bu Anlayışta Fukuyama’nın Yeri, Huriye Yeliz Öztürk, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bölümler Enstitüsü Eylül-2010 https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/93134/T04887.pdf?sequence=1&isAllowed=y
9. Facebook’un Dönüşen Mahremiyet Yaklaşımı: “Gelecek Mahremiyettir” Prof. Dr. M. Bilal Arik, Doç. Dr. Emel Arik, Intermedia International e-Journal, December, 2020, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1381240
0. https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50903417
1. https://edam.org.tr/wp-content/uploads/2018/04/EDAM-Dijital-Gozetleme.pdf
2. Birol Biçer: Big Brother’ın Dijital Dirilişi, https://www.lacivertdergi.com/dosya/2019/03/15/big-brotherin-dijital-dirilisi
3. İktidar ve İdeoloji Bağlamında Distopyalarda Eğitimin Fonksiyonu: George Orwell, Prof.Dr. Fikri Gül, Birol Soysal Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Cilt:7 / Sayı:4 Aralık 2020
https://www.researchgate.net/publication/348952579_Iktidar_ve_Ideoloji_Baglaminda_Distopyalarda_Egitimin_Fonksiyonu_George_Orwell
4. Reklamcı Nedir? Nasıl Reklamcı Olunur, İlyas Başsoy, Litaratür Yayınları, 2008
5. https://www.youtube.com/watch?v=2zfqw8nhUwA
6. http://liveaplus.com/2014/11/is-hayatinda-ve-internette-kullanilan-kisaltmalar-nelerdir.html kısaltma örnekleri
7. https://www.abbreviations.com/serp.php?st=IP&p=99999
8. Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu Big Data: Dr. Ertuğrul Aktan, Bilgi Yönetimi Dergisi Cilt: 1 Sayı: 1 Yıl: 2018 https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/482194
9. Veri Kuramı, Koray Özer, Bilişim Dergisi, Temmuz 2021, https://www.bilisimdergisi.org.tr/bilisim-dergisi-temmuz-2021).
20. Ortega Y. Gasset, Kitlelerin Ayaklanışı, (çev. Koray Karaşahin), Babil Yayınları, İstanbul 2003
George Orwell’in Bin Dokuz Yüz Seksen Dört ve Hayvan Çiftliği Adlı Eserlerinin “Soğuk Savaş” Üzerinden Değerlendirilmesi, Dr. Gökhan Bak, Mevlüt Altıntop, İksad Yayınevi, 2014
https://www.researchgate.net/publication/327890328_George_Orwell’in_1984_ve_Hayvan_Ciftligi_Adli_Eserlerinin_Soguk_Savas_Uzerinden_Degerlendirilmesi
İktidar ve İdeoloji Bağlamında Distopyalarda Eğitimin Fonksiyonu: George Orwell, Prof.Dr. Fikri Gül, Birol Soysal
Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Cilt:7 / Sayı:4 Aralık 2020
Sözlük, Dil Derneği, www.dildernegi.org.tr/TR,274/turkce-sozluk-ara-bul.html
Sözlük, TBD Bilişimde Özenli Türkçe Çalışma Grubu, http://bilisimde.ozenliturkce.org.tr/onerilen-tum-terimler-turkce-ingilizce
Sözlük, www.nisanyansozluk.com
https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37835308
https://www.bbc.com/news/technology-59441379
https://www.wattpad.com/461269446-m%C3%B6dern-1984-unutulmaz-terimler/page/2
https://tr.wikipedia.org/wiki/Distopya

Türkiye Yazılım Envanteri Çalıştayının İkincisi Ankara'da Gerçekleştirildi

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (STB) Milli Teknoloji Genel Müdürlüğü (MTGM) önderliğinde, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Türkiye Yazılım Meclisi işbirliğiyle yazılım sektörü envanterinin oluşturulmasına yönelik sürdürülmekte olan Türkiye Yazılım Envanter Projesiyle yazılım sektörünün kurumsallaşma sürecinin desteklenmesi, program ve proje oluşturma süreçlerinin veriye dayalı yürütülebilmesi, kamunun yazılım sektöründe politika ve strateji geliştirmesine katkı sağlanması ve bu sayede sektörün teşvik olanaklarından daha etkin bir şekilde yararlanması amaçlanmıştır.

Bilindiği gibi, bu çerçevede olmak üzere TOBB'un ev sahipliğinde, 24 Şubat 2022 tarihinde "Yazılım Envanter Çalıştayı" düzenlenmişti. Çalıştayda; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından katılımcılarla birlikte yazılım sektörüne ilişkin NACE kodunun, mesleklerin ve ürünlerin sınıflandırılması üzerine yuvarlak masa çalışması yapılmış, anılan çalışma sonucunda çalıştay raporu hazırlanmış ve kamuoyuna sunulmuştu.

Sözkonusu rapora https://tobbyazilim.org/TOBB_YAZILIM_ENVANTER_TYEP_FAZ1_CALISTAY_RAPORU.pdf bağlantısından ulaşılabilmektedir.

23 Haziran 2022'de ise yine TOBB'un ev sahipliğinde projenin ikinci aşaması olan "Türkiye Yazılım Envanteri Projesi Veri Alt Yapısı Tasarım ve Çözümleme Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir.

TOBB Genel Sekreter Yardımcısı Cengiz Delibaş, Milli Teknoloji Genel Müdür Yardımcısı İrfan Keskin ve Türkiye Yazılım Meclisi Başkanı Ertan Barut'un açılış konuşmaları ile başlayan çalıştayda; katılımcılar, yuvarlak masalarda yazılım envanterinin toplanması ve sistemin oluşturulması üzerinde çalıştı.

Yapılan açılış konuşmalarında, yazılım sektörü envanterinin oluşturulmasına yönelik başlatılan Yazılım Envanter Projesinin; yazılım sektörünün kurumsallaşma sürecinin desteklenmesi, program ve proje oluşturma süreçlerinin veriye dayalı yürütülebilmesi, kamunun yazılım sektöründe politika ve strateji geliştirmesine katkı sağlanması ve bu sayede sektörün teşvik mekanizmalarında daha etkin ve verimli bir şekilde faydalanmasını hedeflediği aktarıldı. Ayrıca; Yazılım Envanter Projesiyle yazılım sektöründe faaliyet gösteren firmaların, çalışan iş gücünün ve yazılım ürünlerinin verileri kalıcı, sürdürülebilir ve güncellenebilir olacak şekilde oluşturulacağı vurgulandı.

Türkiye Yazılım Meclisi Danışmanı Ahmet Pekel ile aynı zamanda TBD İcra Kurulu Başkanı Aydın Kolat (Türkiye Yazılım Envanteri Projesi Çalışma Komisyonu Başkanı) tarafından yapılan sunumla; ilki 24 Şubat 2022 tarihinde gerçekleştirilen Envanter Projesi Çalıştayı sonucunda çıkan ve raporlanan meslek-ürün sınıflandırmaları ve sektöre ait NACE kodu altında toplanacak faaliyetler hakkında bilgi verildi. Pekel ve Kolat bu çalıştayla birlikte toplanacak verilerin; nitelikleri, toplanma şekli, verilerin temin alınacağı kurum ve kuruluşlar gibi önerilerin toplanmasının amaçlandığını aktardı.

Çalıştayda, aşağıda belirtilen başlıklar kapsamındaki konular irdelendi:

- o Envanterde yer alması düşünülen veriler
- o Verilerin temin edileceği kurum ve kuruluşlar
- o Verilerin toplanma şeklinin değerlendirilmesi
- o Verilerin toplanma ve saklanma yeri
- o Verilerin ve sistemin sürdürülebilirliği
- o Veri kuralları ve gizlilik anlaşmaları
- o Veri gizliliği ve güvenliği
- o Envanter yazılım, veri tabanı ve bulut altyapısı

Çalıştay sonunda yuvarlak masalarda masalarda karara varılan konuları aktarmak üzere masa kolaylaştırıcılarınca sunumlar gerçekleştirdi. Oluşturulacak yazılım envanter sisteminde hangi verilerin olması, hangi sıklıkta yenilenmesi, hangi kamu kurumlarının hangi konularda destek vermesi gerektiği gibi sonuçlar toplandı.

Kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversitelerden, STK'lardan ve özel sektörden katılımcılarla 23 Haziran 2022 tarihinde gerçekleştirilen çalıştayda, Proje'nin üçüncü aşamasında ele alınması planlanan uygulama altyapısının oluşturulması öncesinde gerekli olan veri altyapısı tasarım ve çözümleme aşamasına ilişkin veriler derlenmişti.

Yazılım Envanteri Uygulaması tamamlandığında, diğer bilişim faaliyetlerine ilişkin uygulama altyapılarının da oluşturulmasında örnek alınabilecektir. Bu kapsamda, gerekmesi durumunda aynı altyapı, anılan faaliyet alanlarına da uyarlanabilecektir.

Çalıştay sırasında elde edilen sonuçlardan Proje'nin bundan sonraki aşaması olan uygulama altyapısının hazırlanmasında yararlanılacak olmakla birlikte bu bilgilerin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar bir yandan sürdürülecek, gerekmesi durumunda bu bilgiler üzerinde ekleme ve güncellemeler yapılabilecektir.

Teknoloji ve İnsan Zirvesi Van'da Gerçekleştirildi

Türkiye Bilişim Derneği Van Şubesi koordinasyonunda Teknoloji ve İnsan Zirvesi'nin ilki 9 Mayıs 2022 tarihinde Elite World Hotel Van'da gerçekleştirildi. Açılış konuşmalarını T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Sayın Dr. Ali Taha Koç, T.C. Van Valisi Sayın Mehmet Emin Bilmez, Van 100. Yıl Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Hamdullah Şevli, Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Sayın Halil İbrahim Güray ve TBD Genel Başkanı Sayın Rahmi Aktepe'nin yaptığı zirvede, "Dijital Dönüşüm ve Ötesi: Metaverse" ve "Eğitimde Teknoloji Entegrasyonu" konulu panellerin yanı sıra Siber Güvenlik ve Bilgi Güvenliği Farkındalık Eğitimleri gerçekleştirildi. Adı geçen etkinliğe 300 kişi katılım sağladı.

2. Kişisel Verileri Koruma Zirvesi Gerçekleştirildi

Türkiye Bilişim Derneği ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu iş birliği ile düzenlenen "Kişisel Verileri Koruma Zirvesi"nin 2.si bu yıl 24 Mayıs 2022 tarihinde Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nda gerçekleştirildi. Açılış konuşmalarını KVKK Başkanı Sayın Prof. Dr. Faruk Bilir ve TBD 2. Başkanı Sayın Ali Yazıcı'nın yaptığı zirvede; "KVK İdari Hususlar ve Çözüm Önerileri", "KVK Teknik Hususlar ve Çözüm Önerileri" ve "KVK Gelecek Öngörüleri" konulu üç (3) oturum düzenlendi. Sayın Bilir'in de yaptığı açılış konuşmasında gelenekselleşmesi yönündeki taleplerini ilettiği sözkonusu zirveye 150 kişi fiziki olarak katılım sağladı.

Zirvede, KVKK kapsamında ele alınması gereken idari ve teknik önlemlerle ilgili konular, bu konularla ilgili çözüm önerileri ile KVKK'ya ilişkin gelecek öngörüleri tüm boyutlarıyla ele alındı.

Eskişehir Şubesi Yönetim Kurulu Toplantısı Yapıldı

Tüzüğümüzün 24. Maddesinin "o" Bendi Gereğince, Eskişehir Şubesi Yönetim Kurulu Toplantısı TBD Genel Başkanı Rahmi Aktepe Başkanlığında 26 Mayıs 2022 tarihinde toplanmıştır.

TBD Ankara Şubesinin Koordinasyonu ve Ankara Üniversitesi'nin Ev Sahipliği ile "Genç Beyinler Yeni Fikirler – Ankara" Etkinliği Gerçekleştirildi

16–17 Mayıs 2022 tarihlerinde TBD Ankara Şubesinin Koordinasyonu, Ankara Üniversitesi'nin ev sahipliği, Atılım Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve TED Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği ve Yazılım Mühendisliği bölümlerinin katılımı ile son sınıf öğrencilerinin bitirme projelerinin yarıştığı Genç Beyinler Yeni Fikirler-Ankara (GBYF-Ankara) etkinliği gerçekleştirildi. Toplam 74 projenin yarıştığı etkinliğe, akademinin yanı sıra özel sektör ve STK temsilcileri de yoğun ilgi gösterdi.
İlk gün etkinliğe katılan 74 proje, proje sahibi olan yaklaşık 200 öğrenci tarafından tanıtılmış, akademik ve sektör temsilcisi hakemlerimiz tarafından değerlendirilmiş, kategorilerinde ilk altı sırayı alan projeler etkinliğin ikinci gününde hakemler karşısında 10 dakikalık sunumlarını gerçekleştirmişler ve son değerlendirmeler hakemlerimizin titiz çalışmaları ile sonuçlanmıştır.
Hakemlerin değerlendirmesi sonucunda iki kategoride ilk üç proje belirlenmiştir.

Buna göre Savunma, Siber Güvenlik, Teknoloji ve Endüstri kategorisinde;

- FPGA üzerinde Floating Point Unit Tasarımı projesi ile Yiğit Mandıroğlu ve Yiğit Oğuzhan Atmaca birincilik ödülü olan 10.000 TL'nin
- Makine Öğrenmesi İle Sepsis Tanısı ve Tedavi Önerisi ile Gülperi Tunçyürek, Berrak Küçük, Aleyna Nil Uzunoğlu ve Nazlı Shahbazi ikincilik ödülü olan 5.000 TL'nin
- Drone Kullanarak 3 Boyutlu Yeniden Yapılandırma projesi ile Alperen Yılmaz ve Ömer Mert Erdal üçüncülük ödülünü olan 2.500 TL' nin sahibi olmuştur.

Toplumsal, Sosyal Medya ve Diğer Kategorisinde;

- DispoChat projesi ile Mehmet Afacan, Berat Bayram ve Kübra Dilara Balcı birincilik ödülü olan 10.000 TL'nin
- PetMellon projesi ile Sinem Arslan ve Esma Nur Kocakaya ikincilik ödülü olan 5.000 TL'nin
- Görme Engelliler için Mobil Asistan projesi ile Ertuğrul Safa Bağdatlı, Resul Kayım, Batuhan Yılmaz ve Enis Kaan Keskin üçüncülük ödülü olan 2.500 TL'nin sahibi olmuştur.

Etkinlik raporuna https://www.tbd.org.tr/pdf/gbyf-ankara-sonuc-raporu-2022.pdf bağlantısından ulaşılabilmektedir.

TBD Genel Başkanı Sayın Rahmi Aktepe ve TBD Heyeti Eskişehir Ticaret Odası Başkanı Metin Güler'i Makamında Ziyaret Etti

26 Mayıs 2022 tarihinde TBD Genel Başkanı Sn. Rahmi Aktepe, TBD 2. Başkanı Sn. M. Ali Yazıcı, Eskişehir Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Barış Günaydın ve TBD Merkez Denetleme Kurulu Başkanı Vural Rıza İbrişim'den oluşan TBD Heyeti, Eskişehir Ticaret Odası Başkanı Metin Güler'i makamında ziyaret etti. Sözkonusu ziyarette, bölge ekonomisi ve sanayisi hakkında bilgi alındı. Türkiye Bilişim Derneği ile İzmir Ticaret Odası arasında Bilişim Ekosisteminin geliştirilmesine yönelik olası işbirlikleri görüşüldü. Ayrıca, TBD tarafından gerçekleştirilen faaliyet ve Projeler hakkında bilgi verildi.

TBD Genel Başkanı Sayın Rahmi Aktepe ve TBD Heyeti Özel Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ni Ziyaret Etti

26 Mayıs 2022 tarihinde TBD Genel Başkanı Sn. Rahmi Aktepe, TBD 2. Başkanı Sn. M. Ali Yazıcı ve TBD Merkez Denetleme Kurulu Başkanı Vural Rıza İbrişim'den oluşan TBD Heyeti, Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi yerleşkesinde 3 yıldır eğitim vermekte olan Özel Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ni ziyaret etti. Sözkonusu ziyarette, ülke sanayisinin ihtiyacı olan mesleki becerisi yüksek, yenilikçi, üretken ve vizyon sahibi gençlerin yetiştirilmesi ile mavi yakalı eleman ihtiyacının karşılanmasına yönelik eğitim faaliyetlerini yürüten Özel Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin sınıf, laboratuvar ve atölyeleri gezilmiş ve Okul Müdürü Rahmi Özyiğit'den bilgi alındı. Ayrıca, Türkiye Bilişim Derneği ile Özel Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi arasında ekosistemin geliştirilmesine yönelik olası işbirlikleri görüşüldü ve TBD tarafından gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri hakkında bilgi verildi.

Eskişehir 3. Sağlık ve Bilişim Sempozyumu Gerçekleştirildi

Türkiye Bilişim Derneği ve TBD Eskişehir Şubesi işbirliği ile düzenlenen 3. Sağlık Ve Bilişim Sempozyumu “Sağlık ve Evren Ötesi” ana teması ile 27 Mayıs 2022 tarihlerinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi’nde yoğun katılımla gerçekleştirildi.

Sempozyum kapsamında gerçekleştirilen “Sağlıkta Dijital Dönüşümün Strateji ve Politikaları”, “Sağlıkta Dijital Dönüşüm ve Ötesi: Metaverse” ve “Sağlık Sektöründe Girişimcilik” oturumlarında kamu, üniversite ve sektörden katılım sağlayan uzman kişilerce sağlık sistemindeki dönüşüm ve gelecek öngörüleri tartışıldı.

Sayısal Türkiye Dizini – Yöntembilim Belgesi 1.0 Sürümü Yayımlandı

Sözkonusu çalışmayla politika geliştiriciler ve tüm paydaşlar için dönemsel olarak uluslararası başvuru kaynakları ile desteklenmiş bir şekilde ülke hedefleri doğrultusunda Türkiye için bilişim alanındaki gelişmeler kapsamında kıyaslanabilir bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır.

İlgili çalışmaya aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilmektedir:

https://www.tbd.org.tr/pdf/dijital-turkiye-endeksi-metodoloji-d%C3%B6k%C3%BCman%C4%B1-v1.pdf

Türkiye Bilişim Derneği

DİJİTAL TÜRKİYE ENDEKSİ:
Metodoloji Dokümanı
Sürüm 1.0

2022

14 Haziran 2022, Ankara

TBD, ISDFS 2022 Etkinliğinin Konsorsiyum Üyesi

Geçen yıl Fırat Üniversitesinde düzenlenen 9. Uluslararası Adli Bilişim ve Güvelik Sempozyumunu (International Symposium on Digital Forensics and Security-ISDFS), bu yıl 6-7 Haziran 2022 tarihleri arasında İstanbul’da Maltepe Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir.
ISDFS; siber güvenlik, adli bilişim, yapay zekâ, makine öğrenmesi, kriptoloji, yazılım mühendisliği, bilgi güvenliği, büyük veri gibi güncel konuların ele alındığı bir sempozyum. 2016 yılından başlayarak bu etkinlik, IEEE tarafından sürekli desteklenmektedir. Hakemler tarafından sempozyumda sunulması uygun görülen bildiriler, dünyanın en büyük dijital kütüphanesi olan IEEE Xplore tarafından yayınlanmaktadır.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) olarak akademik çalışmalara büyük önem verilmektedir. Bu bağlamda 2 önemli konferans etkinliği gerçekleştirilmektedir. Bunlardan birisi ISDFS’dir ve bu etkinlik bugüne kadar Amerika’da, Romanya’da, Portekiz’de, Lübnan ve Türkiye’de gerçekleştirilmiştir. ISDFS’ye sunulan bildirilerin büyük bir bölümünün yurtdışından gelmiş olması, bu sempozyumun uluslararası düzeydeki saygınlığını tescil etmektedir.

Tarihin Sıfır Noktasından Geleceğe: Şanlıurfa Zirvesi

TBD Genel Başkanı Rahmi Aktepe'nin de katılım sağladığı, 12-14 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirilen zirvede Şanlıurfa'nın Tarım, Turizm, Tekstil ve Teknoloji alanlarında güçlendirilmesi ve iş olanaklarının arttırılması için yapılması gerekenler masaya yatırıldı. Şanlıurfa'nın genç nüfusu ile coğrafi olanaklarının doğru ve verimli şekilde değerlendirilmesine yönelik çözüm önerileri sıralandı. 100'den fazla uzmanın katıldığı zirvede gün boyu gerçekleştirilen özel sunumlar ve toplantılarla sektörün önemli isimleri deneyimlerini paylaştı. Tarım, Teknoloji, Turizm ve Tekstil çalıştaylarında ise Şanlıurfa'nın; güçlü sektör paydaşları ile buluşturularak Türkiye'nin geniş iş olanakları ve verimlilik sağlayan küresel rekabetçi bir teknoloji ve tarım üretimi şehrine dönüştürülmesi için yol haritaları belirlendi. Zirvede tarihin sıfır noktasında Şanlıurfa'nın özelinde Türkiye'nin gelecek vizyonu konuşuldu.

TBD 2. Başkanı M. Ali Yazıcı, Antalya OSB'de Gerçekleştirilen Akdeniz Kişisel Verileri Koruma Zirvesi'ne Katılarak Açılış Konuşmalarını Yaptı

Toplantıda, KVKK İdari ve Teknik Uyum Referans Uygulamaları, KVKK İdari ve Teknik Uyum Erk ve Yönlendirici Kuruluş Değerlendirmeleri, KVKK Güncel Durum Analizi ve Hukuki Değerlendirmeleri başlıkları altında ilgili konular ele alındı.

Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı (BTIE'22) Ankara'da gerçekleştirildi

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından hem nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine hem de sayısal becerilere sahip genç istihdamın arttırılmasına yönelik olarak düzenlenen Bilişim ve İletişim Teknolojilerindeki son gelişmelerin eğitimle buluştuğu "Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim Konferansı ve Sergisi" BTIE'22 20-21 Haziran 2022 tarihleri arasında Orman Genel Müdürlüğü Konferans Salonu'nda gerçekleştirilmiştir.

Konferans kapsamında; akademik ve teknolojik çalışmalar, seminerler, başarı öyküleri, paneller, atölyeler, okul/firma katılımları yer almıştır. Bilişim teknolojilerinin analitik düşünme yetisine ve dijital becerilere sahip nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine yönelik olarak eğitime kazandırdığı çözümler ve sağladığı katkılar değerlendirilmiş, aynı zamanda sayısal Türkiye yolculuğu için eğitim sisteminde yapılması gereken eylem planlarının ortak akıl ile oluşturulması sağlanmaya çalışılmıştır.

İki gün süren etkinlik TBD Genel Başkanı Sayın Rahmi Aktepe ve T.C. Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Sayın Prof. Dr. Petek Aşkar'ın açılış ve protokol konuşmaları ile başlamıştır. İlk gün ana konferans salonunda Atılım Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Öğretim Üyesi Doç. Dr.Meltem Eryılmaz'ın kolaylaştırıcılığında Bilişim Eğitiminde Gelecek Öngörüsü oturumu gerçekleştirilmiştir. TBD İcra Kurulu Başkan Yardımcısı İ.İlker Tabak, Dokuz Eylül Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alp Kut, TBD Yönetim Kurulu Üyesi Ceyda Süer ve BMDD-CENG Kurucu Genel Başkan Fehmi Özkaner'den oluşan panelistler; gelecek öngörüsü çerçevesinde özellikle üniversite düzeyinde bilişim eğitimine yönelik beklentiler, gereksinimler ve eğitim alt yapısını değerlendirmişlerdir. Aynı anda bir başka salonda Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği katkıları ile K12 eğitimine yönelik çalışmaların değerlendirildiği bir öğretmen çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Öğleden sonraki firma çözümleri ve başarı öyküleri bölümünde Kolibri Education, eNokta ve Robotum Bilişim Teknolojileri firma yetkilileri firma çözümlerini ve tecrübelerini katılımcılarla paylaşmışlardır. İlk gün, öğrencilerin bilişim eğitimi konusundaki beklentileri, zorlukları, yetersizlikleri hakkında görüşlerinin alındığı öğrenci forumu ile sona ermiştir.

İkinci gün, Ankara Özel Tevfik Fikret Okulları AnatolianEaglebots 3390 Robot Takımı danışmanı Müfit Alkaya eşliğinde ve Albatros Robot takımı danışmanı Yücel Tekin eşliğinde birlikte bir Robotik Kodlama Atölyesi gerçekleştirmişlerdir. Büyük ilgi uyandıran atölyede çalışır robot tasarımları için mantıksal düşünme becerilerini harekete geçirmek ve analitik düşünme becerilerinin kullanılmasına zemin hazırlamak için örnek uygulamalar yapılmıştır. Aynı saatlerde Maltepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Asaf Varol'un kolaylaştırıcılığında gerçekleştirilen Geçmişten Günümüze BÖTE oturumunda Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Hafize Keser, İstanbul Aydın Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.İsmail İpek ve Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Burcu Yılmaz, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) ile ilgili günümüze kadar yaşanan sorunları, beklentileri ve çözüm önerilerini masaya yatırmışlardır. Öğleden sonra Türkiye Zekâ Vakfı destekleri ile ortaokul öğrencilerine yönelik düzenlenen "Zekâ Oyunları: Örnekler ve Çözümler" atölyesi gerçekleştirilmiştir. Konferans TBD İcra Kurulu Başkanı Dr. Aydın Kolat'ın kolaylaştırıcılığında ilk iki gün yapılan tüm çalışmaların özetlendiği ve eylem planlarının alındığı Eğitimde Sayısal Dönüşüm kapanış oturumu ile sona ermiştir.

0-21 Haziran 2022
Türkiye
Zeka Va

ziran 2022
EN KURULUŞI
Bilişim Tekno
Eğitimcileri De

m Teknolojileri Işığında
m Konferansı (BTIE'22)
20-21 Haziran 2022

n 2022
ŞLAR
lojileri
neği

Muhammet Yasin Başkan

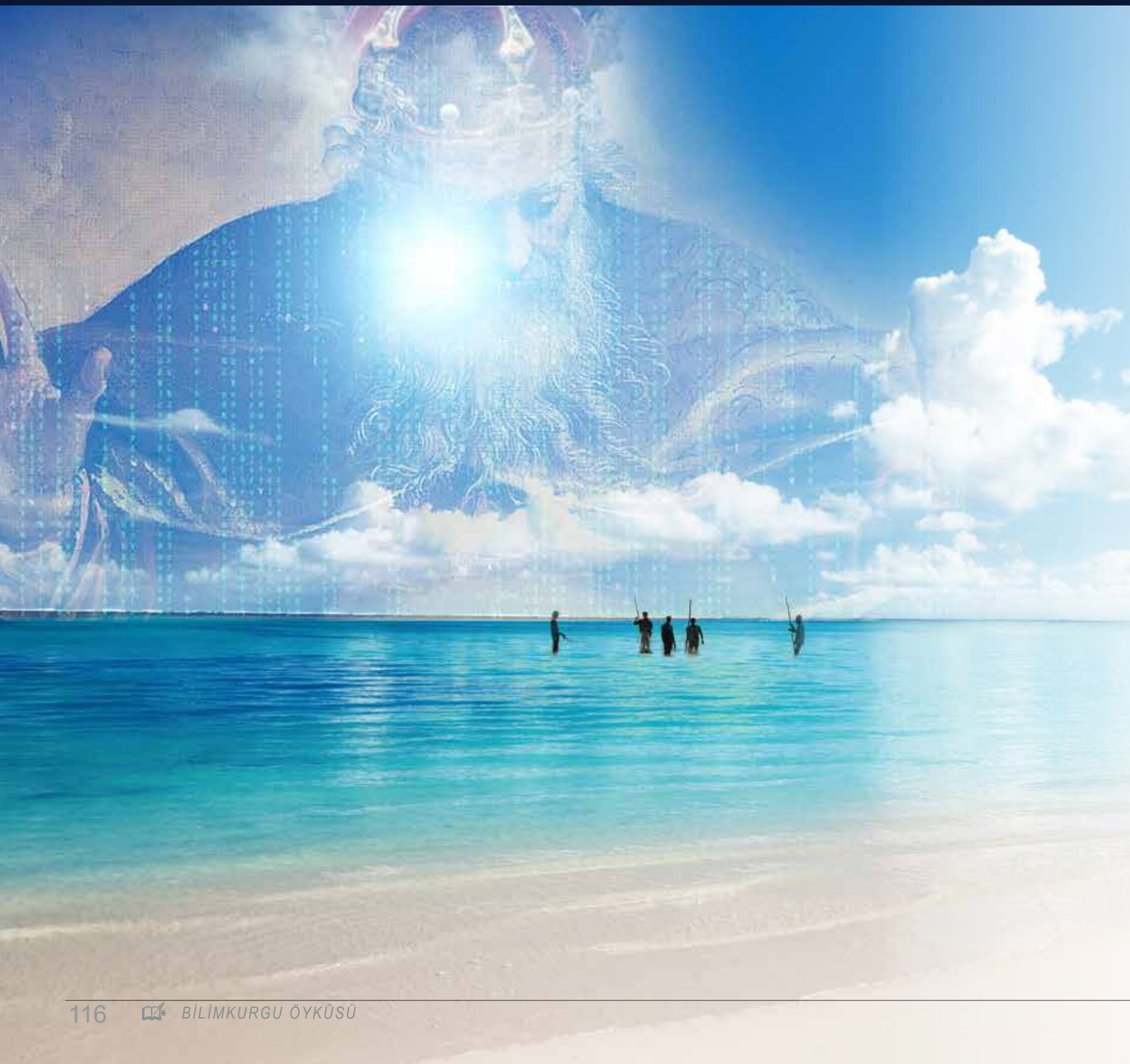

Yapay Monark

Hatırla! Bilmemezlikten gelme sakın. Hatırla! Sessizlikle savaştığın günlerde üzerine doğan güneşin sana getirdiklerini hatırla. Bil artık bazı şeyleri. Zihninin köklerinde kalmış masum ama bir o kadar haşmetli gerçeği düşün. Bulacaksın! Bulmak zorundasın! Kendiliğinden akan zamanın hoşgörüsüne karşı gelmenin sonuçlarını hatırla. Bilmemezlikten gelme sakın. Hatırla!

Ne görüyorsun? Bir ada. Kaderi yalnızlık olan, umudu bilinmezliğe bağlı bir ada. Düşün adaya ilk adım attığın günü. Gözlerinden fırlayan o heyecanı at bir kenara! Çevreyi algıla. Samimiyetin ardına gizlenmiş ifadeleri getir gözlerinin önüne. Sadece insanları aş zihninde. İnsandan öte olan gerçekliği algıla, anlamlandır, yorumla.

Duyduklarını düşün mesela. Seslerle düşün. Kazma, kürek ve orak sesleri duyduğun o anı hatırlıyorsun değil mi? Bir yerlerde birileri toprakla uğraşıyordu. Tam yanında o insanlar. Mısır, patates ve bin bir çeşit sebze, meyvenin arasındasın. Sol elindeki orakla fazla otları temizliyorsun. Gülüşmeler var etrafta. İnsanlar, gerçek dünyanın içinde bir cennet bulmuş gibiler. İster istemez gülümsüyorsun sen de. Mutlusun.

“Harika bir deneyim değil mi?” diye sormuştu şu sarı saçlı kadın. Adı Maria. Anne tarafından Bulgar. Biraz yaşlıca ama fazlasıyla güzel. Ne karşılık vermiştin ona?

“Denek olduğumuzu düşünürsek rahatsız edici bir durum ama insanlık tarihine öncülük ettiğimizi düşünürsek, evet, harika bir deneyim.”

Kahrolası toy zamanların. Şimdi kalbinin sesini dinle! Harika mı sahiden? Ne kadar da kolay bağlanıyorsun. Aslında tüm bu işler başlayana kadar ki halin içler acısı olduğundan dolayı mevcut durumunu “harika” diye nitelendirmen gayet doğal. Hayatlardan hayat beğenmek yalnızca varlıklıların harcı. Sen sadece yaşamak ve onlar için çalışmakla mükellefsin.

“Denek olduğumuzu sanmıyorum,” demişti aynı kadın, Maria. İşte sen tam o anda Maria’nın kendini bu işe çok kaptırdığını anlamıştın. İtiraf et! Senin içinde de ufak bir akışa kapılma arzusu vardı. Düşün! Düşünmesi gerekenler düşünmüyor! Hisset! O an ne hissettiği düşün! İnsanlığın medarıiftiharını anımsa. Yeryüzünün en büyük projesini hatırla. Yapay zekânın yönetimine verilen bir ada ve bu adaya katılan vatandaşlardan biri olduğun o muazzam misyonu asla silme zihninden. 100’den fazla devletin bir araya gelerek imzaladığı anlaşmayı hatırla. Yapa zekânın idari ve bürokratik kabiliyetini test etmek adına başlatılan projeye koşar adım dahil oluşunu hatırla. Bilmemezlikten gelme sakın! Unutma! Bu projeye biraz para kazanmak için katıldığını hatırla. Bir adada tamamen serbest bırakılmış yapay zekânın neler yapabileceğinin test edildiği sistemi hatırla.

Maria’nın seni kolundan tutup deniz kenarına götürdüğü akşamın sabahını hatırlıyor musun? Her zamanki gibi sabahın altısında kalkıp yapay zekânın sana vereceği görevi öğrenmek için toplanma noktasına giderken oda arkadaşlarınla yaptığın konuşmayı düşün.

“Bugün bir ay oldu,” demişti kısa boylu olanı. Adı? Adı yok zihninde. Hatırla... hatırla... Hayır, yok zihninde! Devam et.

“Evet,” demiştin sen, “bir ay oldu. Şimdiye kadar bol bol tarımla uğraştık, depolar ağzına kadar doldu, ağaçlardan tek katlı küçük odalar yaptık, iskele inşa ettik, iskelenin bir kenarına da su değirmeni kurduk, bu sayede zayıf da olsa elektrik enerjisi sahibi olduk.”

Bir ayda neredeyse sıfırdan şehir kurmuştunuz. Hatırlıyor musun? Her birinde parmak izlerin var senin. Diğer 20 kişinin de emekleri var elbette ama sen onlardan sanki biraz daha fazla etki ediyordun sürece. Tarihin önemli bir parçası oluyordun, kolay değil. Geç bunu! Bırak şu kahrolası yorum yapmaları! Zamanın dar, vakit hızla geçiyor. Hatırla. Kapat gözlerini ve düşün.

Toplanma alanının tam ortasındaki koca gri kutunun her bir yüzeyine yerleştirilmiş monitörlerden konuşan insan yüzlü yapay zekâ suretinin o gün söylediklerini hatırla. Yılma! Asla yılma!

“Genetiği değiştirildiği için çok kısa sürede yetişen koca bir gıda stoku sizin eserinizdir!” demişti yapay zekâ. “Şimdiyse avlanma zamanıdır. Şu anda monitörün altındaki yazıcıdan çıkan 21 adet kâğıdın üzerinde av aletlerinin yapımına dair bilgiler bulunuyor. Öncelik olarak balık avlayacaksınız!”

Fazlasıyla gıda stokumuz varken herkesten balık avlamasını istemişti. Esasında adada gıdaları dondurmak gibi bir seçenek olmadığı için tutulan balıkların birincil tüketim unsuru olacağı aşikardı. Öyle miydi? Hatırla. Ne teklif sunduğunu hatırla.

“Ağaçlardan sandal yaparsak açıklarda daha iyi balıklar avlayabiliriz,” demiştin. Yapay zekânın bu öneriye ne cevap verdiğini gayet net hatırlıyorsun. Hatırlıyorsun değil mi?

“Olmaz!” demişti sana. “Açığa gitmek yok. Ürettiğiniz sivri uçlu sopalarla ancak belinize kadar olan bölgeye gidebilirsiniz. Ötesi yasak!”

Ötesi neden yasak? Düşün. Kendini bir fare kapanında hissetmeye başladığın o anı kurgula zihninde. Esen rüzgârın düşünceleri ve sesleri alıp götürmesine izin verme. Senin onlar! Tut. Sımsıkı tut onları. Sımsıkı sarıl gerçekliğe. Yakasını sakın bırakma. Çünkü her bir bilgi kırıntısı senin en değerli varlığın, hatta tek değerli varlığın. Ada sakinleriyle aranızda geçen o ürkek diyaloğu hatırla.

“Fazla açılmaya korkarım; yüzme bilmiyorum,” demişti grubun en yaşlı üyesi. Başka birisi “Ben de” diyerek katılmıştı yaşlı adama. Bir diğeri daha “Ben de yüzme bilmiyorum,” demişti. Diğeri, diğeri ve diğeri de benzer şeyleri söylemişlerdi. En nihayetinde sen de yüzme bilmediğini söylemiştin. Neden bilmiyordun? Kahrolası yüzmeyi neden bilmiyordun! Ya da dur! Asıl soruyu hatırlatayım sana; neden adada hiç kimse yüzme bilmiyordu? Tesadüf mü? Asla! Düşün, düşün! Sandal yapıp açığa gitmek yasak. Buradaki tek bir insanoğlu da yüzme bilmiyor. Anlayabiliyor musun? Hiç kimsenin buradan ayrılması istenmiyor!

Hatırlıyorsun değil mi? Ağaç dallarını kesip uçlarını sivrileştirdiğin o yorucu gün… Zihninde bin bir soru işaretinin ilk belirdiği o sıkıcı gün... İlginçti. Bunun da ötesinde başka bir ilginçlik daha vardı. Neydi? Adadaki grubun yüzme bilmeyenlerden oluşmasının tesadüf olup olmadığı konusunu hiç kimsenin kafaya takmaması. Aniden esen bir rüzgâr gibi boş verilmişti. Oysa ne kadar değerli bir detaydı bu. Herkesin bilinçli seçildiğini hissettirircesine huzursuz ediyordu insanı. Detaylara boğulmak... en sevdiğin şey. Kafanı beyaz kumlara dayayıp gökyüzündeki yıldızların arasında detaydan detaya atladığın akşam vaktini düşün.

“Bilemiyorum,” demişti o akşam Maria. Sen kumlara uzanmışken o hemen yanına oturup önündeki kumu eşeliyordu. “Pek çok yere dikili olan şu siyah direklerin tepesinde kameralar var. Şu an bile bizi gözetliyor.”

“Sence bizi şu an duyabiliyor mu?” diye Maria’nın cevabından asla emin olamayacağı bir soru çıkmıştı ağzından.

“Buna da bilemiyorum dersem yalan olmaz,” demişti Maria. Ah o kadın! Ne kadar içtendi! Hala gözlerinin önünde değil mi? Evet. Nasıl devam etmişti Maria? Şöyle; “Buradan gitmeyi gerektirecek bir neden yok. Sadece kendimize üretip kendimize tüketiyoruz. Yapay zekânın insan gibi dünyevi arzuları olmuyor.”

Yaklaşık 20 metre geride kalan toplanma alnında daire şeklinde oturan insanların hep bir ağızdan şarkı söylemeleri geliyor aklına. Hatta şarkının melodisi var şu anda dilinde. Sanki, yalnızlığı konu alan bir şarkıydı bu. Bu insanlar ateşin etrafına oturup yalnızlık temalı bir şarkı mı söylüyorlardı gerçekten?

Geliyor değil mi? Evet, evet geliyor aklına. O akşam sen ve Maria orada öylece dururken bir yardım çığlığı ulaşmıştı kulaklarına. Önce anlamayıp etrafına bakınmıştın. Sonra aynı çığlığı tekrar duyunca ayağa fırlayıp bakınmaya başlamıştın. Hatırlıyor musun? Karanlıktan dolayı zar zor seçebildiğin bir kadın denizde çırpınıyordu. Koşmak istedin. Suya dalmak istedin. O kadına ulaşıp kurtarmak istedin. Sadece sen değil, adada bulunan herkes istedi bunu. Ancak her biriniz yalnızca suyun kıyısına kadar gelebildiniz. Belki de en ileri giden sendin ama sen de en fazla beline kadar gidebilmiştin. Kadın çırpınıyordu, haykırıyordu, yakınıyordu, yardım istiyordu. Siz ise hiçbir şey yapamıyordunuz! Neden? Çünkü hiçbiriniz yüzme bilmiyordunuz. Tüm bunlar hatırladığın şeylerden biri mi?

Nihayetinde kadının çığlıkları dinip denizin dalgaları baskın çıkınca, yapay zekânın duygusuz sesi yankılanmıştı adada: “Herkes toplanma alanına lütfen.”

Çırpınmayı kesen kadının cansız vücudunu karanlıkta az çok gözle görmenize rağmen onu alamayacağınızı biliyordunuz. Belki deniz onu kıyıya atardı, belki açığa sürüklenirdi. Ürkmüş ve korkmuş gözlerle toplanma alanına vardığınızda yapay zekânın simülasyon yüzü monitörde karşılamıştı sizi. Hatırlıyorsun, şöyle demişti: “X ve Z. Bir adım öne çıkın lütfen.” Seni unutkan! İsimlerini hatırlamıyorsun değil mi? Keşke o insanları X ve Z diye nitelemek yerine isimlerini hatırlayabilseydin. Geçelim. Yapa zekâ devam etmişti konuşmaya. “Odanızda yaptığınız konuşmalarda boğulan arkadaşınız Y’nin adadan gitmek istediğine dair söylemleri tespit edildi. Cennetten çıkmak isteyeni cennette tutmayan şeytandır. Öyleyse sizler, X ve Z, cezalandırılacaksınız. İkiniz de %50 daha fazla

çalışacak ve %50 daha az gıda tüketeceksiniz. Birbirinizin koruyucusu olup itaat edin lütfen. İyi uykular.”

Düşün. Anlamlandır. Neden böyle davrandı yapay zekâ? Olasılıklar... Cevap; verimliliği korumak. Yanlış mı yoksa? Değil mi? Ölen kadının arkadaşları kişi başı %50 fazladan çalışırlarsa 2 çarpı 50’den 100 yapar. Ölen kadının tek başına %100 ile çalıştığını düşünürsek, adeta ölen kadının yerini dolduran bir adım atıldığı anlaşılır. Böylelikle verimlilik düşmez. Neden? Çünkü ölen kadının çalışma oranı geride kalan iki oda arkadaşına pay edilmiştir. Ah, anlıyor musun bunu? Amaç sadece verimliliği sabit tutmak. Ölen ölmüş! Ne kadar duygusuzca bir hareket! İnsanları buraya tıkan o dışarıdakiler acaba burada ne olup bittiğinin farkında mı? Yapay zekânın diktatör olduğu bir ada. Mükemmel!

Hatırla! Yılmışlığın, bezmişliğin ve bir başınalığın sancılarından kurtulup bir ümit atıldığın bu projenin içinde kafana vuran düşünce darbelerini hatırla! İnsanlar bu ölüm ve cezalandırma olayından sonra korku ve endişeyle çalışmak zorunda kalmışlardı. Herkes adeta odasındaki diğer kişilerden sorumluydu. Haliyle üretim verimliliği azalıyordu. Neden mi? Çünkü insanlar zorla çalıştırıldıklarını hissetmeye başlamışlardı. O ilk günkü heyecan ve yenilik arzusu yok olmuştu. Artık insanlar ekip biçerken gülmüyordu. Maria da bu projenin iyi bir deneyim olmadığına artık fazlasıyla emindi.

Sakın unutayım deme! Ada sakinleri uzunca bir süre baskı altında çalıştıktan sonra Maria kolundan tutup çekmişti seni. “Sus,” demişti Maria, “sadece yürü.” Ardından, balık avlamak için kullandığınız sivri uçlu sopaları alıp denize doğru çekiştirmişti seni. Amacı balık avlamak gibi görünüyordu. Gerçekten öyle miydi? İkiniz de belinizi dahi geçip göğüslerinize kadar suya girmiştiniz. Sonra Maria balık avlıyormuş gibi görünürken seninle konuşmaya başlamıştı.

“Her yerde dinleme cihazları olabilir ama şu an kıyıdan uzağız. Seninle konuşmam gereken konular var. Bana arkanı dön ve balık avlıyormuş gibi yap. Ayrıca yüzünü sakın kıyıya dönme; kameralar ağzını okuyabilir.”

“Seni dinliyorum Maria,” demiştin. Böyle miydi? Emin değilim ama buna yakındı.

“Yapay zekâyı boş veremiyoruz. Tohumları her gün sayıyla veriyor. Ayrıca ektiğimiz hiçbir üründen tohum elde edemiyoruz çünkü hepsinin genetiği ile oynanmış. Bunun haricinde, sen de fark etmişsindir ki suda oldukça az balık var. Ormandaki ağaçlarda neredeyse hiç meyve yok. Sanki özel olarak dikilmiş gibiler. Kısacası, karnımızı doyurmak için yapay zekâya muhtacız. Ben diyorum ki; buradan gitmek için ikimiz birlikte ağaçlardan sandal yapmaya kalkarsak yapay zekâya fark ediliriz ve bizim yüzümüzden adadaki herkes cezaya çarptırılır. Bu sebepten herkesi örgütlemek zorundayız, anlıyor musun? Hep birlikte yapay zekâya karşı gelerek onu reddetmeliyiz. Sonra da el ele verip güzel bir sandal yaparız ve geldiğimiz yönden geri gideriz. Sonuçta yapay zekânın bizi durduracak eli kolu yok. Var mısın?”

“Elbette varım ama benden beklediğin şey ada sakinlerini örgütlemek mi?”

“Evet,” demişti Maria, “aynen öyle.” Sonra Maria ile göz göze gelip birbirinize bakışlarınızla cesaret vermiştiniz. Sonrasında güçlü adımlarla zemine basarak kıyıya yanaşıp sudan kurtulmuştunuz.

Sudan çıkar çıkmaz tarlada çalışan ada sakinlerine seslenmiştin: “Herkesin toplanma alanına gelmesini rica ediyorum. Söylemem gereken şeyler var.”

Senin bu çağrına herkes uyum gösterip elindeki işini bırakmıştı. Hemen toplanma alanına doğru ilerlemiştin sen de. Alanda daire oluşturan insanların tam merkezine geçip konuşmaya başlamıştın: “Hangimiz mutluyuz,” diye bağırmıştın, “hangimiz iyiyiz. Günlük üretim azalırsa tüketim sınırı da azalıyor ama günlük üretim fazla olduğunda tüketim sınırı neden artmıyor? Hasta olan arkadaşlarımızın ilaca ihtiyacı varken neden yapay zekâ hiçbir şey yapmıyor? Neden onun istediği saatte uyanmak zorundayız? Neden onun her dediğini yapıyoruz? Günler önce boğulan arkadaşımızın cesedi neden hala 100 metre açıkta duruyor? Neden onu almamıza izin yok? Daha da önemlisi; arkadaşımızın cesedi nasıl oluyor da denizin ortasında hala tek parça durabiliyor? Normal şartlarda balıkların ve bakterilerin o cansız bedene saldırması gerekmez mi? Anlayın artık; burada balık falan yok! Burada hiçbir şey yok! Fareler gibi deneniyoruz aptal bir hapishanede. Sınanıyoruz. Ama artık yeter! Bundan böyle ben, yapay zekânın kulu değilim! Mevcut ekinleri toplayalım ve sonra hep beraber büyük bir sandal yapalım. Topladığımız ekinlerle birlikte buradan gidelim! Kimler benimle geliyor?”

Böyle miydi sahiden? Hatırla. Sonrasını da hatırla. Sessizliğin içinde büyüttüğü yalnızlık ateşini, yapay zekânın sahte yüzünün hemen oradaki monitörde belirişini hatırla.

“Tebrikler.” demişti yapay zekâ keyifle. “Tebrikler Maria. Yaptığımız anlaşma gereğince bir şeytanın açığa çıkmasını sağladığından dolayı, şeytanın gıdasının %90’ına sahip oldun. Ve sen, şeytan,” demişti yapay zekâ sana bakarak, “adanın hapishanesinde yaşayacaksın bundan sonra. Gün içinde çalışıp hakkın olanın %10’unu alacaksın. Diğer ada sakinleri unutmasınlar; aranızdaki şeytanları açığa çıkarırsanız, tıpkı Maria gibi ödüllendirileceksiniz.”

İşte, hatırladın. Her şeyi olmasa bile birçok detayı hatırladın. Aylardır %10 ile yaşamaya çalışıyor oluşun hem bedenini hem de zihnini zayıflattı. Şu hale bak! Adını bile hatırlayamıyorsun. Şimdi bu satırları yazdıktan sonra yüzlerce defa oku ve neden bu hale düştüğünü asla çıkarma aklından. Aklına ve kendine hâkim ol! Sakın onları kaybetme! Her zaman ama her zaman hatırla. Bilmemezlikten gelme sakın. Hatırla. Sessizlikle savaştığın günlerde üzerine doğan güneşin sana getirdiklerini hatırla. Unutma! Her şeyin yalan olduğu bir yerde tüm yalanlar doğrudur; çünkü doğruluk, yalanın elindedir! Hatırla!

Muhammet Yasin Başkan: 1998 Zonguldak doğumlu. İlk, orta ve lise eğitimini Karabük ve Sakarya’da tamamladı. 2020 yılında Bülent Ecevit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitede Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir. 2019 yılında Kayseri Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği öykü yarışmasında “Uygun Adım” adlı öyküsüyle mansiyon ödülü aldı. Bilimkurgu Kulübü’nde “Kristalize Gerçeklik” adlı öyküsü yayınlandı.

Bellek Yanılgısı

(The Memory Illusion)

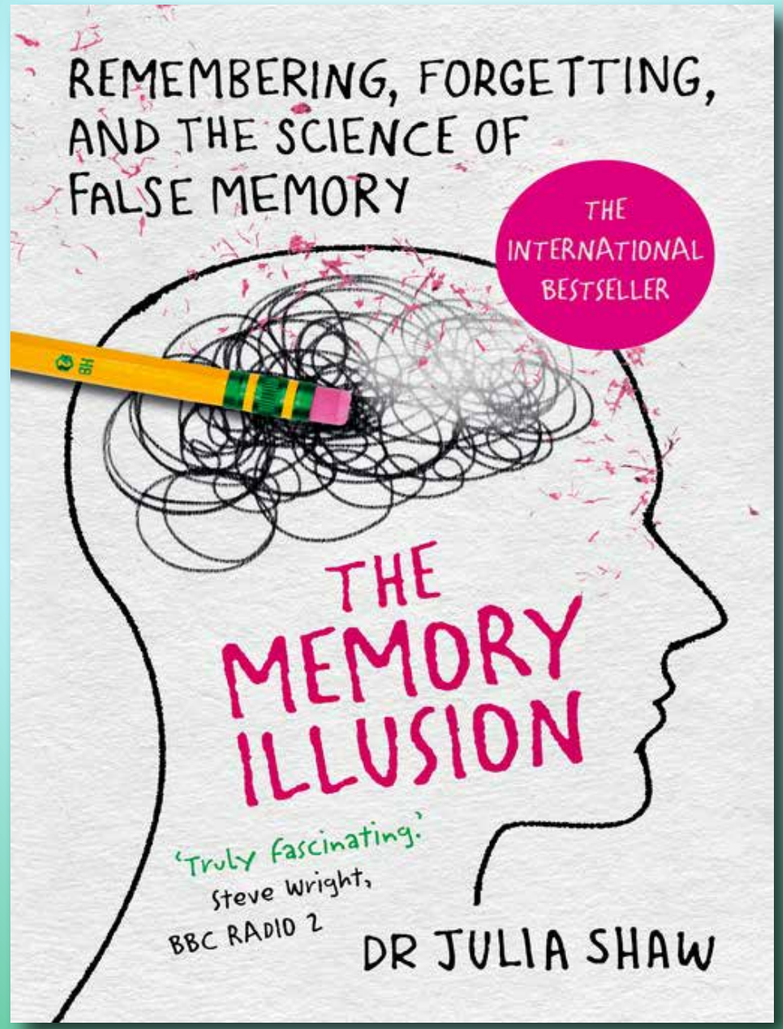

Mehmet Ali İnceefe

TBD İcra Kurulu
Başkan Yardımcısı

"Bellek Yanılgısı" 2016 yılında ilk basımından bir yıl sonra Türkçeye de kazandırılmış bir kitap… Kitap içeriği ile oldukça şaşırtıcı ama "Uluslararası En Çok Satan Kitaplar" listesinde yer almış olması insanı şaşırtmıyor.

David Kahneman'ın "Hızlı ve Yavaş Düşünme" kitabından sonra düşünceden belleğe doğru uzanılan bir devam kitabı gibi… Keyifle okunmasının yanı sıra çoğu yerde insanı şaşırtmanın ötesinde şok etmektedir. Örneğin, yeni doğmuş bir bebeğin sahip olduğu nöronların %40 civarından bir bölümünün bebek büyürken kısa bir süre içerisinde yok olması gibi…

Kitapta, değiştirilmiş fotoğraf ile yeni bir anı oluşturulmasının mümkün olduğu anlatılıyor. 6 yaş grubunda buna inanıp anıların altını dolduranların sayısı üçte bir civarında. Bu oran 10 yaş grubunda %10 düzeyine geriliyor.

Meta sıfatını bu kitapta da görüyoruz. *"Metamemory"*: *Kişinin kendi anıları hakkında bilgi ve farkındalık sahibi olması.* Yani kişinin anılarını gözleyerek doğruluğunu ve akla yatkınlığını irdeleme yeteneği, ilginç…

Kitapta bahsedilen bir güzel ayrıntı da algılama ile anımsama arasındaki farklar…

Algılamanın *veriye odaklı (data driven)* süreç ve belleğe herhangi bir şey getirilmeden yaşanan deneyim olduğu belirtilmektedir. *Algı, tutarlı ve akıcı bir süreç olarak deneyimlenir çünkü beynimiz sürekli olarak eğitimli tahminlerde bulunur ve bilgi boşluklarını doldurur.*

Dr. Shaw, belleğin zamanın algılanmasında hayati bir önemi olduğunu belirtmektedir. *"Zaman bellektir, bellek zamandır."*

Kitapta bir anının hatırlanması sırasında, anı kodlanırken içinde bulunduğumuz durum ile aynı durumdaysak, genellikle her şeyi daha iyi hatırladığımız belirtiliyor.

Diğer taraftan biyokimyasal süreçlerin irdelenmesi bellek ile ilgili ilginç bilgileri de gündeme getirmektedir. Kitapta *"Prion"* adı verilen proteinlerin uzun süreli bellekten sorumlu oldukları ve bellek oluşumundaki birincil rollerinin uzun süreli anıları oluşturan sinapsları kararlı bir duruma getirmek olduğu belirtiliyor.

Uzun süreli bir anının hatırlanması veya hemen bir protein sentez engelleyicinin eklenmesi sırasında anının yeniden birleştirilmesi durdurulup anının beyinde depolanmasının engellendiğinin görülmesi biraz ürpertici bir bilgi... Yani bu durum; bellek-zaman ilişkisinde, anıların kesintiye uğratılmasının kişinin yaşamında yaşanılmadan tüketilmiş zaman boşlukları oluştuğu anlamına gelmez mi?

Anıların her erişimden sonra yenilenerek hatta sıfırdan oluşturulup yerine konulduğu kuramı çok çarpıcı gelmekte… Ancak bir anıyı her hatırladığımızda onu pekiştirmek, daha güçlü ve daha doğru bir bellek oluşturacağı gibi bizlere oldukça çekici gelen bir görüşü de çürütmektedir.

Kitap onca güzel ve şaşırtıcı bilgiden sonra bize "*Ölü Ozanlar Derneği*"ni anımsatmaktadır. Anı yakala, anıyı değil…

"Geçmişimiz kurgusal bir temsildir ve biraz da olsa emin olabileceğimiz tek şey şu anda ne olduğudur. Bizi içinde bulunduğumuz anı yaşamaya ve geçmişimize çok fazla önem vermemeye teşvik eder. Bizi hayatımızın ve anılarımızın en güzel zamanının şu an olduğunu kabul etmeye zorlar."

Yayın Kurulundan

Bilişim Kültürü Dergisi, Türkiye Bilişim Derneği (TBD)'nin bir yayınıdır.

Dergiye ilişkin çalışmalar, TBD Yönetim Kurulunca oluşturulmuş Yayın Kurulu tarafından, Yayın Kurulu Başkanı yönetiminde yürütülür.

Dergi, TBD Tüzüğünde belirtilen amaçlar doğrultusunda, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında belirtilen genel ilkeler çerçevesinde, çağdaş uygarlık çizgisinden sapmadan, toplumsal kalkınmaya ışık tutacak özgür düşünceleri yansıtacak şekilde yayın yapar.

Ana ilke olarak, Dergi; ülkemizde bilişim kültürünün yaygınlaştırılması ve bilişim toplumu yolunda gerekli bilincin yaratılmasına yönelik her türlü düşünceyi destekleyerek bu düşüncelerin kamuoyu ile paylaşılmasına olanak vermek üzere, bu konularda kaleme alınmış yazıları yayımlar.

Dergiye gönderilen yazılarda Türkçenin özenli kullanımı göz önünde bulundurulmalıdır; ayrıntılı bilgi aşağıdaki bağlantılarda bulunmaktadır.

http://bilisimde.ozenliturkce.org.tr

http://www.ozenliturkce.org.tr

Bir yıl boyunca yayımlananlar arasından, Türkçe kullanımına özen gösteren en iyi yazının yazarına Bilişim Dergisi Yayın Kurulu'nun belirleyeceği "Özenli Türkçe" ödülü verilir.

Yazılarda dipnot ve kaynakçaların belirtilmesi gerekmektedir.

Yayımlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir.

Dergiye gönderilen yazıların yayınlanıp yayınlanmayacağına Yayın Kurulu karar verir.

Yayın Kurulu yazarlardan düzeltme isteyebilir.

Yayımlanan yazılar için telif ücreti ödenmez.

Dergi, Bilişim kültürü oluşumuna katkıda bulunacak yarışmalar düzenler (Ör. Bilimkurgu Öykü Yarışması).

Dergi, TBD Yönetim Kurulu'nun onayı ile Yayın Kurulu'nun belirleyeceği zamanlarda yayımlanır.

Yaklaşan TBD Etkinlikleri

TÜRKİYE BİLİŞİM
1971
bilişim
Yeşil Teknolojiler
bilişim
bilişim
Bilişimcilerin
Yurtdışına Göçü
bilişim
50
Türkiye Bilişim Derneği
50. Yılını Kutluyor!
bilişim
Sanal Evren: Metaverse
İnternetin Ötesi mi?
Türkiye Bilişim Derneği
Bilişimin
Yarım Asırlık
Çınarı
1971-2021
bilişim

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

www.tbd.org.tr